

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
תרומה
תשפ"ה

Divrei
Torah

Parshah
Stories

Parshah
Riddles

Halachah
Challenges

Inyana
D'Yoma

ל זכות רפו"ש נחמה ברכה בת דבורה

\$3

To receive weekly, call or text 732.301.4043 (opt. 8-3), or email shabboschayeinu@gmail.com

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
תרומה -
שקלים
תשפ"ה

PAGE CONTENT

3-4	Divrei Torah
5-6	Seuda Stories
7-8	Our Gedolim
9-18	Parsha Challenge
19-21	Life of Truth Story
22	Hilchos Shabbos Initiative
23-24	Halacha Q&A
25	Comic Story
26-30	Rav Kalman Krohn Story
31-35	Nefesh Shimshon

גליונות

36-37	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
38-39	הגר"ג אדלשטיין זצ"ל
40-41	הגר"ר משה שטרנבוך שליט"א
42-43	הגר"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
44-47	הגר"ב ד פוברסקי שליט"א
48-49	הגר"ר משה הלל הירש שליט"א
50-51	הגר"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
52-53	הגר"ר מאיר גריינימן שליט"א
54-55	הגר"ר דוד כהן שליט"א
56-57	הגר"ר איתמר גרבוז שליט"א

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: chayenuoffice@gmail.com Zelle: chayenuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

דברי תורה לסעודת שבת

פרשת תרומה תשפ"ה

Detached Gold

וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זָרָהָב סָבִיב: (כה, יא)

Rav Yitzchok Dov Schechter shlita points out that there is a noticeable difference between the *tzipui* of the *Aron* and the *tzipui* of the other *klei hamishkon*. When it came to the other *keilim*, like the *mizbeichos*, the *Shulchan*, and the *amudim*, the *tzipui* was plated on, attached firmly to the *kli*. However, the *tzipui* of the *aron* was not attached at all, it was an entirely separate box of gold on the inside and outside. Why is the *tzipui* of the *Aron* different?

Rav Schechter explains that the *Aron* represents *talmidei chachamim*. The Bais Halevi says that the *tzipui zahav* of the *aron* represents the fact that it is important for *talmidei chachamim* to be dressed *l'fi kevodam*, as the Gemara says a *talmid chacham* needs to make sure that there is no dirt on his clothing. However, there is a condition. The "*tzipui zahav*" that a *talmid chacham* wears must remain entirely external, in a way that he doesn't feel any attachment to them as all. When the *chitzonius* remains *chitzonius*, then it can be *kavod haTorah*, but not if it becomes "attached to" him and begins to become part of the *talmid chocham's* essence.

Precise Measurements

וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמִתִּים וְחֹצֵי אֶרְכּוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי רָחְבוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ: (כה, י)

וְעָשִׂיתָ שִׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמִתִּים אֶרְכּוֹ וְאִמָּה רָחְבוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ: (כה, כג)

Rav Aizik Ausband zt"l (*Sefer Lekach Da'as*) points out that the measurements of the *Aron* are all half *amos*. The reason, he explains, is because the *Aron* represents Torah, and Torah is limitless. When it comes to *limud haTorah*, a person can never reach completion and should never be complacent and feel that he can *samei'ach b'chelko*. A person should always feel he's in middle of the job and there is so much more to accomplish.

Along this vein, we can explain why the *Shulchan's* measurements were complete, אמתים ארכו ואה רחבו. The *Shulchan* represents *parnassah*, and that has limitations, as the Gemara tells us עד ר"ה קצובות מר"ה. When it comes to material sustenance, a person should feel that he has enough and be *samei'ach b'chelko*, and he has no need for more.

Yet, while the width and length of the *Shulchan* are full measurements, the height is an *amah* and a half. Although the amount of money a person gets is measured, the *potential* of what a person can do with the money is unlimited. If it is used for *chesed*, for *mitzvos* and to support Torah, then the money is also *ruchniyus* and the heights he can reach with utilizing his portion properly is limitless. How a person utilizes his money for *avodas Hashem* is never complete, and regarding the spiritual heights he can achieve with his money, he should never feel his mission is complete.

דברי תורה לסעודת שבת

The Light of Eternity

וְעָשִׂיתָ מִנֶּרֶת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוֹרָה יָרְכָה וְקִנָּה גְבִיעֶיהָ כַּפֹּתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנָה יִהְיוּ: (כה, לא)

תיעשה המנורה - מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקדוש ברוך הוא השלך את הכבר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה: (רש"י)

In his *hakdamah* to *Nidchei Yisroel*, Rav Aharon, the son of the Chofetz Chaim brings a phenomenal *peshat* from his father. We know that the *keilim* of the Mishkan symbolized deep concepts. The Aron symbolizes Torah, the Shulchan, sustenance, and the Ner Tamid of the Menorah symbolized the *nitzchiyus* of Klal Yisroel. It is the light that will lead Klal Yisroel to redemption through the stark darkness of *galus*.

Rashi tells us that Moshe was *niskasheh* in building the menorah. Moshe Rabbeinu had kushyos, questions. How is it possible that throughout the long and bitter *galus* where Klal Yisroel would suffer unbearable pain and suffering, with millions tortured and killed, that they will ultimately survive? How is the *nitzchiyus* of Klal Yisroel possible with such a destructive *galus*?

Hashem's response was ומאליה תיעשה המנורה, השלך את הזהב לאש, Hashem's *hashgachah* does not need to be understood in our eyes. Klal Yisroel will be thrown in to the fire, they will suffer *churbanos* that will seem to completely consume them, but it will be from those very fires that Klal Yisroel will emerge and merit the *geulah*. And it won't come from our *hishtadlus*, or the help of other nations. מאליה תעשה המנורה. It is only the hand of Hashem that will bring us from the *tzaros* of *galus* to the eternal light of *geulah*.

The Chofetz Chaim concluded that although it is not in our hands to save ourselves from the *tzaros*, we still have a mission. Our job is still to light the menorah, representing the fire of Torah. The Zohar says that Hashem commanded the Malachim to create a corresponding menorah in Shamayim, and when the Kohen would light the menorah down here, the Malachim would light their Menorah above. When we ignite the *or haTorah*, that causes Hashem to bring down his *shefa* of *or* and we will be *zocheh* to the *nitzchiyus* of Klal Yisroel with the *geulah sheleimah b'mheirah*.

Seudah Stories

Raised Rent

A *kollel yungerman* who did not own his own apartment moved to the northern city of Tzefas, so that rental fees for his apartment would be lower. One day, the new landlord came to discuss a delicate matter. In a subdued tone of voice, he explained that since he was undergoing very difficult times, he must ask the young man to vacate the apartment as someone else had offered a substantially higher rent than what he was currently getting. He expressed great sympathy for the young man's situation, acknowledging that he would face tough times finding similar quarters for the rent he was paying, yet, circumstances made the decision final. He did, however, grant him a sufficient amount of time to search for another apartment.

The young man was completely shattered. The very move to this distant city was for one, and only one, reason — namely, the financial savings. He felt that the rug was being pulled from underneath him. Not only would he not have gained anything, but he would actually have incurred a great financial loss. The move from one apartment to another with its related expenses would be staggering, involving expenditures that he could not afford.

A friend advised that since the landlord had some affiliation with the *chassidus* of Ger, the *kollel yungerman* should travel to Yerushalayim to discuss his predicament with the Gerrer Rebbe. Despite the fact that the young man had no involvement with Ger whatsoever, he accepted the advice and made the journey, trying his luck with the Rebbe.

Arriving in Yerushalayim, he went directly to the home of the Gerrer Rebbe, HaRav Pinchas Menachem Alter, and waited his turn. As always, the line was long and after a couple of hours, he was ready to leave in frustration. He did, however, persevere and was ushered into the Rebbe's study. It was the first time in his life that the man had ever been face to face with a *rebbe* and it was only natural that he was quite nervous and apprehensive.

His anxiety, though, did not last for long, for immediately upon his entrance the Rebbe welcomed him with a broad, friendly smile, thereby conveying the message: I am so happy to see you. The Rebbe began by asking some general questions. Then he turned to specifics regarding the young man's learning, his family and his financial situation. Feeling at ease, the young man was able to articulate his specific problem — his predicament regarding the apartment in Tzefas — in an orderly fashion. The Rebbe expressed great empathy for his difficulty, offering much needed encouragement to withstand the challenge, and blessed him with success.

Several days passed and the first of the month arrived. As usual, the landlord came to collect the rent and the young man paid the amount he had paid previously. No one mentioned the impending move. The following month the same experience recurred with neither of them referring to the move. With the pressure easing, inertia followed; the young man and his family felt some sense of calm. For the most part, the apartment issue was forgotten. A long time later, while paying his rent, the young man reminded himself of the crisis he had faced earlier. As a matter of curiosity, he asked the landlord what in essence had taken place that made the entire issue disappear. "Oh, it's simple," he said straightforwardly. "Every month I receive a check from Rabbi Alter to make up the difference in rent. You really don't have to worry, since the checks arrive in a timely, almost automatic fashion."

Seudah Stories

Walking to Learn Torah

When Rav Shteinman once visited Rav Malkiel Kotler in his house, he saw a pair of shoes in the cabinet with the silver dishes. He asked why they were there, and Rav Malkiel answered with this story.

During World War One Rav Isser Zalmen Meltzer decided to close his yeshiva because it was a *sakana*, so all the *bachurim* went home. One *bachur* got home, and his mother asked him why he was home, he said because the yeshiva was closed because of *sakana*. His mother replied "Torah is *maygin u'matzil*, and she sent him right back to yeshiva. The *bachur* didn't have any money for transportation, so he walked back to yeshiva by foot. When Rav Isser Zalmen heard this story, he was so impressed about this *bachur's mesiras nefesh* that he decided to buy his shoes from him.

The name of the *bachur* was Rav Shach!

Saved From the Holocaust

Rav Yaakov once met the Satmar Rebbe and asked him why he thought Hashem saved him from the Holocaust. The Satmar Rebbe did not want to say but Rav Yaakov got him to respond, and the Rebbe said that he was saved because of his tremendous *hasmodas haTorah*. It is well known the Satmar Rebbe used to stay up at night with his feet in cold water to keep himself awake and learn. The Rebbe, in turn, asked Rav Yaakov why he was spared from the Holocaust, and Rav Yaakov hesitatingly responded it is because from when he was a young child he never told a lie.

I think Rav Yaakov understood this from the following story of what made Rav Yaakov stay in America, and eventually bring his family a number of years before the war:

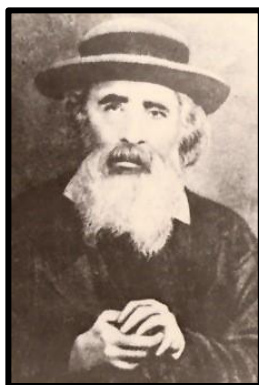
When Rav Yaakov was the Rav in Tzitivyan the family had no money, so Rav Yaakov took a job as a fundraiser for a *kollel* in Lita. He was sent to the USA to collect with a receipt book showing the prospective donors' previous year donation so they can match it or add to the sum. At one particular donor Rav Yaakov showed the him receipt from the previous year, and the donor told him that he had a copy of the check from the last donation and the amount was smaller. At that point Rav Yaakov realized that someone in the *kollel* office was forging receipts so the donations would be higher. This, Rav Yaakov felt, was not *emes* and he decided he cannot work for an employer who is not 100% *emes*.

At that point the donor said "I can give you a donation like I always do the smaller amount" Rav Yaakov kindly informed the donor I do not work for that *kollel* anymore I cannot accept any checks. The man said but who do you work for? Rav Yaakov told him I am unemployed. Rav Yaakov was left stranded in America with no money or job to return or bring his family. He then got in touch with his cousin who found him a job as a Rav in Seattle and eventually Rav Yaakov was able to bring his family and in turn they were saved from the Holocaust.

Rav Yaakov realized that it was only because of the *midas ha'emes* that saved him from the fate of so many others in Lithuania.

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com. Details of stories have not been confirmed.

Our Gedolim

The Saraph of Brisk

Rav Yehoshua Leib Diskin zt"l (1818 - 1898)

ב"ט טבת ט'תקצ"ח

Continued from last week...

Soon after R' Yehoshua Leib's arrival in Yerushalayim, the battle against the secular schools erupted in full force. A British organization, Mazkeret Moshe, funneled substantial funds to raise the "cultural standard" of Jewish education in Yerushalayim by secularizing the schools. They sent Yechiel Michel Pines, a famous *maskil*, as their representative, hoping that he would prove to be a match for the iron-willed, uncompromising R' Yehoshua Leib. Pines realized that he could not secretly circumvent the Rav; he went to meet with him directly. When he arrived, R' Yehoshua Leib flung open all the doors and windows of his house, saying, "Let no one say that we shared any secrets together." He then told Pines, "If you have come to ease the burden of the poor of our city, as you promise, fine. But if you have reforms in religion in mind, let me tell you that there is no house and no courtyard from which the sound of Torah does not make itself heard. There is no room for your innovations." Pines then chose to work with a small group of *maskilim* in Yerushalayim. Some weeks later, Pines was blessed with a son and asked R' Shmuel Salant to be the child's *sandak*. R' Yehoshua Leib learned about this the day before the *bris* and sent a message to R' Shmuel asking him not to participate. The public was not yet aware of these undercurrents, as Pines remained engaged in business at first. He pretended to be concerned over the plight of the craftsmen in the city and employed many of them. But his cover did not endure. One day he opened a *shul* and yeshiva in the Even Yisrael neighborhood. He stated that he intended to maintain a *shul* and support ten young men on a monthly stipend to study Torah. This place soon became a meeting house for *maskilim*. R' Yehoshua Leib, who had all along seen through Pines' "piety," arranged a mass rally, at which he uncharacteristically made a public appearance. When he rose to speak, he burned with holy zeal, his face glowing. He cried out in a tear-choked voice, "Our religion is being threatened by a grave danger. Our Torah is in dire straits. It has come to my attention that Michel Pines has established a special

Our Gedolim

place of worship and prayer. He is an *apikores*, as has been testified before me, and the house which he has designated can only produce *apikorsus*. I therefore forbid visiting it." A strict ban was then declared upon Pines and his house of study, unanimously accepted as binding on all.

Pines appealed for support to several rabbis abroad. But when it became known that R' Yehoshua Leib was his outspoken opponent, Pines' would-be backers slipped away one by one. Even the patrons and colleagues who had sent him ignored Pines' cry for help. They feared further antagonizing the sensibilities of R' Yehoshua Leib and the people of Yerushalayim. When the Gaon HaNetziv was approached to defend Pines, he emphatically replied, "I cannot conceive of anything that could possibly be said contrary to the renowned and revered R' Yehoshua Leib Diskin."

R' Yitzchak Cheshin, father of R' Yeshaya Cheshin, passed away at a young age, leaving a widow and seven orphans. They lived near Michel Pines' home. Pines offered to take the children into his *beis medrash* and to raise them, thus relieving Mrs. Cheshin of an enormous financial and emotional burden. When she posed Pines' offer to R' Yehoshua Leib, through R' Moshe Horodner, the Rav rose up from his chair and vehemently explained that he could not permit it. He then blessed the widow with children who would grow to Torah and *chuppah*, and that she would enjoy generations of righteous descendants. The widow followed his directive, despite the taunts of a few neighbors who accused her of cruelty to her young children. She indeed lived to see R' Yehoshua Leib's blessing realized, for she produced generations of outstanding children and established one of the most illustrious families in Yerushalayim.

R' Yehoshua Leib Diskin took numerous measures to assure that Michel Pines was ostracized and would have no support from the ranks of the rabbonim in Yerushalayim. He once summoned R' Dov Ber Shapira, the loyal attendant of R' Shneur Zalman of Lublin (author of *Toras Chesed*) and commanded him to inform his master that he must not admit Pines into his house. R' Yehoshua Leib's adamant stand brought the battle to its close. Pines' 'yeshivah' dwindled and eventually died, due to the ban. This time the breach had been discovered, and mended, in time. But the case of Pines was only the first of many conflicts. Many who thought that R' Yehoshua Leib was overreacting in claiming that Pines was undermining the very foundations of religious education later admitted that he had indeed been foresighted. A large number went so far as to express regret over not having joined the ranks of R' Yehoshua Leib, the defender of Torah-true chinuch.

Reprinted with permission from "The Weekly Vort" by E. Lerner

PARSHA CHALLENGE

פרשת תרומה

1. List at least one connection the numbers 1-13 have with the משכן.
Who knows 1? I know 1! 1 is ה'.
Who knows 2? 3? 4? 5? 6? 7? 8? ¹ 9? ² 10? 11? 12? 13? ³
2. What is mentioned numerous times in every פרשה but in this week's פרשה it is only mentioned once?
3. List six things in the משכן that were square. ⁴
4. Which לאו is found in this week's פרשה? ⁵
5. Out of the six המקדש כלי, which two similarities were unique to the ארון, the שולחן and the מזבח הזהב?
6. The name of which person from the מגילה (although with different נקודות) is found in this week's פרשה?
7. I am gold, he is silver,
I am more crucial to the משכן,
but I couldn't do my job without him.
We are both mentioned in this week's פרשה.
Who am I? Who is he?
8. I am a structure in the משכן and the המקדש בית,
I am never mentioned in the תורה,
However, the תורה explicitly states my alternative is not allowed,
Without me the עבודה could not be completed.
Move one of my נקודות and I can be a קרבן.
Who am I? (M. Kagan)

Need a hint?

¹ It has a connection with the קרשים

² It has a connection with the מנורה

³ Found in the first ten פסוקים

⁴ Some are כלים, some are locations, some are curtains

⁵ It is regarding a כלי המשכן

Answers

- ח' 1) 1 are the מזבח הזהב, length of the שלחן, כרובים, בדים, ידות
 - 2) 2 are the boxes of the ארון, amount of coverings of the משכן - according to one שיטה, three entrance curtains, three areas in the מקדש, and height of the החיצון.
 - 3) 3 are the טבעות, width of the יריעות, amount of coverings of the משכן - according to one שיטה, עמודי מסך החצר, ומזבחות קרנות, עמודי הפרכת, and
 - 4) 4 are the בריחים on each side of the משכן, length and width of the מחיצה, האהל, and number of parts to three halves of the יריעות.
 - 5) 5 are the branches of the מנורה, primary כלים of the מקדש, and number of parts to one half of the יריעות.
 - 6) 7 are the נרות of the מנורה.
 - 7) 8 are the קרשים on מערב, and number of all the בדים in the מקדש.
 - 8) 9 are the פרחים on המנורה.
 - 9) 10 are the amount of parts to האהל, height of the קרשים, height of the ארון, and width of the משכן and length of the מכסה on top of the משכן.
 - 10) 11 are the amount of parts to המשכן, and כתורים on המנורה.
 - 11) 12 are the לחם הפנים and width of exterior of the משכן.
 - 12) 13 (25:2 רשי') says there were 13 items needed for donation of the משכן and according to opinion that התיוכ ברך went around entire משכן שבתי ותרומת בני ישראל)
 - 13) There were 13 בריחים in total. (Number 13 was submitted by Y. Tawil)
- A שם ה'**
- 1-2) Two מזבחות 3) The קודש הקדשים 4) The המשכן 5) The פרוכת 6) The חושן (when folded).
 - Bonus Answers:
 - 7) The עזרה (the area in front of the משכן was 50x50) 8-9) Each of the לוחות (ע"פ דף יד.)
 - ארון.
 - Not to remove the בדים from the בטבת הארץ יהיו הבדים לא יסרו ממנו (כה,טו),
 - They had a זָר 2) They were made with gold and wood 3) They had gold rings
 - ושתי טבעת וגוי' (כה,יב) - ושתי
 - The אֲדָמִים and the קְרָשִׁים
 - Next week...

Last Week's Riddle:

Twice he and I were partnered,

Once to support another,

- to support משה's arms

Once to give guidance,

- When משה went up to הר סיני

We are both mentioned in this week's פרשה.

Who am I? Who is he?

חור and אהרן -

לרפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,

לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל

For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com

Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.

© כל הזכויות שמורות

RIDDLES

How many syllables are in the name of this week's *parsha*?

Although we tend to pronounce the "Tr" combination at the beginning of the word "Trumah" the same way we pronounce it in English words such as, "True," and "Tree," producing a sound similar to the English "Ch" combination, this sound doesn't actually exist in *lashon hakodesh*, and the correct way to *lain* the word is, "T'-Ru-Muh," as a 3 syllable word with a *sheva na* under the letter "tuv."

How was the *mishkan* like Har Sinai?

- After becoming Hashem's special nation, it suited us to have His special presence with us on a regular basis in the *mishkan*, as it was at Har Sinai.
- Like at Har Sinai, Hashem spoke to Moshe from the *mishkan*, with His words once again emanating "from the fire" of the "fiery-gold *keruvim*."¹

The wagons that Yosef sent to Yaakov eventually led to the wagons used by the family of Merari to transport the *mishkan*? How?

When Yaakov saw the wagons which were sent by Yosef, the *Shechina* and *nevuah* returned to him.² With this restored *nevuah*, he foresaw the *mishkan*, brought trees to plant in Mitzrayim, and told his children to take this wood with them when they would leave.³ After being converted into the beams of the *mishkan*, this wood was transported on wagons.

Regarding most *keilim*, Hashem speaks to Moshe as a representative of Bnei Yisrael, saying, "YOU should make..." Regarding one *kli*, Hashem speaks about Bnei Yisrael, saying that "THEY" should make it. Which *kli*, why, and how can millions of people make it together?

Due to the extreme holiness of the *aron*, we all needed to be direct partners in its construction, so that we could all merit acquiring Torah. We could all donate, help Betzalel in some small way, or focus our attention to this special project ("*y'chavnu ladavar*").⁴

The *zeir* (crown) on the *mizbeach* represents the *kesser kehunah*, and was taken by Aharon HaKohein; the *zeir* on the *shulchan* represents the "*kesser malchus*," and was taken by Dovid HaMelech; the *zeir* on the *aron* represents the *kesser Torah* – who took that crown?

It's yours if you want it!⁵ Only regarding the first 2 does the Torah say, "*V'asisa LO zeir*," "You should make for him (it) a crown," indicating that these crowns were designated for specific individuals. Regarding the *aron*, however, this word is omitted, because it's available to anyone!⁶

Regarding a number of *keilim*, the term "*v'tzipisa*" is used to indicate that it was coated in gold. Name 2 places in *Parshas Terumah* where this term is used when something wasn't actually coated in gold, but was rather placed INSIDE of something gold, which surrounded it closely.

- The wooden, inner box of the *aron*, which was housed in a golden box, and also housed a golden box, was thus fully surrounded by gold.⁷
- Golden half-pipes were attached to the beams of the *mishkan*, and when the *berichim*-poles were inserted into them, the poles were surrounded by gold.⁸

¹ רמב"ן בהקדמתו לפ' תרומה

² רש"י בראשית מ"ה כ"ז ושפת"ח

³ רש"י כ"ה ה'

⁴ רמב"ן כ"ה י'

⁵ יומא ע"ב: הובא בדע"ז כ"ה י"א

⁶ כלי יקר

⁷ כ"ה י"א

⁸ כ"ו כ"ט

In Parshas Terumah we are told to build the aron. Where was it once mentioned already in Chumash?

In Parshas Beshalach, Moshe told Aharon to take a jar of *mann* and place it in front of the *aron*, so that future generations would understand that Hashem takes care of Bnei Yisrael. This conversation happened after the *mishkan* was constructed, but the Torah records it while discussing the *mann*.⁹

The keruvim in the mishkan looked like peaceful children.¹⁰ Where else in Chumash are keruvim mentioned, in a very different role?

After Adam and Chava were sent out of Gan Eden, Hashem placed *keruvim* outside to serve as guards who would attack trespassers.¹¹ We see the power of Torah: when combative *malachim* are attached to Torah, they become docile. Likewise, when one attaches himself to Torah, it has the ability to refine his *middos*.¹²

The keruvim looked like young children.¹³ If so, why does the Torah say that they faced each other, "ISH el achiv,"¹⁴ describing each as a "man"?

This phrase has nothing to do with their likeness: when multiple grammatically masculine objects are described, they are each called "*ish*," while grammatically feminine objects are called "*isha*" (such as the *yerios*).¹⁵

Observing the keruvim can help one learn the best method to teach Torah. How?

Like the *keruvim*: a rebbe must resemble a *malach*, and be free of *chet* like a young child; he must stretch towards *Shamayim* to maximize his performance of obligations *bein adam laMakom*, while "facing his friend" to fulfill his responsibilities *bein adam lachaveiro*, thereby highlighting the peace which is achieved by lovers of Torah; he must keep his gaze focused on the *kapores*, fully focused on spreading Torah, unmotivated by personal honor.¹⁶

Which contained more gold: the menorah, or the kapores on top of the aron?

The total amount of gold which was used to make the *menorah* AND its *keilim* weighed one *kikar*.¹⁷ We have a *mesorah* that the *kapores* was also made out of a *kikar* of gold.¹⁸ It turns out that the *kapores* contained more gold than the *menorah* alone. (Keep in mind that the gold-content of the *kapores* presumably includes the *keruvim*.)

Where is there a reference to the shulchan in the shemoneh esrei of mussaf on Shabbos?

"*Sidurei n'sacheha*" refers to the arrangement of *lechem hapanim* on the *shulchan*, with rods ("*k'sos hanasech*") supporting each bread so it shouldn't crush those underneath it.¹⁹

JUST CURIOUS

Donations to the mishkan were collected from individuals who, "Yid'venu libo," felt moved to contribute generously and willingly.²⁰ Why, then, does the Torah use the term, "V'yikchu li terumah," as if the funds had to be forcibly "taken" from them?

Hashem only wanted donations from those who felt, "This isn't really MY money; it was entrusted to me by Hashem, so that I would use it for His purposes." These people didn't feel that they were GIVING a present; rather, they allowed the collectors to TAKE that which was destined for them all along.²¹

⁹ ט"ז ל"ב-ג' ורש"י שם

¹⁰ רש"י כ"ה י"ח, ועי' רש"י כ"ו א' ושפת"ח שם

¹¹ בראשית ג' כ"ד ורש"י שם

¹² משלחן ר' אליהו ברוך שבועות ע' רע"א בהערות המו"ל

¹³ רש"י כ"ה י"ח

¹⁴ כ"ה כ'

¹⁵ רש"י כ"ו ג'

¹⁶ כלי יקר כ"ה י"ז

¹⁷ כ"ה ל"ט

¹⁸ אב"ע ל"ח כ"ד

¹⁹ עץ יוסף, ועי' רש"י כ"ה כ"ט, אמנם עי' בעיון תפילה

²⁰ כ"ה ב'

Which is preferable for the *mishkan* – light wood, or heavy wood, and why?

Shittim wood is very light, making it possible for a mere 8 oxen, given to the family of Merari, to pull the whole *mishkan* when traveling.²²

Shittim wood was used in the construction of the *mishkan*. Where did we find this wood in the desert?

- It wasn't from the desert: it was "born in Eretz Yisrael," replanted in Mitzrayim by Yaakov Avinu, and carried out by Bnei Yisrael.²³
- In the *midbar*, there was a forested area of *shittim* wood, for which the town of *Shittim* was named.²⁴

Bnei Yisrael just spent 80 days painfully regretting the *Chet HaEigel*, while Moshe begged for their forgiveness on Har Sinai. Finally, they were forgiven on *Yom Kippur*, and right away Moshe announced, "We will be building a *mishkan*. Please donate GOLD..." Yikes! Of all things, why mention gold FIRST?

By mentioning it first, Hashem was letting them know that they had been fully forgiven for the *Chet HaEigel*. Likewise, when discussing the age at which an animal can be brought as a *korban*, a cow is mentioned first ("שור או כשב או עז...").²⁵²⁶

The *mishkan* was built after *Chet HaEigel*, as its *kaparah*. Why is it mentioned beforehand?

Since the Torah is so pleasant, it mentions the "*refuah*" before the "*makkah*," informing us of the solution before describing the *aveirah*.²⁷

How did the precious stones stay attached to the *EIFOD* and the *CHOSHEN*?

- Each stone was placed in a depression within the garment, which surrounded it and held it in place.²⁸
- They were held by prongs, like the settings on modern day rings.²⁹

Rebbe Yehudah HaNasi told people not to teach Torah in the marketplace.³⁰ What is so bad about it?

Most of the 48 *middos* which are needed to acquire Torah³¹ are based on humility. To stress that one should be aware of his imperfections, the *aron* (which contained the Torah) had "incomplete" dimensions on all 3 planes (2½ x 1½ x 1½ *amos*). Rebbe Yehudah HaNasi disallowed teaching Torah in public on a regular basis, concerned that it could be motivated by a desire to show off.³²

The *aron* was comprised of 3 boxes which were open on top: an outer box made out of gold, which housed a wooden box, which housed an inner box made out of gold.³³ Rashi explains that even when the *kapores* (cover) was placed on the *aron*, the outermost box was slightly taller than the 2 inner boxes, such that it created an elevated *zeir* (crown) around the *aron*. Is there any indication that this *zeir* had a pointy, zigzag shape?

- According to Rashi, no.³⁴
- There are different words used to describe the upper, surrounding lip of a vessel, depending on its shape. The word "*zeir*" implies a lip which is formed by triangular protrusions.³⁵

²¹ דרש משה

²² דע"ז כ"ה ה'

²³ רש"י כ"ה ה', כ"ו ט"ו

²⁴ דע"ז כ"ה ה'

²⁵ ויקרא כ"ב כ"ז

²⁶ רבינו בחיי כ"ה ו'

²⁷ רבינו בחיי כ"ה ו'

²⁸ רש"י כ"ה ז'

²⁹ רמב"ן

³⁰ מ"ק ט"ז.

³¹ עי' אבות ו' ו'

³² כלי יקר כ"ה י"א

³³ רש"י כ"ה י"א

³⁴ תשובת הגר"ח קניבסקי זצ"ל לר' אשר דוד מייערס הובא בספרו מלאכת המשכן וכליו אות י"ב. ולכא' אין לדחות ולומר דאף בימיהם כך היה צורת זר וכתר בסתם, שהיה לו חודים למעלה, ולפרש עפ"ז דע"כ זהו כוונת שם "זר", דהנה עי' לק' ברמב"ן כ"ח ב' שפירש דבגדי כהונה הם כבגדי מלכים שבימיהם, והציץ כנזר מלכים, והנה שפת הציץ למעלה לכא' היה חלק בלי חודים. (ד"ע)

There were *tabaos* (rings) attached to the sides of the *aron*. How high up were they situated?

- Near the upper edge.³⁶
- Near the bottom edge, so that the *aron* would be above the *Leviim* carrying it, and be less cumbersome.³⁷

If I'm a *Levi* carrying the *aron*, how much space is there between me, and the *Levi* who is standing next to me carrying the *aron* with me?

The poles of the *aron* were inserted into rings which were attached to the short side of the *aron*, and the length of the long side of the *aron* (2.5 *amos* – at largest 5 ft.) separated between the poles. The *Leviim* stood BETWEEN the poles, with the poles placed on their OUTER shoulders, respectively.³⁸ We could thus calculate: 5ft. – (2 x the width of a person) = the distance between the *Leviim*.

The *aron*, *shulchan*, and *mizbechos* were built with rings attached to them, which held “*badim*” – poles which were used to carry these *keilim* while traveling. Regarding the *aron* alone, there is an prohibition to ever remove these poles³⁹, even while the *aron* sat, stationary, for hundreds of years inside the *Kodesh HaKodoshim*. Why?

- The *aron* houses the Torah, and we are commanded to treat it with the utmost respect. A moment may arrive when we must quickly grab the *aron* and transport it. Were its poles to be stored separately, one may, in haste, insert them without first adequately checking their strength, which would result in the *aron* falling during transport. Since we are commanded to insert the poles once, permanently, we will be inclined to make them adequately supportive.⁴⁰
- We must be constantly aware that the Torah is not bound to any time or location, and we must always be prepared to carry it with us elsewhere. In fact, since the *aron* was kept in the *Kodesh HaKodoshim* behind a curtain, these poles, which “poked” the *paroches*, were the ONLY consistently visible indication of the *aron*'s presence.⁴¹
- In reality, the *aron* carried those who held its *badim*. The poles remained attached to the *aron* even when it sat in the *Kodesh HaKodoshim* to demonstrate that just as they didn't support the *aron* there, they didn't support the *aron* as it traveled either.⁴²
- This *mitzvah* indicates that one who supports Torah and *talmidei chachamim* will be permanently attached to them in *olam haba*.⁴³
- The *aron* carried those who carried it. The poles are inserted permanently to indicate that in any time of distress we can firmly “hold on to” the Torah, which will carry us, if we “carry the *aron*” by supporting Torah learning and *talmidei chachamim*.⁴⁴

***Chazal* relate incidents in which *chachamim* asked little children, “*P'sok li p'sukeich*” – “Tell me what *pasuk* you learned today,” and understood their responses as a form of *nevuah*. How does that work?**

The *keruvim* looked like very young children, and were formed out of the *kapores* itself – not crafted elsewhere and then attached. Likewise, the education of children has to be a direct outgrowth of Torah – not mainly elsewhere, with a subsequent introduction to *ruchniyus*. Just as *nevuah* flowed from between the *keruvim*, our connection to Hashem flows from children engaged in Torah, who retain a degree of access to *nevuah* throughout history.⁴⁵

³⁵ תפארת ישראל כלים ב' אות ל"ב

³⁶ רש"י כ"ה י"ב

³⁷ רמב"ן, ועי' אב"ע

³⁸ רש"י כ"ה י"ב

³⁹ כ"ה ט"ו

⁴⁰ ספר החנוך צ"ו ועיי"ש עוד

⁴¹ ר' שמשון רפאל הירש

⁴² משך חכמה

⁴³ חפץ חיים עה"ת

⁴⁴ אזנים לתורה ועיי"ש עוד

⁴⁵ אזנים לתורה כ"ה י"ח

Why do Chazal use the term “Talmid Chacham,” “Student of a Chacham,” even when referring to gedolim who TEACH others?

The *keruvim* which sat upon the *aron* had the image of children, indicating that we should always see ourselves as young students, continually seeking to grow in Torah and *middos*. The truly wise recognize that they are not yet fully wise.⁴⁶

Regarding most *keilim*, if gold isn't available, they can be made out of silver. The one exception is the *keruvim*, which must be made out of gold.⁴⁷ Why are they different?

The *keruvim* represent children, who “sit” upon the Torah. Regarding their *chinuch*, we can never compromise by settling for “inferior metals” and *b'dieved* options – the only option is “pure gold” *chinuch*.⁴⁸

The *lechem hapanim* were shaped like an open box which is missing 2 sides, forming a U shape. How did they get the dough to stay in that shape while they baked it?

They were baked in iron molds.⁴⁹

When making the roof of the *mishkan*, the artisans wove 10 *yerios* (sections of cloth), which were each 28 *amos* long by 4 *amos* wide. 5 of these sections were sewn together, attached on their long sides, to form a single set, and the other 5 sections were sewn together to form a second set. Each set had 50 loops on one of its long sides, and the 2 sets were arranged such that the loops of each set lined up with each other. Finally, *kerasim* (hooks⁵⁰) were inserted into each pair of lined-up loops in order to connect the sets.⁵¹ Were these *kerasim* placed on the underside of the *yerios*, such that they were visible inside the *mishkan*, or on the upper side of the *yerios*?

Chazal record that when the *kerasim* were placed in the loops, they looked like stars in the sky⁵², because of the contrast between the golden *kerasim* and the deep blue *t'cheiles* loops⁵³. Presuming that the 2 sets of *yerios* were connected such that they were flush without a gap between them⁵⁴, in order for the *kerasim* to have been visible inside the *mishkan*, they must have been placed on the under-side of the *yerios*⁵⁵.

Alternatively, the placement of the *kerasim* on the upper side made them appear like stars, which cast light below despite being located high up in the sky⁵⁶. Some hold that there was a gap between the 2 sets of *yerios*⁵⁷, in which case the *kerasim* would be visible even if they were placed on the upper side⁵⁸.

IN YOUR OPINION

Would you rather visit the *mishkan*, or spend a Shabbos with Avraham and Sarah?

The presence of Hashem with Bnei Yisrael in the *mishkan* was a RETURN to the way things were when the *Shechina* “lived” with the *avos* in their spiritually elevated homes.⁵⁹

If you could visit the *mishkan*, and be in front of Hashem's *Shechina*, how would you act? Name 2 things that you would do inside, and 2 things that you definitely wouldn't.

In the beginning of Shulchan Aruch, we learn that we should be constantly aware that we are always in front of Hashem!

⁴⁶ חכמה ומוסר ח"א ע' שד"מ

⁴⁷ מכילתא סוף יתרו פרשה י', ועי' מנ"ח צ"ה י'

⁴⁸ מעינה של תורה בשם ר' מאיר שפירא, עי' אמרי דעת ואינה ת"י

⁴⁹ רש"י כ"ה כ"ט

⁵⁰ אמנם עי' ר"א בן הרמב"ם כ"ו ו' שם שהיו כעין כפתורים.

⁵¹ כ"ו א' י'

⁵² שבת צ"ט.

⁵³ מעשה חושב ד' ב'

⁵⁴ עי' ר"א בן הרמב"ם שם

⁵⁵ מעשה חושב שם, חדש האביב (לבעל מחבר הס' פלא יועץ) שבת שם

⁵⁶ חדש האביב שם

⁵⁷ מלבי"ם כ"ו ד'

⁵⁸ ספר מלאכת המשכן וכליו לר' אשר דוד מייערס בחלק היריעות ביאורים אות ו'

⁵⁹ הקדמת הרמב"ן לספר שמות

If a fly is locked in a box with a huge cube of sugar, would you consider him “rich”?

It's hard to call him rich, since he is trapped, and can't take it with him. Likewise, if we only have wealth which we must leave in *olam hazeh*, we haven't invested wisely. The only investment available which carries a guaranteed return is *tzedakah*, which we take with us to *olam haba*. The Torah thus tells us, “*V'yikchu li terumah*”⁶⁰ – the only way to definitely “*yikchu*” (take), is “*terumah*” (by donating) to a worthy cause.⁶¹

⁶⁰ כ"ה ב'

⁶¹ בית הלוי

Parshas Shekalim

JUST CURIOUS

We read *Parshas Shekalim* at the time of year when they would collect *shekalim* for the new year's *korbanos*. Why, then, do we read *pesukim* about Bnei Yisrael collecting money for the *adanim* of the *mishkan*?

Although these *pesukim* focus on the collection of silver for the *adanim*, they mention the word "*terumah*" three times, from which we derive the requirement of other collections, including the annual *machatzis hashekel*.⁶²

When *Nissan* arrives, communal *korbanos* must be purchased from the new batch of *shekalim*, which were collected annually.⁶³ Which items were purchased with these *shekalim*?

A lot more than just animals:

- The daily *Korban Tamid*, and all *korbanos tzibbur*, as well as the wine, oil, and flour used in the *nesachim* brought along with them.
- *Korbanos* brought on *yomim tovim*, such as the *korban mussaf*, and the *sh'tei halechem* brought on *Shavuot*.
- The salt placed on all *korbanos*.
- Wood for the *mizbeach*, if it needed to be purchased.
- The spices for the *ketores*, and the wages of those who processed it.
- The *lechem hapanim*, and the wages of those who made them.
- The barley used for the *korban ha'omer*.
- A *Parah Adumah*, and the ramp used when traveling to process it.
- The *se'ir hamishtaleach* of *Yom Kippur*, the red strip tied between its horns, and the ramp used to escort it.
- The *mizbeach haolah*, the *heichal*, the *azaros*, and the curtains which were hung in the gateways of the *Bais Hamikdash*.
- The *menorah* and the other *keilim*, if necessary.
- The *bigdei kehunah*.
- The *nesachim* which accompanied: a *korban olah* which was brought in order to replace an animal which was suspected of being an unidentifiable *korban*⁶⁴, the *korban* of a non-Jew who sent a *korban olah* from a foreign country but didn't send *nesachim*, and the *korban* of a *geir* who died and left behind an animal to be brought as a *korban* but not *nesachim*.
- The *chavitei Kohein Gadol* (a special *korban mincha* brought daily by a *Kohein Gadol*) in a situation where the *Kohein Gadol* died but a new one had not yet been appointed.
- The wages of those who checked *korbanos* to make sure they did not have any blemishes, those who taught the *Kohanim* how to do *shechita* and *kemitzah* (scooping a *korban mincha*), women who raised children in a *tumah*-free environment in order to make them available to process a *Parah Adumah*, those who guarded *hefker* crops during *shemita* to guarantee that new grain would be available for the *korban ha'omer* and the *shtei halechem*, those who checked the *Sifrei Torah* in Yerushalayim, and those who judged thieves in Yerushalayim.
- The upkeep of the infrastructure in Yerushalayim, such as the water channel, the city walls, and towers.⁶⁵

⁶² מגילה כ"ט:

⁶³ ר"ה ז', רמב"ם הל' שקלים ד' י"א

⁶⁴ עי' הל' פסולי המוקדשין ו' י"ח

⁶⁵ הכל ברמב"ם הל' שקלים פ' ד', אלא דכמה מהם דוקא משיירי הלשכה, ושיניתי הסדר כדי לצרף יחד ולקצר כמה שאפשר

600,000 adult members of Bnei Yisrael contribute the equivalent of 300,000 *shekalim*. If someone refused to donate, they would pressure him until he agreed.⁶⁶ Wouldn't it be easier to raise this sum from a handful of wealthy philanthropists?

Hashem wanted to give every member of Bnei Yisrael the *zechus* of personally participating in the *Korban Tamid*, equally, regardless of financial status.⁶⁷

If a town which is far away from Yerushalayim collects *machatzis hashekel* from its residents, and sends the money to Yerushalayim with a paid Jewish mailman, but armed robbers steal the *shekalim* along the way – does the town have to give again?

In the *Bais Hamikdash*, when they selected a portion of collected coins to be used for the *korbanos*, they always had in mind to exempt any coins which were en-route to the *Bais Hamikdash* but hadn't arrived. If this selection occurred BEFORE the mailman was robbed, the coins he was carrying were already "included" in the *korbanos*, and since the townspeople acted responsibly regarding their method of "mailing" their coins, they have fulfilled their obligation, and need not give again.⁶⁸

⁶⁶ רמב"ם הלכות שקלים א' ט'

⁶⁷ ספר החנוך ק"ה

⁶⁸ רמב"ם הל' שקלים ג' ט'

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The following story brings out the נסיונות that were prevalent in Europe in the early 1900's, and the sense of אחריות one Rav had for his קהילה.¹ Our story begins in a typical Hungarian town. In a way, it was a beautiful example of blossoming *Yiddishkeit*. The Rav was a great דרשן and a warm person with many חסידים. A shine seemed to emanate from his face. They had a little תלמוד תורה that kept running out of space because the קהילה was growing so rapidly. There was also a ישיבה גדולה. This קהילה had a lot to be proud of, but they also had a lot not to be proud of. As the epidemic of the *haskala* began to weave its way into communities throughout Europe, this town was affected as well. Not only was the reform movement planting its seeds for the ultimate חרבן, there were many others as well. There were communist parties that were specifically trying to attract *Yiddishe* children. Extreme *shomer hatza'ir* groups were determined to bring people to ארץ ישראל minus their *Yiddishkeit*. A parent in this little town had a lot to hope for and a lot to be scared of.

Zalmen Leib, Zelda and their seven children lived in that town. They were a wholesome family, but they were very poor. One year, with winter fast approaching, Zalmen Leib's *rebbezin* came to the Rav with all her little children in tow. She marched into his office and yelled, "*Rebbe* we are from your most loyal חסידים! Have רחמנות on us, we have nothing!" Later that day, between מנחה and מעריב, the Rav summoned Reb Zalmen Leib, handed him some money and said, "Do you see this money? It's not צדקה. We will refer to it as *hatzlacha* money. Invest it in your business. You will have much הצלחה!" Reb Zalmen Leib didn't want to take it, but the *Rebbe* insisted, and he eventually gave in. Zalmen Leib invested it in business, and it soon became very clear that his מצל was changing much for the better.

When Zelda and Zalmen Leib came to the Rav the next השנה ראש השנה to thank him, the Rav had more than just a *you're welcome* to answer. "I must warn you," the Rav said caringly, "as הקדוש ברוך הוא had רחמנות, and פרינסה begins to shine your way, you must not forget your previous ways. The same level of צניעות in your house must be upheld. The same pure אמונה in הקדוש ברוך הוא, cannot be compromised under any circumstances." Zalman Leib turned red in the face. "*Rebbe*, do you have to tell me this?" "אין מזדיון אלא," the Rav responded, "we try to encourage only those that are already encouraged because that's when it really works. I am just concerned that perhaps with your new found wealth, things may change. There may be different נסיונות, that have not been there until now. I want to make sure that things stay just the way they are."

Reb Zalman Leib threw himself into his business and Zelda would help as well. They hired help for their children. Their business continued to grow and they became wealthier and more prominent in their

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* story #29, Dial-A-Shiur, originally from *Licht Shtralen*

community. Zelda and her daughters had different aspirations now. They would travel to the large city to buy their clothing which now had to be with the times. As time went on, the צניעות and attitude of their daughters was deteriorating. When the *Rav* recognized that this was happening, he sent a שליח to their house to remind Zelda about their promise. They had said they would remain the same type of wholesome family that they always had been. However, they continued to sink. Zelda was very strongminded, and Zalmen Leib didn't have the courage to stand up to her. Neither Zelda nor Zalmen Leib were careful about what kind of friends their children had, or what type of books they read. As far as Zelda was concerned it was okay for her daughters to go to the theater with friends. "It's a different world out there," Zelda would say, "we can't raise our children like twenty or thirty years ago." Zalmen Leib was basically apathetic to the situation at home. Every once in a while, he was infuriated to the point where he would make his statement, but he would never persist. He wouldn't take out any time from his work for his children. He attributed his indifference at home to maintaining שלום בית, but he had yet to learn what true שלום בית is. Indeed, his *rebbetzin* was involved in wonderful צדקה and חסד projects, so he was able to ignore the pressing issues and focus on her מעשים טובים. He would pay a steep price for his apathy. It seemed that the יצר הרע was allowing all those good deeds as long as the children were in his net.

The situation went from bad to worse, to the point that even Zelda felt that they had sunk too far. One daughter announced that she was going off to America with a certain group. Within a matter of days, she was gone. Another one came home and announced that she was going to get married. Zalman Leib was far from impressed with the prospective son-in-law. The third daughter wasn't doing too much better, she was rarely home. By now even Zelda had crossed sides. She too began to argue with her daughters day in and day out that their השגות of the "*new times*" had gone too far. Although in Zalmen Leib's mind Zelda was at least partially responsible for letting their daughters go too far, Zelda had a different opinion. "You're to blame," she said to Zalman Leib, "you spent so many hours in that store! How much time did you have for your children! That's why this is happening to us! Our neighbors have such beautiful children and they're doing such lovely נשידוכים! But look at us, our family is falling to pieces!"

The next *erev* השנה ראש when Zalman Leib and his *rebbetzin* appeared before the *Rav* to receive their ברכה for the new year, the *Rav* could only cry. "Your family used to be so wholesome. If only you had remained poor, we all would have had so much נחת. I warned you, Reb Zalman Leib, that this may happen. I had רחמנות on your bleeding hearts, and I left no stone unturned to try to help you, and now look what has happened." The *Rav* cried and cried.

"In any event listen to me now," the *Rav* continued, "I have something shocking to say to the two of you, and I want you both to listen carefully. When you came to me years ago with your little children crying that you had nothing to eat in your house, I was מתפלל for you with נפש. Now, I will not be מתפלל for you any longer. As a matter of fact, my feeling is to do just the opposite. This הצלחה has led to disaster. *Rebbetzin*, you have been warned. I even sent personal warnings to you that the manner in which you are raising your daughters is going to lead to disaster. Reb Zalmen Leib, you were too involved with your business. More important than that, you were scared to challenge things at home. Under the pretext of שלום בית you allowed הרב to take place.

“הַזֵּי” say that the נְשִׁיכָה dwells in a house where there is שְׁלוֹם בֵּית. You, Zalmen Leib, because of שְׁלוֹם בֵּית considerations, gave in to total disregard for צְנִיעוּת and chased the נְשִׁיכָה away. If the days will come back when you had to worry about how you’re going to feed your family, maybe that’s the only way we can guarantee a true *Yiddish* house.”

Zalmen Leib and Zelda promised to do תְּשׁוּבָה. “Rebbe you will see, our house will be completely different now. It will be the same house as before the money came. We will raise our two daughters who are still at home, and our only son, Velvel, properly!” The *Rav* saw that they were sincere. He encouraged them to prove themselves, “You, Zalmen Leib must be מוֹסֵר נֶפֶשׁ yourself to be מְדַרְיֵן your children in the דְּרֵךְ of Torah. As for your son Velvel, he has a very holy נֶשְׁמָה, it cannot go to waste.”

They understood very well what the *Rav* meant when he said that their son Velvel had a special נֶשְׁמָה. Everyone loved their little Velvel, he simply had so much חֵן. He was also very smart and would skip class after class. By בֶּר מִצְוָה he was already in the יְשִׁיבָה גְּדוּלָה. By age seventeen, Velvel had already received סְמִיכָה from the greatest רַבָּנִים. He was making Zalmen Leib and Zelda very proud; in a way it even began to heal some of the negative effects from the disaster of their three oldest daughters.

To be continued...

It took a lot of courage and הִשְׁתַּתוּוּת to be an effective *Rav* in those times. Looking back, we see that throughout our history, the core of *ehrlicha Yidden* always remained, while the so called “progressive” ones came and went. The *Yidden* who stayed strong remain our heroes. We can take חִיזוּק from this story to keep on *shteiging* throughout each of life’s situations.

Hilchos Shabbos Initiative

What is permissible to tell a sick person when visiting him?

One should not wish a sick person “*Refuah Shleima*” as one does during the week; one should rather say “שבת היא מלזעוק, ורפואה קרובה לבא” - “It is *Shabbos* and we cannot call out [in prayer], but may healing come speedily.”

Similarly, when meeting an *aveil* on *Shabbos*, one should preferably say “שבת היא מלנחם” (“It is *Shabbos* and we cannot console”).

Additional notes pertaining to the topic of a *choleh*:

- One may not re-arrange *Tehillim Mechulak* into its correct order after use due to the prohibition of sorting (*Borer*).
- It is not permissible to wear a hospital bracelet or an ID card outside an *eruv*; since these items are not ornaments, wearing them is considered carrying.
- It is not permissible to close a button that is permanent and cannot reopen, as is commonly found on a hospital bracelet.

Is it permissible to select a *matzoh* that is whole (*shaleim*) from a mixture of whole and broken ones?

It is permissible to select whole *matzoh* from a mixture of whole and broken ones since it is considered one *min* (type) and not a mixture of two types.

What is the proper method of separating liquids from solids?

Large-sized solids immersed in liquid (such as pickles in water) are not considered a mixture and may be separated. However, small-sized items (such as noodles in soup, corn tidbits in a can with liquid, or liquid in *cholent*) are considered a mixture. Therefore, if the liquid is not desired as much as the solid, it may not be removed. Rather, one may pour out part of the liquid, leaving the solids with some remaining liquid. Alternatively, one may pour out liquid together with some of the solid pieces.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

VOL II WEEK 18

ע' רמ"א תרצ"ה-ב', ש"ע רע"א-ח', ד

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

With פורים coming out on Friday, when is the time I should eat my סעודת פורים in order that we can enjoy our סעודת שבת as well?

QUESTION 2

Last time פורים came out on Friday, one of my boys was so drunk, that he slept straight through the סעודה on Friday Night! What should such a person do when he wakes up שבת morning?

QUESTION 3

Our סעודת פורים is still "k'nocking" and it's almost שבת - the sun is about to set. What's our next move?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

I just finished Davening מנחה on שבת ערב, and I can use a drink of water. Can I take one even though it's already שקיעה?

Answer: Once one is מקבל שבת or the sun sets, the (רע"א-ד') שלחן ערוך doesn't allow one to eat or drink even water, until קידוש is made.

continued....

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

We finished שלש סעודות and we're going to מעריב soon. Can I take a drink of water even though it's well after שקיעה?

Answer: The (רצ"ט-א') ערוך writes that once one finishes שלש סעודות on שבת and it is already night, one may not eat or drink until הבדלה, except for water which one is allowed to drink. The (א') ערוך השלחן makes mention of a מנהג that some don't even drink water.

QUESTION 3

For health reasons I have to eat something early every morning with my medicine. Do I have to make קידוש on שבת morning when I eat even though I haven't Davened?

Answer: The (רפ"ט-א' ד"ה חובת) הלכה writes that if someone must eat before davening, he should make קידוש first. The (ב"כ"ח) משה אגרות questions this פסק since the חיוב of קידוש first starts at the זמן סעודה, but he concludes that one should follow the הלכה ביאור. However, he also writes (ב"כ"ו) that this is only true if someone is eating bread or similarly baked products (cake, pretzels, crackers etc.), but if someone is eating other foods, then one should not make קידוש when eating before davening.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that
Reb Kalman Krohn z"l gave in Adelpia Yeshiva*

The Attitude of Gratitude ***Part I***

Hillel was a Sephardic Jew who lived in Tunisia, home to a tremendous Jewish community at that time. One day, he was walking in the street when he saw a short, thin Arab child crying bitterly. The boy appeared no older than twelve years old, with dark hair and sorrowful eyes, and despite the fact that he wasn't a Jewish child, Hillel's compassion was aroused.

"What's the matter?" he asked the boy kindly. "Is everything okay?"

The boy's entire body was shaking along with his sobs, and he had trouble getting the words of out his throat. Eventually, however, he managed to tell Hillel that his parents had been killed just a few days previously. He was all alone in the

world, with no one to look after him and nowhere to go. He was hungry and lonely and terribly afraid.

Hillel felt his heart go out to the pitiful boy. "What is your name, child?" he asked gently.

"Achmed," the boy responded, hiccupping. "Please, sir, you look like a kind man. I know that the Jewish people are so generous. Would you please do me a favor and give me something to eat?"

"Of course," Hillel agreed, and he led the boy to his house. Soon, Achmed was sitting at the table alongside Hillel's children, eating a warm and filling lunch.

One meal led to two, and soon Achmed became a permanent fixture in Hillel's home. He moved in and adapted naturally to their busy family lifestyle. From the outset, it was clear that Achmed was different – he was a Muslim, he wasn't Jewish – but he was accepted easily by Hillel's children and was part and parcel of the family. He reciprocated by making himself useful and acting as the family's Shabbos goy.

Life at Hillel's home was good for Achmed, where he was treated with kindness and respect. Hillel sent him to school, an Arab school, so that he could learn to read and write just like his Jewish 'siblings'. This was an opportunity that many poor Arab children never had, and Achmed was incredibly grateful for it. He was blessed with a sharp mind, and he excelled in his studies.

The years passed quickly, and soon Achmed was all grown up. At eighteen years old, he was no longer the timid orphan he'd been when Hillel found him, and he was itching to finally establish a life of his own.

"I owe you a tremendous thank you for the many years that you've cared for me," he told Hillel and his wife one evening. "However, it was always clear that one day our paths would separate. You're Jewish and I'm not, and now that I'm old enough to manage on my own, there's no reason for me to continue living in an environment so foreign from my own native culture. I'm ready to move on."

Hillel and his wife immediately understood. While they had come to regard Achmed fondly, they knew that he was right. They had given Achmed a home when he had none, but now that he was capable of fending for himself, it was time for them to part.

"I received a scholarship to the university," Achmed confided in them as he stood by the door with his luggage a few days later. "I will be heading directly there to continue my studies. I have no words to thank you for providing me with food and shelter for the past six years, and for sending me to school. It's thanks to you that I can now further my education even more."

Hillel and his family waved as Achmed loaded up his wagon and rode out of their lives.

Achmed was very successful in university, where he was well liked by teachers and students alike. After graduation, he snagged a great job and was promoted rapidly. After a few years, he was appointed mayor of the city of Kairouan.

Kairouan had once been home to a thriving Jewish community. Famous tzaddikim, such as Rabbeinu Chananel and Reb Nissin Gaon lived and were buried there. However, eventually the Jews were driven from Kairouan by anti-Semites, and by the time Achmed became mayor of the city, it had only Muslim inhabitants.

Many years passed. As Achmed continued to reside and mingle within his own people, Achmed's native hatred of Jews began to come back to him. His parents, when they'd been alive, had drilled into him that all Jews were to be despised, but during his time in Hillel's home, he'd learned to respect and even love the Jewish people.

Now, however, the years he'd spent as part of Hillel's household were but a distant dream, and with sinas Yisroel so widespread around him, his inborn loathing of Jews was reignited. He became an outspoken anti-Semite who spewed hatred of Jews at every possible occasion. In the city he ruled, however, there were no Jews, so there wasn't much practical action he could take against the nation he detested so badly.

One day, sitting in his office and going about his usual business, he suddenly recalled Hillel, the kind Jew who had given him a home for six years. Instead of the feelings of gratitude and warmth that he might have expected to feel for the man who had taken in him in during his most desperate moments, Achmed only felt boiling rage.

"For six years, I lived in a Jewish house and ate Jewish food," he said aloud through clenched teeth. "For six years, I was like a slave to a Jewish family, lighting their fires on their Sabbath. This is an unforgivable sin! A Jew took a pure Muslim child and raised him in his filthy household! What a disgrace!"

From that moment on, all his thoughts were focused around one topic exclusively: revenge. He wanted to take revenge on Hillel, the dirty Jew who had dared to care for a holy Muslim orphan. It took a few days for him to concoct a plan, but soon, he hit upon the perfect idea.

He took out a paper and ink and began to pen a missive to his long-ago benefactor.

Dear Hillel,

Greetings! It's Achmed, writing from the city of Kairouan. I hope you and your family are well. We haven't been in touch for many years, and I wanted to bring you up to date on the events in my life. You will probably not believe it, but the lonely orphan you took in many years ago is now the mayor of the city of Kairouan! I know you always hoped for the best for me, and I succeeded in surpassing your wildest dreams. I am a very wealthy man today, with a large estate and a huge staff of servants.

Of course, all of this is only thanks to your wonderful hospitality. You were the one who paid for my early schooling and made sure I got top marks. It was only due to this that I received a scholarship to a top university and got a great job, eventually becoming the mayor of Kairouan. Everything I am today and everything I have is all in your merit.

I would very much appreciate if you could come visit me here, to see the fruits of your labor with your own eyes. I would love to host you and provide you with a gift to thank you for everything you've done for me. Please be aware, however, that Jews are forbidden to enter the city, and those who don't obey are executed.

Therefore, come dressed as a Muslim so that you are not recognized.

Please write back and let me know when to expect you so that I can come greet you.

Fondly,

Achmed

Achmed reread the letter and tucked it into an envelope with a satisfied air. Calling in one of his aides, he instructed him to bring the envelope to Hillel's home in a nearby city. Then he sat back in his seat, an evil smile playing on his lips.

Hillel received the letter a few days later and could not decide what to do. On one hand, he was happy to hear from the man who had once been his houseguest, and he wanted to see Achmed's successes with his own eyes. At the same time, the danger of entering Kairouan was real. How could he possibly walk into the lion's den on his own free will?

Then he remembered the great tzaddikim who were buried in Kairouan's cemetery. For decades, no Jew had merited to pray at their gravesites. Now, he was being given the golden opportunity to visit the resting place of Reb Nissim Gaon, Reb Chushiel Gaon, Rabbeinu Chananel and many others. How could he forgo the chance to daven at such a holy cemetery?

This final thought clinched his decision, and he hastily penned a letter to return to Achmed with the messenger.

Dear Achmed,

It was so nice to hear from you after so many years! I was glad to learn that you were so successful! Thank you for your kind invitation. I would very much like to come see you. Additionally, I'd appreciate if you could take me to the Jewish cemetery when I come. I'm sure that as mayor, you have access to the key to the cemetery.

I plan to leave in a month, and I should be there on the third Monday of the month.

Sincerely,

Hillel

Two weeks later, the messenger was back with another letter from Achmed. Hillel opened the envelope and scanned its contents.

Dear Hillel,

It was with much joy that I read your letter. I can't wait to welcome you to Kairouan. I'll be waiting for you in the marketplace when you arrive. Don't forget to disguise yourself as a Muslim, and don't tell anyone that you are Jewish.

I will be glad to take you to the Jewish cemetery, and afterward we'll go to my home, where we'll be able to spend time together catching up. I will make sure to have fruits and vegetables, since I know you won't eat in my home.

Looking forward to greeting you!

Achmed

Hillel left his city as planned, taking along a set of Muslim garments. Somewhere along the journey, he changed his attire so that he was completely unrecognizable as a Jew. When his wagon rolled through the checkpoint at the entrance of the city of Kairouan, the guards waved him in without incident, never dreaming that he wasn't a full-fledged Muslim.

Hillel made his way to the marketplace, feeling a little nervous. He trusted Achmed, but being disguised in a city so hostile to Jews made him feel uneasy. Trying to still his frantically beating heart, he looked around carefully for Achmed. Would he even recognize the man after so many years?

And then he saw him. There was Achmed, a little rounder, his hair a little thinner, but still with the same dark eyes he knew so well. Hillel began walking quickly toward his former guest. "Achmed!"

Achmed's face lit up into a brilliant smile when he saw Hillel, and he hugged him warmly. "How are you, my friend?" he asked, studying the lines that had etched themselves on Hillel's face with the passage of time. "It's so good to see you! Come with me, and we'll go straight to the cemetery."

Hillel joined Achmed on his comfortable carriage, and the horses began galloping in the direction of the cemetery. The Jewish cemetery was located on the outskirts of the city, far from the inhabited areas, and it took some time for them to get there. On the way, they made small talk, catching up a little on the events of the previous years.

“This is it,” Achmed said at last, pointing at a tremendous wall looming in front of them. “The cemetery lies beyond this gate. It’s locked for security purposes, but I have the key, so we’ll be able to get inside.”

Hillel stepped down from the carriage, his knees trembling in anticipation as Achmed unlocked the tall stone fence. The gate swung open, and the cemetery lay open before him. He walked inside, his eyes drinking in the gravestones. Here was where so many geonim and tzaddikim were buried! He could hardly believe that he wasn’t dreaming. He began walking through the cemetery, scanning the inscriptions on the grave markers for the kivrei tzaddikim.

Achmed tagged along beside him, apparently curious. He wore a strange expression on his face that Hillel couldn’t exactly interpret. Suddenly, the Muslim stopped walking. “Cursed Jew!” he snarled, spitting at Hillel’s face.

To be continued...

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape # TG124

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadin & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt”l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

- Option 1: Vaadin given in BMG
Option 2: Shmussen given in Adelpia
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadin by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebbkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebbkalman@gmail.com

ITS HERE!!!

Attn: schools/principals/teachers

BE”H, the all-new Toras Reb Kalman comprehensive ELA series will be available for the coming school year!

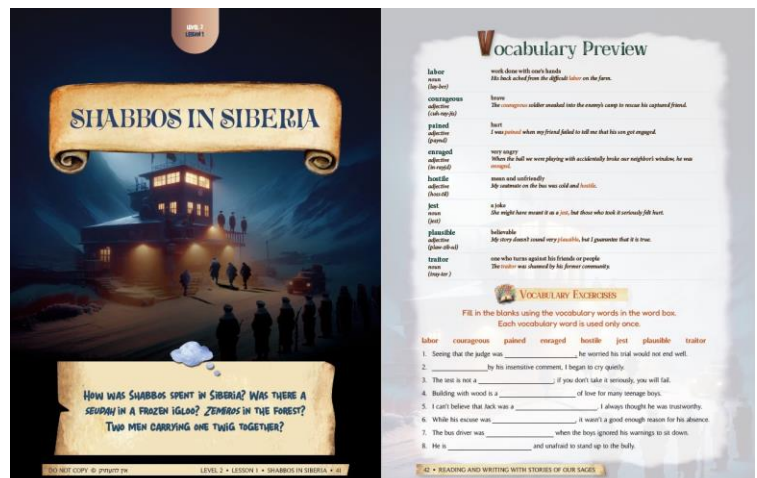
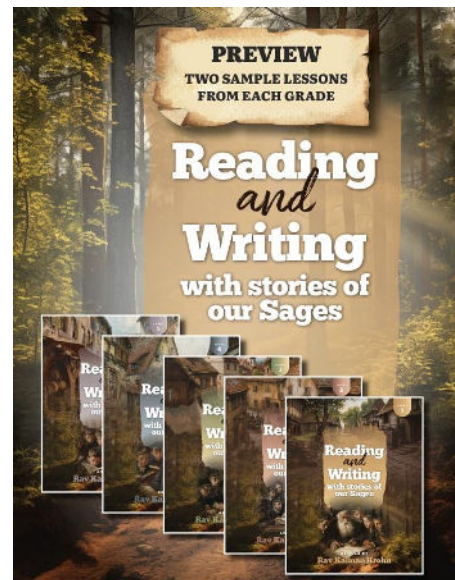
Our comprehensive ELA series is about **DEPTH/SUBSTANCE.**

Schools credit our current ELA book for students staying in their seats!

DON’T MISS OUT!

Take your students to the next level!

Email torasrebbkalman@gmail.com for a preview!

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה.
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Beis Hamikdash is a Ladder

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ. (שמות כה, ח)

They shall make a Sanctuary for Me. (*Shemos* 25:8)

Beis Hamikdash was a bridge, a ladder, that connected between heaven and earth, between the upper world of *kedushah* and our mundane world. It was a most wondrous place.

On the one hand, a person who entered *Beis Hamikdash* might think he is in a totally mundane place. If we would film what took place there, what would we see? *Kohanim* going to and fro up to their ankles in blood. We would see them running from place to place with knives and bowls in order to slaughter animals and collect their blood, and then they burn the fat on the *Mizbeach*. After that, they go and eat large amounts of meat in a sitting. And so forth. (I often think of this on *Pesach* night, when we are all sitting around the *Seder* table and hurriedly swallowing the requisite amounts of *matzah*, which can be large. If a non-Jew would look in the window at that moment, what would he see? It would surely look like a very mundane affair to him.)

On the other hand, in *Beis Hamikdash* there were

occurrences that any observer would know that this place does not belong to this world.

Ten miracles took place on a regular basis. And in the *Kodesh Kodoshim* was the *Aron Kodesh*, which took up no physical space at all.¹ The width of the *Aron* was two-and-a-half *amos*, and the *Kodesh Kodoshim* had a total width of twenty *amos*. If someone would go in there with a tape measure, he would find that on one side of the *Aron* there was ten *amos* of free space, and also on the other side was ten *amos* of free space. Where did the two-and-a-half *amos* of the *Aron's* width go? The answer is that the *Aron* simply took up no space. *Beis Hamikdash* was literally not a place of this world.

It was like a ladder. One end entered the world of *kedushah*, the world above, and the other end entered the mundane world that we live in.

If *Beis Hamikdash* would have been a totally

¹ *Megilah* 10b.

heavenly place, with nothing but miracles and angels, it would not have had any connection to our world. Ordinary people like us would not have been able to go there and benefit from it.

This is why someone who went to *Beis Hamikdash* would at first see just *Kohanim*, *Leviim* and *Yisraelim* doing ostensibly mundane things. But the further in he went, he would be climbing up the ladder of *kedushah*, until he reached the point where *Beis Hamikdash* touched the world of *kedushah* above. This was in the *Kodesh Kodoshim*.

When the *Kohen Gadol* would enter the *Kodesh Kodoshim* on Yom Kippur, no person was allowed to be in the Sanctuary, as it says in *Vayikra* 16:17. On this, *Chazal* comment:

Said R. Abahu: But wasn't the *Kohen Gadol* himself a person? Rather, it is as R. Pinchas said: When the spirit of holiness

rested on him, his face burned like torches, as it says **כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְגו'** **כִּי מִלֶּאֱךָ ה' צִבְאוֹת הוּא** – “The lips of the *kohen* guard knowledge... because he is an angel of *Hashem Tzava'os*.”³

This means that on Yom Kippur, when the *Kohen Gadol* entered the *Kodesh Kodoshim* to atone for the Jewish people, it was forbidden for any human being to be there, including the *Kohen Gadol* himself, if he would have been a human being. But he was transformed at that time into an angel!

Beis Hamikdash was a ladder standing on the ground and reaching up to heaven. It touched the mundane world on one end, and the infinite world of *kedushah* on the other end. ●

2 *Malachi* 2:7.

3 *Vayikra Rabbah* 21:12.

Living Face to Face

וְהָיוּ הַכְּרֻבִּים וְגו' וּפָנִיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו. (שמות כה, כ)

The *Keruvim* shall be facing one another. (*Shemos* 25:20)

When the Jewish people went up [to Yerushalayim] for the pilgrimage festivals, the *Kohanim* would draw the *Paroches* aside for them, and show them the *Keruvim*, who were intertwined. And the *Kohanim* would say to them, “See how much *Hashem* loves you!”¹

This means that the Jewish people would see the

keruvim turned toward one another, standing face to face.

This signifies the proper way to relate to *Hashem*: face to face. We should find all we need and want in life within our relationship with *Hashem*, within the radiance of His countenance, which is the source of every blessing. **כִּי בָאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ תוֹרָה** – “For with the radiance of Your countenance, You have

1 *Yoma* 54a.

לְעִילּוֹי נִשְׁמָה

מוֹחַ"ד מִשֶּׁה בֶּן אֱלִיעֶזֶר הַמְּבֹרָכָה זצ"ל

וּמוֹחַ"ד בְּרוֹךְ זֶאֱב בֶּן נִפְתָּלִי קִדְאוֹס זצ"ל

נִדְבַת נִדְבִידֵם ~ עֲסֻדַת זִקְנִים בְּנֵי בָנִים וְהַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם

granted us... a living Torah and gracious love, and charity and blessing, and life and peace.”² We should be very careful not to look aside at the world around us. If we look aside even just a little bit, it damages the face-to-face state of “See how much *Hashem* loves you.”

Even at the time of the *Churban* itself, the *Keruvim* were positioned face to face, and that is how the invaders found them when they entered the Sanctuary.³

The question is: Why were the *Keruvim* face to face at that time? They only stood that way when the Jewish people were doing *Hashem's* will, which was not the case at the time of the *Churban*.

One answer is that by the time of destruction arrived, the miracle of the turning of the *Keruvim* had already ceased, and they were permanently fixed in the position of when they were first formed. But there is a difficulty with this answer, because when Shlomo made the *Keruvim*, they were not directly facing one another; they were turned partially to the side.⁴

I heard a different answer: The *Keruvim* were face

to face at the time of the *Churban* to signify *Hashem's* “departing kiss” to the Jewish people before they went into *galus*. This is how people take leave of one another.

I would explain it in yet a different way: It signified *Hashem's* “last words” to the Jewish people before they went into *galus*. While they were still living in *Eretz Yisrael*, it was possible to live even in a state of “turned partially to the side” from *Hashem*. But now that they are going into exile among the nations of the world, the mouth of *Gehinom* would be open underneath them, threatening to suck them in. They needed to know that the only way to survive in *galus* is by living all the time with *Hashem* in a position of face to face.

Living face to face with *Hashem* entails that our private homes should be like *Beis Hamikdash*. Whatever a sane person would not bring into the *beis midrash*, should not be brought into the home either. And even when we go on a trip, we should take the *beis midrash* with us, so to speak.

כֹּאשֶׁר יֵחָנוּ כֵּן יֵסְעוּ – As they encamp, so shall they travel.⁵

Even when we travel, *Hashem* goes along with us, in the sacred place called the “Jewish home.” ●

² Amidah prayer for Shacharis.

³ Ibid., 54b.

⁴ Bava Basra 99a.

⁵ Bemidbar 2:17.

PARSHA TOPIC

The Mishkan and You

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: (שמות כה, ח)

You shall make Me a sanctuary, and I will dwell within them. (*Shemos* 25:8)

Sefer Nefesh Hachayim describes the *Mishkan* as follows:

The *Mishkan* and the *Mikdash* contained within them all the forces and all the worlds and all the orders of

kedushah. All its rooms, storage places, attics and chambers, and all the holy objects in it, were all in the image of that which is above. They had the image and likeness and form of the holy worlds and

the orders of the *Merkavah*. They were established by David and Shmuel the Prophet. All the construction was done according to *Ruach Hakodesh*.¹

Chazal say also that the location chosen for *Beis Hamikdash*, which is called “the beauty of the world,” has a source in the Torah.²

Sefer Nefesh Hachayim goes on to say:

Chazal say in *Midrash Tanchuma*, in the beginning of *Parshas Pekudei*, that the *Mishkan* corresponds to the creation of the world. The *Midrash* enumerates the whole list of things that were in Creation and were also in the *Mishkan*.

This is why the Torah said about Betzalel [who constructed the *Mishkan*]: וַאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחָכְמָה וּבְדַעַת – “I filled him with the spirit of G-d, with wisdom, and understanding and knowledge.”³ Because the worlds were created with these three things, as it says, וַיֵּסֶד אֶרֶץ – “Hashem established the earth by wisdom.”⁴ This is why *Chazal* said,⁵ “Betzalel knew how to combine the letters by which heaven and earth were created.”

A Jew, a member of the holy people, who also contains within him all the orders of Creation and the orders of the *Merkavah*, the entire world – he therefore has also the image and form of the *Mishkan* and the *Mikdash* and all the objects in it. There is correspondence to the order of the various segments of his body and how

they connect to one another, and to all his faculties. The *Zohar* also breaks down the whole form of the *Mishkan* and the objects in it, explaining how they are all alluded to in the human being, with one-to-one correspondence according to their order.⁶

So explains R. Chaim Volozhiner in *Sefer Nefesh Hachayim*. Now we will explore the significance of this.

Hashem's Preferred Dwelling Place

Hashem created a world. Heavens and earth, trees and rocks, and millions of other details. The world as a whole has a certain shape and plan. It was planned out according to the purpose for which it was created.

What is the purpose of the world?

Chazal say:

When *Hakadosh Baruch Hu* created the world, He desired to have a dwelling place in the lower realms, just as He has in the upper realms.⁷

Hashem desired to make for Himself a house, a place for the *Shechinah* to rest. To this purpose, He built for Himself two places to live in, so to speak. One is the heavens above. But this “house” is of secondary importance to Him. The place where *Hakadosh Baruch Hu* prefers to dwell, to place His Presence, is the lower realms, our lowly world. This was *Hashem's* primary goal in creating the world.

Further on we will explain why *Hakadosh Baruch Hu* prefers to dwell below. But for now, it suffices to know that this is His Will, and that He created the world with this aim in mind. The entire world, with all its qualities and details, was deliberately planned

1 *Nefesh Hachayim* 1:4.

2 *Zevachim* 54b.

3 *Shemos* 31:3.

4 *Mishlei* 3:19.

5 *Berachos* 55a.

6 *Nefesh Hachaim* *ibid*.

7 *Midrash Tanchuma*, *Naso* 24.

so it will be a suitable place for the *Shechinah's* presence.

The upper realm, even though it is not *Hashem's* preferred place to dwell, is nevertheless fitting for His dwelling. It, too, is suitable to serve as *Hashem's* "house." So we must say that the upper worlds are built according to the same basic blueprint as the lower realm.

Our human eyes have a hard time seeing the similarity between the upper realm and the lower realm. Heaven seems to us so different from earth. But *Chazal* tell us a number of points of similarity between them.

The matter may be compared to a tractor and a car. They are both motor vehicles. Nevertheless, a superficial look at a passenger car and a tractor will not find much in common between them. Their shape is very different.

But the truth is they are basically the same thing. The key components are the same in both. They both have wheels, they both have a motor, they both have a gas pedal and brakes, they both have seats for passengers.

There are some specific features that differ between them. A car has small wheels because it drives only on roads, whereas a tractor has big, wide wheels because sometimes it goes over dirt paths and through muddy puddles. But the basic blueprint of both types of vehicles is the same, because they have the same purpose, which is to move and drive.

Now let's apply this to Heaven and earth. Although we perceive a tremendous difference and distance between the upper realm and the lower one, nevertheless they both serve the same

goal. And that purpose is to provide a place for the *Shechinah* to dwell. So on a deeper level, both the upper worlds and the lower worlds have the same characteristics.

This applies to the *Mishkan* too. It has exactly the same goal. It is a place for the *Shechinah* to dwell, as it says, "You shall make Me a sanctuary, and I will dwell within them." So the same basic blueprint that the upper worlds follow is that which the *Mishkan* follows.

And is true also of the form of the Jewish person. Why, basically, did *Hashem* create human beings? So that He may bring His *Shechinah* to rest within them, as it says:

הַיֵּכָל ה' הַיֵּכָל ה' – They are the sanctuary of *Hashem*, the sanctuary of *Hashem*.⁸

This is also why it says וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם – "You shall make Me a sanctuary, and I will dwell within **them**." The *Shechinah* is meant to dwell within the Jewish people themselves.

So we have six things that are basically identical in their essential form. They are the human being, the *Mishkan*, *Beis Hamikdash*, the upper worlds, the lower worlds, and also the Torah. (*Sefer Nefesh Hachayim* explained at length in another place how the Torah, too, has this characteristic.) All these six things have the same basic nature.

They look to us as if they have different forms, but these external differences are not important. Their true form is their fundamental nature, which, as we explained, is the same for them all. ●

⁸ *Yirmeyahu* 7:4.

גיליון מס' 595 פרשת תרומה
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב **ברוך מאיר**
ב"ר **יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל**
ואמי מורתי מרת **רבקה**
בת רבי **פסח יעקב אונגל זצ"ל**
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרח רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

תמכתי יתיחתי בשלש עשרה

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו **לשנה ה"ג** לגיליון **"דברי שי"ח"**, אשר זכה ידידינו הר"ר **יצחק גולדשטוף** שליט"א והיה חלוץ לפני המחנה, להורות דע"ת רבינו זצ"ל בהלכה ואגדה והשקפה נכונה, ולחזק **"ג עיקרי האמונה"**, והביא לכל הצמאים לדבר ה' פתח להכנס בנועם גן עדן התחתון בצילא דמהימנותא, ואחז"ל אמר הקב"ה, יהיבנא לך לעלמא דאתי **תלסרי נהרוותא** דמשחא אפרסמון דכ"יין כפרת ודיגלת, דמענגת בהו, (תענית כ"ה א' ועי' שם ח"א מהרש"א ד"ה אפשר, י"ג נהרות דאפרסמון כו' מדמה תענוגי עוה"ב בעולם הנשמות לאפרסמון שהוא מלתא דדיחני שהוא החוש הקרוב לדבר רוחני כמ"ש כל הנשמה תהלל יה איזה דבר שהנשמה נהנה בו היא אומר זה הריח ומספר י"ג דנקט על שם מדות טובות שהם י"ג), וכתב מהרש"א (ח"א שבת ק"ט א') שמשפר זה נוגע לכל דבר שבקדושה כמו **"ג מידות"**, ותיבת אחד עולה י"ג, ובר מצוה נעשה בגיל י"ג להיכנס להצטרף לדבר שבקדושה ולכלל דע"ת, ואחז"ל **שלש עשרה חומות** קשר לו הקדוש ברוך הוא לאדם בגן עדן (ויק"ר פ"כ סי' ב' ועי' ב"ב ע"ה א'), וזכה להשמיע קול ה' בכח קול ה' בהדרה של תורה, של רבותינו זצ"ל ורבותינו שליט"א, ואחז"ל, **שלש עשרה שופרות** היו במקדש, והיה כתוב עליהן, תקלין חדתין, ותקלין עתיקין, (יומא נ"ה ב'), וזכה לחזק בדק הבית בפרצות השעה, ואחז"ל, **שלש עשרה פרצות** היו שם שפרצום מלכי יון חזרו וגדרום וגזרו כנגדם **שלש עשרה השתחויות**, (מסכת מדות פ"ב מ"ג), ואחז"ל אין כל דבר ודבר בתורה שלא נכתרו עליו **שלש עשרה כריתות**, (תוספתא סוטה פ"ח ה"ז).

ובירר הדברים בי"ג נפה לברר השמועה יפה יפה, כשאחז"ל, **שלש עשרה נפה** היו זו ע"ג זו תחתונה שבכולן עשויה שתהא קולטת את הסולת, (תוספתא מסכת מנחות פ"ח ה"ז), ולימד אמונת חכמים לראות איך ע"י תורה ידע רבינו מה שבשמים, ואחז"ל, **שלש עשרה** - כנגד שבעה רקיעין ושושה אורין שביניהם, (מנחות ל"ט א'), והכניס אותנו שער אחר שער לבית גנזי המלך, מאן מלכי רבנן, ואחז"ל, **שלש עשרה שערים** היו במקדש (שקלים פ"ו מ"ב). והנני בזה בהודאה להקב"ה שזיכנו לאוצר החיים ולדלות ממעינות החיים כן יזכנו הש"ת לאורך ימים ושנות חיים, והנני ש"צ בשם רבנן ולתמידיהון ורבות עמך בית ישראל להכיר טובה לידידנו שליט"א כדברי חז"ל, "חמרא למריה טיבותא לשקיי"ה" (ב"ק צ"ב ב'), ובדאי רבינו זצ"ל ימליץ עליו טוב בעלמא דקשוט על שמזכה הרבים בדברי תורתו ושפתיו דובבות בקבר, ויזכה שהש"ת יפתח לו **תלסר מכלי דרחמי** של י"ג מידות רחמים להמשיך במלאכת הקדש מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ולזכות הרבים הצמאים לתורת רבותינו זצ"ל ויבלחט"א רבותינו שליט"א ולזכות להגדיל תורה ולהאדירה.

בהכרת הסוב אין קץ,

ידידו דוש"ת, שמעון בהגר"מ ויסברג זצ"ל

אבעלי אסופות - משנכנס אדר מרבים בשמחה

גניזת "שנכנס אדר מרבים בשמחה"

כתב רבינו זצ"ל דיש לגנוז דף שכתוב עליו "משנכנס אדר מרבים בשמחה", (מועדי הגר"ח ח"ג סי' תפ"ו, ועי' בס' משיבת נפש עמוד שע"א שהניח רבינו בצ"ע אם דף שכתוב בו שבעת המינים טעון גניזה, ועי' בס' אשית בפיקודין עמוד רס"ה שהחזירא הורה לגנוז שירטוטי עירובין וכן חשבונות קידוה"ח, ועי' בס' גניזת הקדש פ"ט הערה פ' ופ"י הערה י"ג ממרח הגר"ש אלישיב זצ"ל שאם כותב שלט משנכנס אדר מרבים בשמחה לפרסומת טעון גניזה אך מביא ממרח הגר"ג קרליץ זצ"ל שהיקל בדבר ואמר על הכיתוב הנרות הללו קודש הם וכן משנכנס אדר מרבים בשמחה וכדומה שאם כתבו זה לקידום מכירת אף שאין לנהוג כך מ"מ אינו טעון גניזה דאין כוונם לדבריו חז"ל, וע"ש עמוד של"ד שאם משנה הלשון אלי"צ גניזה).

משנכנס אדר מרבים בשמחה מא' דר"ח

שאלתי מרבינו זצ"ל במכתב, האם משנכנס אדר מרבים בשמחה הוא מיום א' דר"ח שהוא ל' שבט, השיב רבינו זצ"ל, בשתיים. ושאלתי, האם נוהג גם באדר ראשון וא' דר"ח שלו, והשיב רבינו, כנ"ל. (מכתב מיום א' דר"ח אדר ראשון תשע"ו, וכ"ז בשר"ת חת"ס חר"מ סי' כ' ועי' בשר"ת שאלת יעב"ץ ח"ב סי' פ"ח). וכ"כ רבינו בתשובה בקובץ מה טובו אהליך יעקב (ח"ט עמוד ע"ה) דהוא מאדר א', ובמקו"א השיב אין בין אדר הראשון לשני אלא משלוח מנות ומתנות לאביונים (שיח חיים אות א') משנת הפורים סי' א' ובס' דרך שיחה פ' מקץ עמוד קפ"ח הוסיף שתלמי אם יש דין שמחה בפורים קטן, ועי' בגליון שיח אמונה גליון ו' בגניזת פורים קטן שנדפס בח"י רבינו בתשובה לעיון הפרשה גליון ק"ט שכתוב התאריך משנכנס אדר א' מרבין בשמחה, ועי' בס' משנת הפורים עמוד פ"ג).

עד מתי מרבים בשמחה

כתב רבינו זצ"ל, בביאור דברי רש"י (תענית כ"ט א' ד"ה משנכנס אדר) ימי נסים היו לישראל פורים ופסח, דהיו חדשים רצופים של נסים, ולפי"ז לכאן משנכנס אדר מרבים בשמחה היינו עד אחרי ניסן, (מחשבת עם ח"ב עמוד תקצ"ו וכ"כ בא"ר סי' תרפ"ה ס"ח).

במה מרבים בשמחה

שאלתי מרבינו זצ"ל במכתב, באיזה דבר מרבים בשמחה, ואם בעי בשר ויין כיו"ט, או סגי בכל שמשמחו, והשיב רבינו זצ"ל, ישתה קצת יין, (מכתב שם אות ג') וכ"כ בקובץ מה טובו אהליך יעקב ח"ט עמוד ע"ש שישתה קצת יין, וכ' דכל החדש ראוי, וכ' דהוא נוהג רק בדר"ח ולא בכל החדש כמ"ש בגמ' 'משנכנס', וכ' דאינו יוצא בבשר ללא יין, וכ' דאם קשה לו יין אולי יוצא במיץ ענבים, ולענין אם ר"ח יוצא במוצ"ש ושנתה יין בהבדלה, כתב שם במכתב שיחשוב ע"ז ג"כ בהבדלה, וישתה קצת יותר להרבות בשמחה, וכ' דלנשים סגי במיץ ענבים, ולילדים אולי יתנו קליות ואגוזים כדאי בגמ' פסחים ק"ט א', וכן ענה לי דכל א' בראוי לו, (ובקובץ מה טובו אהליך יעקב קובץ כ' עמוד קמ"ח כ' דאולי לילדים יתן ממתקים), וכ' שם עמוד קמ"ט דאין ראוי לספר לחבירו דבר של צער בחדש אדר אלא"כ יש לו תועלת בזה, וע"ש דאף אם שתה יין באדר א' יש ענין לשתות עוד פעם כשנכנס אדר ב'.

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✚ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוך 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

עול תורה בן 'שלוש עשרה'

הסתלקותו, הגליון דובב שפתי ישנים, ועל מזבח עליו מקריב מיכאל שר הגדול נשמות הצדיקים, מוקטר לרצון דברי השי"ח וטוב לצדיק, טוב לשכניו, בעולם הבא ובעלמא הדין ודבר שפתיים אך למחסור והדברים פלאיים כמו שזכינו לשמוע מגדולי הדור שליט"א אשר עין בעין נוכח הגליון יביטו דבר שבת בשבתו ועליהו להם לתרופה ולמרפא חיים.

ובצאתנו מן הקודש נישיר עינינו לריבון העולמים אשר זיכנו ב"ג שנים החולפות עלינו ביעף, ליקרב אל ההר ונגוע בקצהו של רב רבן מרן זצוק"ל, ויחד עם זאת ליגע בליבם ונשמתם של כל הדבקים בו חיים כולם היום, כן יאמצינו הלאה ונוכה לראות עד רבות בשנים לשתות מבאר מים החיים ולהיות דולה ומשקה מתורתו להגדיל תורה ולהאדיר למען נהיה אנחנו וצאצאינו אווזים בעץ החיים למעלה למשכיל עד יבוא ינון ונוכה לראות מלכינו בראשינו יחד עם כלל ישראל צועדים שמחים ושישים לקראת משיח צדקינו בב"א.

כאן המקום לכתוב שוב ולהדגיש כי כל משגה ומכשול אין לתלותו חלילה ברבינו הגדול אלא עימנו תלין משוגתנו ובוודאי אך לפוקה יצא דבר זה ולא ללמד על הכלל יצא, ואדברנה יוכה הרואה את הרבים ויעיר עינינו למען נסקל המסילה העולה בית א-ל מאבני פסל אלה, וישארו הדברים בתומתם שמן זית ז"ך.

לכבוד השמחה עם הופעת הגליון 'דברי שיח', זה שנת השלוש עשרה ברציפות, פרשת תרומה תשע"ב - פרשת תרומה תשפ"ה, בספה"ק איתא "דבכל הבריאה כולה איכא בחינת 'בר מצווה' והוא רוממות שלימות קבלת עול מצוות והשלמת כל הי"ג שנים קדמאין, והכנת הכלים התחתונים להשראת עליונות בעתידים" עכ"ל הקדושה.

והנה נראה שזוהי ממש התחושה במקום המיוחד הזה שאנו עומדים כעת, כאשר שלוש עשרה שנה, שבוע אחרי שבוע, חודש אחרי חודש, וכך מלאו וחלפו השנים, ובדרך ה' שלא עזבנו וחסדו לא הסיר מעמנו השגחתו התדירה וממש ראינו בחוש סייעתא דשמיא שלא כדרך הטבע.

מקובל בפי העולם בדרך צחות כי ה'אוכל בשבת קודש, יוצא לפי האורחים', ומאחר שהתלמידי חכמים - בחינת שבת, קוראי העלון, הינם מהמרוממים ביותר נזר הבריאה ותפארתה, הרי שהרגשתנו תמיד היא שה'אוכל' - (מזונא דנשמתא איהו אורייתא, כלשון הזה"ק פרשת ויחי) יוצא לפי גודל מעלת הקוראים שאין למעלה מהם ואשרי כל חוכה לתשלומי כפל וכפליים לתושיה.

ואכן מידי שבוע בשבוע, זרח אור לישרים והגליון דובב מישרים, ואור העולם מרן רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל, שזכינו שהדברים עלו על שולחן לימודו ועלו לרצון על מזבח הגדול, ואף עתה לאחר

שנים קדמוניות על גדולי הדורות פרק 135

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזכר שנים קדמוניות - לשבועות הבאים בעזה"י

מחותן רבינו הגאון רבי שמואל קולדצקי (ז' אדר תש"נ)

הגאון רבי יוחנן סופר זצ"ל - אדמו"ר מערלוי, הגאון רבי יחיאל מיכל עפשטיין בעל 'ערוך השולחן' (כ"ב אד"ב תרס"ה)

נשמה לקבל מקוראיו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הצדיק רבי יוסף ליס זצ"ל (א' אד"ב תשנ"ב)

דבר, מכאן אמרו חכמים אל יראה אדם לתינוק באוזנו, אלא מלקחו מיד, או ישתוק ולא יאמר לו כלום (דרך שיחה, פרשת וירא).

מהיכן שלווה הנפש?

בשבועות האחרונים לחייו היה מרן הסטיפלער חולה מאוד, וציבור בני תורה כולם היו מודאגים מאוד ממצבו. עצרות תפילה נערכו כמעט מידי יום במקומות שונים כדי לזכות שספר התורה הארי החי יישאר עם המצוקים. בתקופה ההיא, סיפר רבי יוסף ליס בהתפעלות גדולה לאחד ממקורביו, שהוא מבחין ברבינו היושב בביתו שקוע בלימוד, בשלווה וישוב הדעת נפלא, גם בשעות הכי קשות, כאשר המוני בני התורה זעקו פרקי תהלים בתחנונים.

והסביר רבי יוסף את הדבר, ששלווה נפש מופלאה כזו, שמאפשר לאדם ללמוד גם בתקופה כה לחוצה, נובעת אצל אדם שהוא רואה את הפטירה בעין נכונה, כמעבר מן העולם הזה אל עולם אחר, ולכן יש לו אפשרות ללמוד בכזה רוגע! (מהגרמ"ד לפקוביץ).

רבי יוסף ליס ז"ל

חבל שמפריעים לו

אחרי פטירת הסטיפלער, כאשר החלו לנהור אל בנו רבינו המונים לבקש עצה וברכה, כאב לר' יוסף מאוד, והתבטא אז בפני בתו תח"י בכאב, כי כה חבל, שעד היום יכל רבינו ללמוד בשקיעות והתמדה באין מפריע, ועתה מפריעים לו בשאלות ובעיות שונות.

לא יכל לסרב

פעם היה מכתב באיזה ענין שרבי יוסף רצה שרבינו יחתום עליו, ושלא מישוה לרבינו אך הוא התחמק מלחתום. רבי יוסף קם בעצמו והלך אל רבינו, ורבינו לא יכול לסרב לו וחתם כבקשתו (מחותנו הרמ"ב).

1. יצוין שרבינו עצמו לא רצה להצטרף לעצרות תהלים שנערכו בשעות הערב והלילה, כי אסור לומר תהלים בלילה כדאיתא במשנה ברורה (חתן רבינו הגרש"ש שליט"א).

רבי יוסף ליס נולד בכ"ח שבט תרע"ב, בלודז' שבפולין. בבחרותו למד בישיבת 'מיר' ודבק מאוד במשגיח הגאון רבי ירוחם בעל 'דעת תורה', והעמיד תלמידים רבים ביראתו הקודמת לחכמתו. בשנות ה'שואה' נהרגו כל בני משפחתו וילדיו הי"ד, ואחרי כן עלה לארץ ישראל ונישא בשנית. שימש דמות מופת ביראת שמים והשקפה ורבים ניהוהו לאורו. נלב"ע ב' דראש חודש אדר ב' תשנ"ב.

בקשרי נישואין

לרבי יוסף היה קשר הדוק עם מרן הסטיפלער זצוק"ל (ראה על כך בספר 'הסטיפלער עמוד, וכנראה משם גם הכיר היטב את רבינו, ולימים נעשה רבי יוסף מחותן עם הסטיפלער, כאשר נכדו הגרמ"ז בן חתנו הגאון רבי שאול ברום שופטר בקיצור ימים ושנים, נישא עם בתו של רבי יוסף זצ"ל, וכשהלכו לחופה שימש רבינו כשושבין יחד עם רבי יוסף.

הגאון הצדיק רבי יוסף ליס זצ"ל

עם מי ר' יוסף מיאן לדבר

רבינו העריץ מאוד את ר' יוסף זצ"ל, ואחרי פטירתו כאשר קיבל רבינו לידיו את החיבור 'יוסף דעת' שיצא לאור על ידי בני משפחתו, הכולל בתוכו קובץ מאמרותיו במוסר והשקפה, התבטא אודותיו שהיה אקלוגער י"ד (-יהודי פיקח).

ובהזדמנות אחרת סיפר בשבחו של ר' יוסף, שהיה בבני ברק יהודי חרדי ירא שמים, ולפרנסתו שימש כשופט בבית המשפט, ולמרות מעלותיו, ר' יוסף לא רצה לדבר עמו אף מילה מחמת התפקיד שנשא בו.

אין מזהירין אלא אם עונשין

אמר בשם רבי יוסף, שאם מזהירין אדם או ילד על עניין מסוים, אל תזהירו כאשר אין בדתך לעונשו, כי אחרת איבדת כל הענין של האזהרה, והיה אומר: אין מזהירין אלא אם כן עונשין.

והוסיף רבינו שיש לדברים מקור במסכת שמחות פרק ב' ה', מעשה בתינוק אחד מבני ברק, ששבר צלוחית בשבת, והראה לו אביו באוזנו, ונתיירא מאביו, והלך ואיבד עצמו בבור, ושאלו את ר"ע, ואמר אין מונעין הימנו כל

(מערכת וארכיון "דברי שיח" שומרת לעצמה את כל הזכויות ואין להעתיק ללא רשות).

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל ביה (רש"י)

702

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • תרומה – שקלים תשפ"ה

מה יהיה מחר, אבל מי שאינו מקטני אמנה לא מפתח מה יהיה מחר! כי יש לו אמונה! ואם אין לו מה לאכול למחר אדרבה הוא מתחזק יותר באמונה ומשעבד את לבו לאביו שבשמים, ואין זו תוכחה אלא טובה וברכה בשבילו, שבכל יום הוא מתחזק עוד באמונה! וזה היה מעלת אוכלי המן בדור המדבר, שהיה להם חיזוק האמונה בכל יום.

וזהו שאמרו שלא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, שהתורה ניתנה למי שחי עם חיזוק האמונה תמיד, כמו אוכלי המן שחי עם שעבוד וחיזוק האמונה בכל יום, ועל ידי העלייה בדרגת האמונה זוכים לתורה.

[ובמקום אחר ביאר רבינו שזו גם מעלת אוכלי תרומה, שהם מחזקים באמונה יותר מכל אדם אחר, מפני שמזונם מוטל אצלם תמיד בספק. שאינם יכולים לדעת מתי יקבלו תרומה, ולכן הם משעבדים לבם להקב"ה. אמנם כאן ביאר באופן אחר, כדלהלן].

אוכלי תרומה – לקדש את האכילה

וביאר ענין 'אוכלי תרומה' נראה, כי באכילת תרומה יש מצוה, מצות עשה של אכילת קדשים, ויש קדושה בתרומה, וכשאוכלים דבר קדוש מתקדשים, וזו סעודה של מצוה, וענין זה שייך גם אצל כל אחד ואחד, שתהא אכילתו לשם שמים, ואז זה כמו קרבנות ונסכים, כמו שאמרו חז"ל (יומא עא, א) הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין, כי תלמידי חכמים ששותים זה לשם שמים, כדי שיהיה להם כוח לתורה ולעבודת השם, ולכן זה כמו קרבנות ונסכים.

וזהו ענין אוכלי תרומה, שכל המאכלים יהיו לשם שמים, לשם מצוה, וזוהי גם כן דרגה גבוהה שאזכים בה לתורה. ואמנם אוכלי המן זה דרגה יותר גבוהה, שחיים תמיד עם חיזוק האמונה, ולכן אוכלי תרומה הם 'שניים' לאוכלי המן.

ולמדנו כאן ב' דרגות המביאות ליכות לתורה, א' להיות כאוכלי המן שחיים תמיד עם חיזוק האמונה, עם שויתי השם לגדי תמיד, וב' להיות כאוכלי תרומה שמקיימים מצוה באכילתם, ולקדש את האכילה ואת כל המעשים הגשמיים שיהיו לשם שמים. וזהו שנרמז במאמר לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, ושניים להם לאוכלי תרומה.

ונברך את החתן שיהיה בגדר אוכלי תרומה וגם בגדר אוכלי המן, ויזכה להתקדם בתורה עם המדרגות האלו.

מה שאדם נותן לאחרים, יחזור אליו!

בפרשת שקלים "ונתנו איש כופר נפשו". כתב בעל המורים "ונתנו אם תקראנו למפרע יהיה גם כן נתנו, לומר לך כל מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום", וכך היא המידה גם בתורה, וביראת שמים, ובמידות טובות, כל מה שאדם נותן ומשפיע על אחרים, חוזר אליו, והוא בעצמו זוכה להצלחה בתורה ויראת שמים ומידות טובות.

וזהו שאמרו (תענית ז, א) הרבה למדתי מרבתי וכו' ומתלמידי יותר מכולם, שההצלחה הכי גדולה בתורה זוכים ממנה שמלמדים לתלמידים, והוא דבר המובן גם בדרך הטבע, שעל ידי ההסברה מקבלים בחירות גדולה יותר, אבל העיקר הוא מצד הזכויות שבה, כיון שהוא נותן משלו ומזכה את התלמיד בתורה, וזכה לסייעתא דשמיא להצלחה בתורה מידה כנגד מידה.

וענין זה שייך גם בלימוד בחברותא, שאם לומדים עם חברותא פחות כישוריו ומסבירים לו בסבלנות עד שיבין, זהו 'מתלמיד', וזוכים גם כן להצלחה גדולה מאוד, וכן חברתי גדולי תורה, תלמידי חכמים גדולים, שלמדו במשך הרבה שנים עם חברותא פחות כישוריו כהם, והצליחו מאוד, ולא כפי שיש החושבים שאם לומדים עם חברותא חלש זה לא מסובך ולא כדאי... אלא אדרבה, אם יש חברותא חלש והוא מקבל, ומסבירים לו כל דבר והוא שומע, זוכים בה להצלחה של 'מתלמיד' יותר מכולם!

(מתוך שיחה, כסלו תשע"ה)

בפרשת השבוע (כה, ב) "ויקחו לי תרומה". דברים שנשא רבינו בקידושא רבא ויבשבע ברביה לאחד התלמידים, אדר תש"ע.

תורה ניתנה לאוכלי תרומה ואוכלי המן

כתב בעל הטורים כי 'תרומה' אותיות מ' תורה, לרמז שהתורה, שניתנה למ' יום, ניתנה לאוכלי תרומה, וכמו שאמרו (מכילתא בשלח) לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, ושניים להם לאוכלי תרומה.

וצריך ביאור מה הקשר של מן עם תורה, ושל תרומה עם תורה, ומדוע ניתנה תורה דווקא לאוכלי המן ולאוכלי תרומה. וגם משמע שאוכלי המן הם יותר מאוכלי תרומה, וכפי שהוזכר במדרש קודם לאוכלי המן, ואוכלי תרומה הם רק 'שניים' להם.

ובפסוקים הביאור בזה, כי אוכלי המן יש להם פרנסה, שמזונם יורד להם מן השמים, ועל ידי זה יש להם יותר זמן לעסוק בתורה, וגם אוכלי תרומה נזונים מן התרומה. אבל צריך ביאור, וכי התורה ניתנה רק לעשירים שפרנסתם מצויה? וגם ענין אוכלי תרומה צריך ביאור, מדוע הוזכר דווקא 'תרומה' ולא 'מעשר', וכי יש ענין מיוחד ב'כהנים' אוכלי תרומה?

אוכלי המן – חיים תמיד עם האמונה

ונראה בביאור הענין על פי מה שמובא בגמרא (יומא עו, א) ששאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה ירד המן לישראל בכל יום, ומדוע לא ירד בפעם אחת לכל השנה כולה, והשיב רבי שמעון "משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה, עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום".

והיינו כמו מלך שהיה נותן לבנו את הפרנסה פעם אחת בשנה בשביל כל השנה שיהיה רגוע, אבל הבן היה מגיע אליו רק פעם אחת בשנה, מפני שקיבל די סיפוקו וכבר שכח את אביו, והמלך רצה לראות את הבן שיהיה קרוב אליו, ולכן התחיל לתת לו מזונות בכל יום רק לאותו היום, ומאז התחיל הבן לבוא בכל יום, וכך היה המלך רואה את הבן.

"אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמישה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהם שבשמים", והיינו שאם היה המן יורד פעם אחת בשנה, היו שוכחים מי נותן את המן, ושוכחים את האמונה, והרי צריך להיות "שויתי השם לגדי תמיד" (תהלים טז, ח), ולכן הוריד הקב"ה את המן בכל יום, שלא יודעים מה יהיה מחר, וצריכים בכל יום לחכות לזה.

ולשון הגמרא הוא שמי "שיש לו ארבעה וחמישה בנים" היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר, והענין בזה כי על עצמו אדם דואג פחות, ואם לא היו לו בנים לא היה דואג כל כך, אבל על הבנים דואגים יותר, ועל ידי זה משעבדים את לבם לאביהם שבשמים.

"מה יאכל למחר" – ברכה או קללה?

ובספר כוכבי אור להגרי"י בלאזר (מאמר יא) העיר בזה, שהרי לחכות בכל יום לאוכל זה תוכחה, כמו שכתוב בפרשת התוכחה "והיו חיך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומים ולא תאמן בחייד", ודרשו חז"ל (מנחות קג, ב) שנאמרו כאן ג' דרגות בתוכחה: 'והיו חיך תלואים לך מנגד' – זה הלוקח תבואה משנה לשנה, 'ופחדת לילה ויומים' – זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת, 'ואל תאמן בחייד' – זה הסומך על הפלטר.

ומבואר שמי שצריך בכל יום לקנות מזונו מן הפלטר ואינו יודע מה יאכל מחר זה תוכחה, ואם כן צריך ביאור, וכי דור המדבר היה להם תוכחה שצריכים בכל יום לדאוג למחר? ומדוע שתהיה להם תוכחה?

וכתב לבאר בזה על פי מה שאמרו עוד בגמרא (סוטה מח, ב) כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה, והיינו שאדם שיש לו מה לאכול היום, ודואג מה יאכל מחר, הוא מקטני אמנה, שאמונתו חלשה, כי בעל אמנה יש לו ביטחון ואינו דואג דאגת מחר.

ונמצא לפי זה, שכל התוכחה היא רק למי שהוא מקטני אמנה, שדואג מה יאכל למחר, ואצלו זו תוכחה שצריך בכל יום לקנות מן הפלטר ואינו יודע

מתוך שיחה שנאמרה בישיבת פוניבז', בחודש אדר תשע"ז.

מרבין בשמחה, כיצד?

"משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט, א), כיצד ובאיזו שמחה מרבין? הנה לגבי "משנכנס אב ממעטין בשמחה" יש דינים והלכות מפורשות בגמרא ובפוסקים כיצד ובמה מקיימים זאת, ויש הלכות מראש חודש, ובשבוע שחל בו תשעה באב, ובתשעה באב עצמו, אבל בחודש אדר לא מפורש שום הלכה כיצד מרבין בשמחה.

ובפשטות הכוונה היא להרבות בשמחה שחייבים בה כל השנה, שבכל השנה יש חיוב לעבוד את השם בשמחה כמו שכתוב (תהלים ק, ב) עבדו את השם בשמחה, ובפרשת התוכחה (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את השם אלוהיך בשמחה, היינו שהתוכחה באה על חסרון השמחה בעבודת השם, שעבדו עבודת השם – אך לא בשמחה.

לשמוח שזוכים לעבוד את המלך

ורואים מזה שיש תביעה על מי שלא שמח בעבודת השם, וכיצד אפשר שלא לשמוח? הלא שמחה גדולה היא שזוכה לעבוד את המלך! ואדם שעובד את המלך הרי הוא נמצא ליד המלך, והמלך מקבל את השירות שלו, ובודאי שזו שמחה גדולה מאד, כך צריך לשמוח בעבודת השם, שהוא משמח את המקום (אבות פ"ו), מלך מלכי המלכים כביכול שמח בעבודת האדם, והוא גורם שמחה למעלה. ואם יתבונן ויחשוב על זה בודאי ירגיש שמחה גדולה מאד, שהוא זוכה לשמח את המלך, לשמח את המקום! וזהו החיוב בכל השנה לשמוח בעבודת השם.

עבודת השם בכל רגע בחיים

ובכל רגע בחיים אדם עוסק בעבודת השם, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות דעות ג, ג) שאפילו בשעה שישן הוא עובד השם, אם כוונתו לשם שמים, מפני שצריך לישון, כי הוא חייב בתר"ג מצוות, ואם לא יישן לא יוכל לתפקד ולקיים את המצוות המוטלות עליו, והוא כמו חייל בצבא המלך, שהוא עבד המלך, וצריך לאכול ולישון כדי שיהיה לו כוח לעבודת המלך, וגם מטעם זה צריך להיות בשמחה, כי אם לא יהיה שמח כיצד יקיים את מה שהמלך מצווה עליו, הרי בלי שמחה אין כוח, והעצבות מחלישה את כוחות הגוף, לכן צריך להיות בשמחה, והשמחה היא הכרחית לצורך עבודת השם – כל השנה כולה.

וכתב הרמב"ם כי אדם שישן בכוונה כזו, לצורך עבודת השם, גם השינה שלו היא עבודה למקום, והוא עובד השם בשנתו, בשב ואל תעשה, בלי לעשות כלום, הוא ישן ועובד את השם, כי הוא הולך לישון בכוונה טובה לעשות רצון השם, ויש לשמוח בזה שהוא עושה הרבה מצוות ומעשים טובים ועוסק בעבודת השם בכל רגע.

ומשנכנס אדר יש להרבות בשמחה בכל הדברים שחייבים לשמוח בהם, תורה ותפילה וקיום המצוות וכל עבודת השם בשמחה.

שמחה בעסק התורה ובתפילה

ויש לשמוח גם בעסק התורה, ובתפילה, כמו שהביא המסילת ישרים בפרק י"ט בשם מדרש כשאתה מתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלוקים שאין כיוצא בו, אדם צריך לשמוח שהוא זוכה לעמוד בתפילה לפני מלך שאין כמוהו, מלך מלכי המלכים הקב"ה שומע אותו ומאזין לתפילתו, וכמו שכתב המסילת ישרים שם כי אמנם קשה לצייר זאת בחוש, אבל "מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן, ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו", במעט התבוננות ושימת לב אפשר להרגיש זאת.

ובשולחן ערוך (סימן צח סעיף א) כתב שבתפילה בכוונה אפשר להגיע להתפשטות הגשמיות ולמדרגה הקרובה לנבואה!

וזה שייך גם בזמנינו, כפי שמסופר על מרן הגר"ז זללה"ה שהיה מתפלל שמונה עשרה בקול רם, והיו שומעים אותו כשהוא מתפלל [כי היה לו תועלת בזה לעורר הכוונה, עיין א"ח סימן ק"א] ופעם אחת בראש חודש שמעו ששכח לומר יעלה ויבוא, ואמרו לו ולא שמע, רק בסוף

תפילתו אמרו לו, ושאל הגר"ז למה לא אמרתם לי באמצע? עד כדי כך היה שקוע בתפילתו שלא שמע מה שדיברו אליו!

וכל זה היה בשמחה, אלו שהכירו אותו וזכרים שהיה תמיד שמח, וגם היה מתבטא בלשון של 'הומור', כמובן בלי קלות ראש, והיה מקיים שויתי השם לנגדי תמיד – בשמחה! וכך גם מרן החזו"א היה בשמחה תמיד, ואין זו סתירה להרגשה שהוא עובד את המלך ונמצא ליד המלך, כי המלך גם כן רוצה שיהיה בשמחה, והוא משמח את המקום בזה.

השמחה נצרכת גם לבריאות הגוף

ובספר החינוך (מצוה תפח) כתב שהשמחה נצרכת גם לבריאות הגוף, ומביא שם ארבעה דברים שהגוף צריך: מזון, שינה, מנוחה, וגם שמחה, שזה מצרכי הגוף שיהיה שמח ולא עצוב, כי כששרוי בעצבות אינו יכול לתפקד, וממילא אינו יכול לעבוד עבודת השם כראוי, וביאר כי זהו הענין של שמחת יום טוב "לכלכל החומר בדבר השמחה הצריכה אליו, ויימצא לנו תרופה גדולה, בהיות שובע השמחות לשמו ולזכור", ובודאי שגם ביום טוב, התפילה היא אותה תפילה, עם התפשטות הגשמיות, כעומד לפני המלך, אבל זה יחד עם שמחה, נלווית לזה שמחה.

שמח בחלקו – במעלות הרוחניות

ובאבות פ"ד אמרו איזהו עשיר השמח בחלקו, וכן אמרו שם פ"ו שזה אחד מהדברים שהתורה נקנית בהם, להיות שמח בחלקו.

וצריך לשמוח גם במעלות הרוחניות שיש לו, כמו שכתב בספר מנוחה וקדושה (שער התורה ח"ב אות כג) "דע ששמעתי בשם הגר"א, שכן גם במילי דשמיא, צריך להיות שמח בחלקו. אף שבוודאי נכון לחמוד להיות לבו פתוח כפתחו של אולם לתורה, וגם לאמר ולחמוד אימתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, מכל מקום צריך להיות שמח בחלקו שזכה לתורה ולמעשים טובים, כיון שעשה בכל כוחו המוטל עליו".

ופעמים רבות באים צעירים וגם מבוגרים שאינם שמחים בחלקם, ואינם מרוצים ממצבם, ובדרך כלל כשנכנסים עמם בדברים הם רואים את טעותם, ומבינים שיש להם במה לשמוח!

סת רבינו:

שאלתי תלמיד אחד, כיצד יכול הוא להרבות בשמחה בחודש אדר, הלא אם עושים חשבונות על העבר, רואים כי הטאתי עויתי פשעתי, וכיצד אפשר לשמוח עם חטאים כאלו?

והוספתי לו כי אכן הוא צודק, ובודאי צריך להצטער, שהחרטה היא מעיקרי התשובה, ויש הרבה דרגות בחרטה, עד למדרגת היגון המובאת בשערי תשובה (א, יג) שהיא מדרגה שבאה כמותר הנשמה העליונה, והיגון זו הכפרה הכי גדולה, שעל ידה נעשה האדם רצוי ומקובל לפני הקב"ה, ואם כן כיצד באמת אפשר לשמוח?

אבל האמת היא שאי אפשר להיות שרוי כל הזמן ביגון ובלא שמחה, שזה נגד הטבע, ואינו מציאותי, ורק מחלת הנפש היא להצטער כל הזמן בלא הפסקה, כמו שהיה אחד שהתאונן שכבר כמה שנים כואב לו והוא מצטער על שנכשל בחטא ואינו מסיח דעת מזה, ואמרת לו שיהיה 'כפיתיות' של יגון ואינה מצוה, והיו גם מעשים אצל החזו"א שאמר לא להצטער יותר מדי, אלא אחר זמן יש להסית את הדעת מהצער.

וכזה שכתוב (תהלים נא, ה) "וחטאתי נגדי תמיד" היינו לזכור תמיד את החטא, אבל יחד עם זה צריך לעסוק בתורה ובמצוות מתוך שמחה, כי די בתשובה שכבר עשה והצטער, אמנם ודאי צריך את החרטה והיגון, אך תיקף לאחר מכן יהווה להיים מסודרים וישמח במה שזוכה לעסוק בתורה ובמצוות.

וההנהגה הראויה כתב בחובות הלבבות (שער הפרישות פ"ד) שתהא צהלתו בפניו ואבלו בלבו, ואין הכוונה שיעשה 'הצנה' להראות כאילו פניו צוהלות, אלא באמת ישמח לראות אנשים ולפגוש אותם, כי האדם נברא בצלם אלוהים ואני אוהב אותו ונעים לי לראותו, ואני מחייך אליו חיוך טבעי ולא של הצנה, כותך שמחה אמיתית ולא שקרית.

לעילוי נשמת

מרת **בת שבע** בת רבי **מאיר** ע"ה
נלב"ע ב' אדר תשפ"ג
תנצב"ה

לעילוי נשמת

מרת **כאתון** בת **רחמים** ע"ה
נלב"ע ב' אדר א' תשע"א
תנצב"ה

לעילוי נשמת

הרה"ג **מנחם מנדל יגלניק** זצ"ל
ב"ר מרדכי נתן דוד זצ"ל
נלב"ע ה' אדר א' תשע"א - תנצב"ה

לעילוי נשמת

הגאון רבי **ירוחם זלצברג** זצ"ל
בה"ר נתן ז"ל
נלב"ע ד' אדר תשע"ה - תנצב"ה

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת תרומה תשפ"ה

בשבוע שעבר הבאנו חלקים מתוך שיעור שמסר רבינו לחור' כולל תשובות והנהגות בעניני פורים, כעת אנו מביאים את המשך הדברים.

ולתועלת הלומדים נביא בקצרה את תורף הדברים: הנידון הוא זמן קריאת המגילה בשכונות החדשות בירושלים שנוספו במהלך השנים, ורבינו מאריך להוכיח שאין לסמוך על השותפות המוניציפלית בתשלומי מיסים וכד' או על עירוב משותף כדי להחשיב את השכונה כחלק מהעיר, השבוע נביא את החלק השני של השיעור בו רבינו עוסק בסברות נוספות אם נוכל לצרף את השכונות החדשות לירושלים לקריאת המוקפין

שיטת הכף החיים שמודדים מיל מהבית האחרון

יפו, ועד כאן לא מיירי הברכי יוסף אלא בדין "סמוך" - שלא נתחדש דין

סמוך לספיקות, אבל באותו העיר גופא בוודאי קוראים בט"ו, ובהכרח

חזינן מהמנהג, שאע"פ שהם רצופות ממש ללא שום הפסק, מכל מקום אינם נחשבות עיר אחת, אלא רק כ"סמוך" ודלא כהכף החיים, ושפיר סומכים על הברכי יוסף שאין דין סמוך לספיקות.

ד

טעם נוסף במנהג העיר בני ברק שלא לקרוא בט"ו

ויש להוסיף בזה עוד, דהנה בפשוטו יש להוסיף עוד טעם לשבח במנהג רוב העולם בבני ברק שלא לקרוא בט"ו, והוא עפ"י דעת כמה אחרונים, ובראשם מהר"ם אלשיך, (הובא בשו"ת חתם סופר או"ח סי' קצג), הגאון רבי רפאל מוולוז'ין זצ"ל, (תשובות תורת רפאל סי' קכג), תשובות ערוגת הבושם (או"ח סי' יח), דעיר שהיא גדולה יותר מהכרך, אינה קוראת בט"ו, דדווקא כפרים שהם קטנים בטלים לכרך, אבל עיר גדולה אינה בטלה לכרך, ועפ"י שפיר יש לכאן טעם למנהג בתל אביב ובני ברק שלא לקרוא בט"ו, כיון

שהם גדולות יותר מיפו, ואינם מתבטלים אליה.

גם זה תלוי בחקירה הנ"ל

אלא שבאמת גם סברא זו תלוי בחקירה הנ"ל, דכל זה ניחא רק אי נימא דרצף של בתים מחוץ לחומה נחשב רק 'סמוך' בלבד, ואז יש לומר דלא נתחדש דין 'סמוך' בעיר שהיא גדולה יותר מהכרך. אבל אי נימא דהוי חלק מהעיר ממש וכאילו העיר מתפשטת מחוץ לחומותיה, א"כ נמצא שתל אביב ובני ברק נחשבים עיר אחת עם יפו, וממילא לא שייך בזה הסברא הנ"ל, דעד כאן לא מיירו האחרונים אלא בדין סמוך ונראה, אבל בעיר אחת ממש היה ראוי לקרוא בט"ו יחד עמה, שאין לחלק העיר לשנים.

וממילא נמצא, דדין בני ברק תלוי בחקירה הזאת, דכל מה שאנו פוטרים את בני ברק לקרוא בט"ו, זהו רק אי נימא דהוי רק סמוך ולא נחשב עיר אחת ממש יחד עם יפו, אבל לדעת הכף החיים ראוי לחייב בבני ברק לקרוא בט"ו כיון שנחשב עיר אחת עם תל אביב.

ויכול זה מלבד דעת החזו"א דיש לקרוא בט"ו בבני ברק משום דפליג על הברכי יוסף דס"ל שאין סמול לספיקות).

ועכשיו נבוא לדון בחידוש של ה"כף החיים" (ואיתו עמו עוד כמה פוסקים).

מלשכת המזל

"רבים סומכים על הנשיא החדש באמריקה"

בעוד שהעולם כולו עוקב בדריכות אחר נשיא ארה"ב הטרי דולנד טראמפ שלא מפסיק להפתיע עם הצהרות פרו ישראליות בסגנון ימין קיצוני, במהלך שיחה שנשא מרן רבינו שליט"א בביתו לבני חו"ל בשפת האנגלית התייחס מרן רבינו שליט"א להרגשת הכוח ועוצם ידי המתפשטת בימים אלו תוך הישענות על הנשיא החדש שכביכול יושיע את עם ישראל מהצרות.

בתוך דבריו אמר מרן רבינו: כל מחשבה על צבא גדול, חיל אוויר גדול, או מחשבה ש"אנחנו חזקים מאד", שום דבר לא יכול לצאת מזה, הדבר היחיד שיש לנו הוא הרש"ע, "הגאולה העתידית תתרחש רק כאשר נכיר בכך שאף אחד לא יכול לעזור לנו מלבד ד' יתברך בעצמו.

בשלב זה התייחס מרן רבינו למציאות החדשה בעולם עם כניסתו של דולנד טראמפ, "היום אנשים רבים סומכים על נשיא חדש באמריקה, וחושבים שהוא יעזור לנו, אבל צריך לדעת, שהאנשים האלה מעכבים את המשחית. רק כאשר אנו מבינים שהשם הוא הכוח היחיד שיכול לעזור לנו, אפס עצור ועוזב, אף אחד לא יכול לעזור לנו רק ד' יתברך, ומנשיא אמריקה לא ניושע, רק אז ד' יתברך יביא את הישועה.

הגאון רבי זאב מינצברג, הגאון תורת חסד מלובלין, הגר"ש רוזנטל זצ"ל בתורה מציון) שמודדים שיעור מיל מהבית האחרון בעיר ולא מהחומה, ולדבריו יש להרחיב את ירושלים הרבה, דכל שנמצא בתוך מיל לבית האחרון מהעיר - הוא בכלל ירושלים, וכפי הנראה כן נהגו בשכונת בית וגן לפני עשרות שנים, שאע"פ שהיה מנותק מהעיר, אבל כיון שהיה בתוך מיל, נהגו לקרוא בט"ו.

אבל דעת גדולי ההוראה, ובראשם רבינו החזון איש והגאון רבי צבי פסח פראנק, והמנחת יצחק זצ"ל, שמודדים מיל מחומת העיר העתיקה ולא מבית האחרון שבעיר

ויסוד המחלוקת בזה, דהכף החיים ס"ל דהבתים הנמשכים ברצף אחרי החומה נחשבים כאילו הם בתוך העיר, דנחשב שהעיר עצמה מתפשטת והולכת גם מחוץ לחומותיה, ולכן יש למדוד מהבית האחרון - ששם נגמר העיר. אבל החזון איש ס"ל שהעיר נגמרת בחומה, וכל הבתים שמחוץ לחומה אינם נחשבים חלק מהעיר עצמה,

אלא שמועיל רק כדין סמוך, ולכן ואין מודדים מיל מהבית האחרון, דהוי רק סמוך, ואין מוסיפין סמוך לסמוך.

ומסברא נראה ברור כדעת החזון איש, שחוץ לחומה אינו נחשב בתוך העיר, ורק מדין סמוך מועיל, ואין מוסיפים סמוך לסמוך, ומה עוד, שהרי לעניין 'קדושה' אין העיר החדשה נחשבת אחת עם העיר העתיקה, שהרי אין בה קדושה לפדיון מעשר שני וכדומה, וא"כ רחוק לומר שחשיב כעיר אחת עם העיר העתיקה, אלא היא עיר בפני עצמה.

יש להוכיח כן מהמנהג שאין קוראים בבני ברק בט"ו

ובאמת יש להוכיח כן מהמנהג בארץ ישראל, שהרי בבני ברק המנהג שאין קוראים בט"ו כדין ערי הספיקות, ואע"פ שיש רצף בניינים מהעיר יפו עד בני ברק, והעיר יפו היא הרי ספק וקוראים בה גם ב"ד וגם בט"ו, מ"מ בבני ברק אין קוראים בט"ו, והטעם כיון שסומכים על שיטת ה'ברכי יוסף' שהובא בבאור הלכה (סי' תרפ"ח) שלערי הספיקות אין דין סמוך.

והשתא אי נימא כדעת הכף החיים שהנמשך ברצף מחוץ החומה נחשב עיר אחת ממש ולא רק 'סמוך' בלבד, א"כ היה ראוי לקרוא בבני ברק בט"ו שהלא אין זה רק סמוך אלא נחשב ממש עיר אחת ממש עם

הדרכות והנהגות

סגמאר ע"י מרן רבינו שליט"א לבני הישיבה הק" - תלמידים ומחנכים

לפנינו מספר הדרכות מחכימות שנשמעו מפי מרן רבינו שליט"א בחשיבות לימוד ההלכה, והעמדת מורי הוראה בישראל, ובתוכם דברים שנשא מרן רבינו לפני חו"ר כולל 'תשובות והנהגות' בחשיבות הלימוד ההלכה בעיון

דברים שנשא מרן רבינו בסוף שיעור הלכה לפני חו"ר כולל 'תשובות והנהגות' הלומדים ענייני הלכה כסדר השו"ע ע"מ להורות

יש אנשים שטועים לחשוב כביכול יש שתי תורות, "תורת הלומדות" ששייך רק לבני ישיבות, ועוד תורה היא "תורת ההלכה" ששייך לבעלי בתים, אבל זהו טעות גדולה שעיקר מעלת לימוד ההלכה, הוא דווקא ללמוד בעיון להבין כל דבר לעומקו, ולהמשיך אח"כ לסכם הדברים עד ההלכה למעשה, ורק מכאן אפשר להוציא חידושים, ולהקיש וללמוד דבר מתוך דבר או לחלק בין דין לחבירו, ודווקא ע"י לימוד כזה מוכח שאינו בונה מגדלים פורחים באויר ללא יסוד, אלא כל לימודו עם יסוד איתן עד שיכול להורות ממנו אח"כ, אבל בלא עיון היטב בשורשי הסברות, הרי הוא בגדר בונה בניינים בלי יסודות שאפשר להפיל הוראותיו בנקל.

לבדוק כל סברא עם דוגמאות ברורות להלכה

עוד צריך לדעת שכדי שהלימוד יוציא פירות להלכה למעשה, צריך לבדוק כל סברא במבחן המציאות עם דוגמאות ברורות להלכה, ולבדוק אם הדבר מסתבר ומצטייר בעולם המעשה ההלכה. ולא כאותם שיכולים לומר דברים שאין להם אחיזה בפועל במציאות, אלא יש לבדוק היטב כל סברא אם אכן הדבר מסתבר ומצטייר בעולם המעשה.

הדרכה למורי הוראה - להרגיל את הציבור להיות 'שואלים'

כמה רבנים שהתחילו לכהן פאר כ"מורי הוראה מטעם העדה החרדית נכנסו למעונו של מרן שליט"א וביקשו לקבל הדרכה על תפקיד הרב בישראל.

מרן רבינו שליט"א השיב כי לא מספיק להיות 'רב', אלא צריך שהציבור יתחנכו להיות 'שואלים', ולא להחליט לבד בענייני הלכה אלא ללכת לשאול את המורה הוראה.

אחד הרבנים טען כי ב"ה יש ציבור גדול וממילא יש הרבה שואלים, אך מרן שליט"א השיב כי זה לא תלוי זה בזה, שיכול להיות ציבור גדול אבל עדיין אינם בגדר 'שואלים', להיות 'שואל' זה מדרגה.

ושבו הוסיף רבינו בהטעמה: בכלל התפקיד של הרב הוא להרגיל את הציבור להיות שואלים, כדי שלא יבואו להורות בעצמם עם הוראות היתר למיניהם, וסיים רבינו "וזה לא תפקיד קל!"

כל גדולי ישראל היו אנשי הלכה

בהזמנות מסוימת עורר רבינו על החובה ללמוד הלכה למעשה, והתבטא רבינו שכל גדולי ישראל היו אנשי הלכה, וכן רואים מתוך סברותיהם של ראשי הישיבות שאכן כל דבר חידוש עומד במבחן ההלכה וכך יש לזה אור אחר, ובתוך דבריו הזכיר רבינו את ספרו של אחד מגדולי רה"י שמתוך ספרו ניכר שידוע היטב שו"ע אורח חיים עם נ"כ.

עוד הוסיף רבינו שבדורות הקודמים כל מנהיגי ישראל היו גם הגדולים בהכרעה ובפסק, וידוע שעיקר מעלת הלימוד הוא להוציא הלכה מתוך הלימוד, וכן מצאנו בחז"ל שכשהתפעלו מילד אמרו עליו "מוכסחני בו שיהא מורה הוראה בישראל", והיינו שעיקר המעלה בלימוד התורה הוא שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

וסיפר רבינו שמרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל כבר התאונן על זה ואמר, שהוא היה רב בישראל עוד לפני שנעשה ראש ישיבה, אך למרבה הפלא הוא רואה שמעריכים אותו יותר על היותו ראש ישיבה מהיותו רב ומורה הוראה בישראל, וזה בהיפך ממה שהיה בדורות הקודמים.

עובדות והנהגות

מעשה רב - הנהגות מרן שליט"א

לפנינו כמה עובדות מנסיעתו של רבינו בשנת תשע"ח למסע חיזוק בארה"ב, במהלך המסע נערכו לפני רבינו בכל מקום ומ-קום קבלות פנים לכבוד התורה, המשתתפים באירועים אלו הבחינו בהנהגותיו של רבינו ובבריחתו מן הכבוד, להלן כמה עובדות נפלאות מאותה תקופה

הנהגותיו במעמדי קבלת פנים לכבוד

בביקורו ההיסטורי של רבינו בחודש סיון תשע"ח בארה"ב, נערכו לכבודו מעמדי קבלת פנים המוניות ברחובה של עיר, ורבינו הקפיד שלא להרים עיניו אלא השפיל עיניו למטה כמעט בכל רגע כדי שלא יראה את הכבוד, ולא יהנה ממנו, ואמר על עצמו שאינו מחפש כבוד בעולם הזה מפני שהעולם הזה הוא "גראשן" (גרשים), ואינו רוצה לקבל כבוד אלא בעולם הבא, ובמושגים האמיתיים של כבוד חכמים ינחלו שיהא בעולם האמת.

מה אמר רבינו לאחר המעמד הגדול בויליאמסבורג?

כאחד הימים בארה"ב התבקש מרן רבינו לבוא למעמד קבלת פנים רבתי בויליאמסבורג שנערך לכבודו, אולם רבינו התמהמה ואמר שלא הגיע לאמריקה כדי להתכבד, ולבסוף לאחר שאמרו לו שציבור גדול כבר נתאסף ואי אפשר לדחותם, בא רבינו למעמד, אך מיד לאחר שחזר ממעמד קבלת פנים שנערך לכבודו, אמר למקורביו שאינו מחפש כבוד אלא ביזיונות, ולפליאת הנוכחים השיב שהביזיונות נותנים רק טובה לאדם ומארכה סיבות. [א] כי כשמבזים את האדם ומכפישים שמו בלשון הרע, אזי כל עוונותיו סרים ממנו ועוברים לחשבון של בעלי הלשון הרע - וכמובאר בחובת הלבבות. [ב] זה טובה גדולה למנוע עין הרע. [ג] זה סגולה לאריכות ימים וכמובא בספרים. [ד] הביזיונות הם תיקון על הכבוד שהאדם מקבל בעולם הזה, שהרי כשאדם נהנה מהכבוד שחולקים לו בעולם הזה, מנכה לו הקב"ה משכרו בעולם הבא, ומאידיך כשמקבל ביזיונות הוא מחזיר לעצמו שכרו בעולם הבא אשר ירד לו מחמת הכבוד.

והוסיף עוד רבינו, שאצל רבני ומנהיגי ישראל זהו סימן טוב אם הם מקבלים ביזיונות, שזהו סימן לרב שהוא פועל למען כבוד שמים ולכן הרשעים רוצים לפגוע בו, ואם כולם מכבדים אותו ואין לו מתנגדים כלל, זהו סימן רע עבורו, והוסיף שעדיף לו ביזיונות מכבוד, שהביזיונות מוסיפים זכויות ומאריכים ימים, אבל הכבוד אוכל את זכויותיו.

ובדבריו שנשא בפני האלפים במעמדי

קבלת הפנים ההמוניות, אמר: "האמת היא שקשה לי מאוד לסבול את הכבוד. פעם נסעו יחד החפץ חיים והאדמו"ר מגור ה"אמרי אמת" זצ"ל. בכל תחנה ברכבת המתינו ציבור ענק לקבל את פניהם, והחפץ חיים סגר את חלון הרכבת ואמר שאינו רוצה לראות את הכבוד כיון שהנאת הכבוד מנכה לאדם הרבה משכרו בעולם הבא, אולם הרבי מגור זצ"ל השיב ואמר לחפץ חיים, "אה"נ שבשילכם זה מזיק לקבל כבוד, אבל בשביל אותם אלפי יהודים שמתכוונים לשם שמים, זה הרי דבר גדול מאוד לתת כבוד לתורה, וכי אפשר למנוע מהם לקיים מצוות כבוד התורה", ואז הסכים החפץ חיים ופתח את החלון כדי שיהודים יוכלו לקבל פניו ולקיים מצוות כבוד התורה. גם כאן אע"פ שקשה לי לקבל כבוד, אבל אתם מתכוונים לכבד את התורה, ומה אעשה שאתם טועים בי, אך היות שאתם מתכוונים לשם שמים, הרי יש לכם שכר גדול שהתכוונתם לכבד את התורה, ואין בידי למנוע את הדבר".

ובמעמד קבלת פנים רבתית שנערכה בעיר לייקווד אמר רבינו כהאי לישנא: "קשה לי לקבל כבוד, הכבוד מנכה לאדם הרבה מאוד משכרו בעולם הבא, אך זאת אבקש ממכם, אל תטעו בי ותכבדוני בשביל תורת, כי בשביל עצמי אין לכם מה לכבדני, אם כבר באתם לכאן לכבדני, תכוונו על מה ששימשתי תלמידי חכמים, שכן זכיתי ב"ה להיאבק בעפר רגליהם של גדולי הדורות הקודמים אשר אין לנו השגה כלל בגודל קדושתם, וכבר כתב הרמב"ם "מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם כדי ללמוד ממעשיהם כענין שנאמר ובו תדבק", ע"כ, והרי דסבירא ליה להרמב"ם דהמצוות עשה הוא להידבק לא רק בחכמים אלא גם בתלמידיהם, ואנוכי אף כי לא זכיתי להיות בגדר "חכמים" אבל זכיתי להידבק בתלמידי חכמים ולהיות בגדר "תלמידיהם".

דברים נוספים מעין זה נשא רבינו שליט"א באחד ממעמדי קבלת פנים שנערכה בעיר רבתית מאנסי: "לצערי אני הכלי שדרכו נותנים כבוד לירושלים, אין הכבוד הזה בשבילי אלא בשביל ירושלים, אלא שסיבב הקב"ה שאני יהיה הכלי בשביל לכבד את ירושלים".

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת תרומה - שקלים תשפ"ה (68)

לי - לשמי'

מנוחה מאויבהם, וא"כ הי' נמנע שיבנה דוד הבית בכוונה נקיה לשם ה' בלבד, באשר הי' מצפה ג"כ התועלת שימצא ממנו לנות מאויביו סביב שותו עליו כל היום, רק שלמה שבל"ז הי' שלום בימיו והובטח ע"י נתן שייהיה איש מנוחה, הי' נקל לו לבנות הבית בכוונה שלימה מיוחדת לשם ה' מבלי שום פני' תיצוניות. והנה שאמר 'אתה ידעת את דוד אבי כי לא יכול לבנות בית לשם ה' אלהיו' ר"ל שלא הי' יכול לבנותו בכוונה לשם ה' בלבד מבלי פניה תיצוניות, 'מפני המלחמות אשר סבבוהו' והי' עולה בלבו בהכרח ג"כ תועלת עצמו שבונה הבית מפני המלחמה למצוא מנוחה מאויביו עכ"ד.

הדברים נשגבים מאד, דהרי הנודר צדקה ואומר ע"מ שיחי' בני הר"ז

צדיק גמור, וכ"ש דוד המלך שכל חשש הפני' היתה משום שאיפתו למוכת כלל ישראל להביא שלום עליהם שלא יסיפו בני עולה לענותם, ומ"מ לא הי' אפשר כיון דאי"ז לשמי לשם ה' בלי פני' כלל, כי עיקר המצוה של בני ביהמ"ק צריך שתהי' רק לשם ה' בלי שום מטרה אחרת, ואף אם מעורב כאן כוונה למטרה היותר מובחרת ונחוצה, הר"ז פני' תיצוניות ואי"ז בכלל 'לי - לשמי'.

רבינו מרן שליט"א כמנשא ברכתו כמנעמד

הישיבה שתלך בדרכו - העילוי נשמה הכי גדול

משא ברכתו של רבינו מרן שליט"א במעמד האדיר של חנוכת היכל בית המדרש החדש "היכל רבינו ברוך" בישיבת "בית מתתיהו" בבני ברק, לשמו ולזכרו הטהור של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך ויסבקר זצ"ל - מוצש"ק משפטים תשפ"ה

ברשות ראשי הישיבה מרנן ורברנן אני רוצה רק לכרך אתכם, לכבוד החנוכת הבית של הבית שהקב"ה יעזור שיהיה הבית הזה, בית גדול לה' ולתורתו, לחינוך הבחורים לתורה ליראת שמים ולמידות טובות. ושהרוח של הראש ישיבה הגאון הגדול רבי ברוך זצ"ל, שהישיבה והעמדת התלמידים היו כל חייו, תמשיך ללוות את הישיבה, שתלך בדרכו, שזה כבודו והעילוי נשמה הכי גדול שאפשר לעשות בשבילו.

ושנזכה כולנו לישועת הכלל והפרט על עמו ונחלתו.

אדמת קודש

בתום הדברים שח רבינו מרן שליט"א בפני בניו שיבלחט"א ראשי הישיבה שליט"א, כי "יש לי התרגשות מיוחדת במקום הזה, כי זהו ממש המקום שהיה ביתו של מו"ר החזו"א, ובמקום הזה זכיתי ללמוד איתו..."

תועלת לעצמם, וכמו שדייק פה במ"ש ג' פעמים לשם ה' אלהיו, לשם ה' אלהי, לשמי, וידוע שקשה מאד על טבע האדם לעשות דבר שמצפה ממנו ריות גדול ותועלת, ולא יפנה כלל להנאת עצמו רק יעשהו לשם ה', וכבר הובטח דוד ע"י נתן שע"י בני הבית ימצאו מנוחה מן האויבים, כמ"ש בברכות (ז ב) כל הקובע מקום לתפלתו אויביו נופלים תחתיו שנא' (ש"ב ז, י') ושמתי מקום לעמי ישראל ונמנעתי ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יסיפו בני עולה לענותו, שהבטיח לו שאחרי יבנה הבית ימצאו

מבית ומחוץ תצפנו'

איך נקרא 'ארון עצי שטים' אפי' דעיקרו מזהב. ומה הוכיח רבא שהעיקר הוא ה'תוך', ולכן כל ת"ת שאין תוכו כברו אינו ת"ת, דלעולם אולין בתר התוך הפנימי, והרא"י שהארון שהי' זהב מבחוץ וזהב בפנים, וכל עיקרו זהב אבל מ"מ נקרא 'ארון עצי שטים' שהעיקר הוא עץ ורק מצופה הוא זהב, כן הדבר בת"ח שרק נראה כן מבחוץ, אבל העיקר הוא הפנימיות.

וכד' תדקדק יותר תמצא עוד עומק בתואר 'תוכו כברו', שכדי לקרא ת"ח לא כגי ג"כ אפי' במה שהוא נראה ת"ח גם מבית, אלא צריך גם ה'תוך' הפנימי שלו להיות נקי ממש כמו מבית ומחוץ, וגם אם נראה לכל שהוא ת"ח וגם הוא עצמו דומה עליו באמת שהוא ת"ח גם בתדרי, אבל צריך לפשט גם בתדרי תדרי, ב'ארון האמצעי' שלו, ואז נאות לו שם ת"ח. ויש לידע כי ענין זה של נקיות המדות מבפנים ובחוץ, אינו רק מידת חסידות, אלא יסוד וכלי המהויק לתורה, ובל"ז לא תתקיים בו התורה ואינו יכול לכין לאמת, וכמה צריך האדם להשגיח שלא לרמות את עצמו והבא ליטרהר מסייעין אותו.

ועשו ארון עצי שטים וגו' וצפית אתו זהב וזהב מבית ומחוץ תצפנו' (כ"ה, י - י"א)

בגמ' 'ומא דע"ב ב' מבית ומחוץ תצפנו, אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם ע"כ, והכוונה שצריך להיות ת"ת גם בפנימיותו, ובפשטותו הוא נלמד ממה שמצינו בארון שצריך ציפוי זהב מבית ומחוץ, ולא כשאר כלי המשכן שהי' כגי בזהב רק מבחוץ. ויש לדקדק, דבאמת הארון עצמו לא היה כלל תוכו כברו, דמבואר בגמ' שם שבצלאל עשה ג' ארונות, ב' של זהב וא' של עץ, נתן עץ בשל זהב ושל זהב בתוך של עץ, נמצא שהארון הפנימי הי' של עץ, וזה אינו תוכו כברו, דבאמת לפי רבא כדי להיות תוכו כברו היה צריך לעשות את כל הג' ארונות משל זהב.

ונראה, דאדרבה מכאן למד רבא 'לת"ת שאין תוכו כברו אינו ת"ת', כיון שבאמת ג' ארונות עשה בצלאל, ב' של זהב וא' של עץ, והעיקר הי' של זהב והיינו כל חלק הגלוי בתוך ובפנים, ואותו א' האמצעי שהי' של עץ הוא מוטמן לגמרי ולא הי' נראה כלל לא מבפנים ולא מבחוץ, ואחרי כ"ז מעיד לנו הכתוב 'ועש בצלאל את הארון עצי שטים', ולכאן הוא תימה

אל הכפורת יהיו פני הכרובים'

העדות, וי"ל שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפורת יתן תחילה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפורת עליו, וכן מציעו כשהקים את המשכן נא' 'ויתן את העדות אל הארון' ואח"כ 'ויתן את הכפורת על

ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון נתן את העדות אשר אתה אלקי (כ"ה, כ"א) ולשון רש"י: לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר נא' ונתת אל הארון את

הארון מלמעלה' עכ"ל.

והדברים מופלאים, דהא ודאי א"א לעשות באופן אחר, וכי בא לאפוקי שיתן את העדות לאחר שכבר נתן עליו את הכפורת. ועל כרחנו צ"ל שלא נתכוין רש"י רק על אותו הזמן של הקמת המשכן, אלא יש כאן דין מיוחד על הארון שכבר מזמן עשייתו לא יתנו עליו את הכפורת קודם נתינת הלוחות בתוכו. והטעם בזה לפי שנאמר בפס' לעיל 'ופניהם איש אל אחיו אל הכפורת יהיו פני הכרובים', וכבר עמדו ע"ז שלא נאמר ע"ז לשון עשי' להעמיד הכרובים באופן זה אלא י"ל שמאליו הי' נפעלים כן, והנה נתפרשו כאן ב' בחינות באופן עמידת הכרובים, הבחינה הא' 'ופניהם איש אל אחיו', והבחינה הב' 'אל הכפורת יהיו פני הכרובים' ור"ל שהיו ג"כ מוטים קצת כנגד מטה כלפי הלוחות שבארון, ומה שהיו 'פניהם איש אל אחיו' כ' בעל המורים:

כמו ב' חברים שנושאין ונותנין בדברי תורה, וענין 'אל הכפורת יהיו פני הכרובים', ביאר הנצי"ב: 'ללמדנו דהבטת הקב"ה וישראל יחד אל התורה שבארון, וזה מבואר דקוב"ה וישראל ואורייתא חד הוא', 'כוונתו לפי הידוע שהכרובים היו בתבנית זכר ונקיבה כנגד הקב"ה ינסת ישראל, נמצא שאופן עמידת הכרובים מרמז כביכול שהקב"ה יישראל עוסקים יחד בתורה. ימעתה נבין שכל הפלא הגדול הזה הי' נעשה רק כשהיו לוחות העדות בתוך הארון, וכשניתנה הכפורת עליו מלמעלה היו הכרובים פורשים כנפיהם למעלה ופניהם איש אל אחיו מביטים אל הכפורת, אבל אם לא היו הלוחות בארון לא הי' שייך כ"ז, ולכן הזהיר הכתוב שלא ליתן הכפורת על הארון בלא העדות בתוכו.

מטבע של אש' (לפר' שקלים)

ומעתה י"ל שתמה משה על דבר זה, דבשלמא תרומת מחצית השקל של קרבנות ציבור מובן שהיו צריכים ליתן מטבע כסף [געל"ט] כדי לקנות הקרבנות וצריך לזה טיבעא, אבל כדי לצקת את האדנים לא הי' צריך ליתן מטבע והי' סגי במתכת של כסף [זילבע"ר], ואה"נ דכסף זה שימש ג"כ למנין מ"מ היו יכולים לתת נסכא של כסף במשקל מחצית השקל ולמה היו צריכים מטבע, וכמו שלשאר נדבת המשכן נתנו תכלת ארגמן וגו' וזהב וכסף ונחושת ופרש"י ריש פר' תרומה שזה הי' כסף נדבה לכלי שרת, והיו יכולים לתת חתיכת כסף וגם למנותם בזה כמו ששאל מנה את בני ישראל, ואח"כ היו יוצקים מזה את האדנים, וזה הי' סבור משה דיכולים גם ליתן חתיכת כסף במשקל מטבע מחצית השקל, והראה לו הקב"ה 'זה יתנו דווקא מטבע.

ומעם הדבר, דהתורה לא מזהיר לאדנים, כיון שהי' בזה גם כוונה למנותם בזה וכדי שלא יהי' בהם נגף בפקוד אותם, יש בזה חסרון בכונת התרומה "לי לשמנו",

רבני מון שליט"א נושא דברים בפני משלחת הירחי כלה

הרב חיים דוד צוויבל מראשי אנגדת ישראל בארה"ב מתברך מרבני מון שליט"א

והנה אתם ב"ה שזוכים לעזוב הכל ולהתאסף וללמוד תורה ביחד, הרי זהו לבד לראות כבוד התורה. וכלל ישראל זקוק לתורה שלכם, אנחנו זקוקים לזכויות של תורה, אשריכם בעולם הזה וטוב לכם לעולם הבא. הקב"ה יעזור לכם שתוכו בזכות זה לכל הדברים הטובים והקב"ה ימלא כל משאלות לבכם לטובה. ונזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

"שמעו אלי אבירי לב"

משאו בני מון שליט"א השבוע בסעודת פני משלחת ה"ירחי כלה" השנתית שע"י אגודת ישראל באו ה"ב

בדברים הבאים בשם ה', לכל האורחים שעזבו הכל ובאו ללמוד תורה פה בארץ ישראל.

הגמ' בברכות אומרת על הפסוק "שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה", "אמר רב יהודה מאן 'אבירי לב' גובאי טפשא, אמר רב יוסף תרע דהא לא איגייר גיורא מינייהו, אמר רב אשי בני מתא מחסיא אבירי לב ניתו, דקא חזו יקרא דאורייתא תרי זמני בשתא, ולא קמגייר גיורא מינייהו". שהם היו רואים יקרא דאורייתא ולא היו יוצאים מהם גרים.

ורש"י מבאר, מה זה "היקרא דאורייתא" שהם היו רואים פעמים בשנה, וד"ל "שהיו נאספים שם ישראל בארץ לשמוע בהלכות הפסח מדרש דרב אשי, ובאלול לשמוע הלכות התג". כך מבאר רש"י. אבל בתוס' כתבו "ושמא ניסא איתרחיש לת, וראיתי בספר העתים שחבר הרב רבי יהודה בר ברוה"ל ששמע שהיה עמוד של אש יורד מן השמים עליהם בכלה ראלול ובכלה דאדר".

והנה לפי דברי התוס', אפשר להבין מדרשם מכונים 'אבירי לב', שהרי הם ראו נסים גלויים שאירעו ללומדי התורה, ואעפ"כ לא נמצא בעניהם אפילו אחד שחשב להתגייר מחמת כן.

אך מדברי רש"י מבואר שלא אירעו שם נסים, אלא עצם הדבר שראו אלפי אנשים שעזבו את העסקים שלהם ויושבים ללמוד את תורת ה', מזה היו צריכים לראות את הגדלות של התורה הקדושה, ואפילו שמדובר בנכרים, אעפ"כ היו צריכים להתפעל מה'יקרא דאורייתא' שנגלה לעיניהם, והיו צריכים להמצא בעניהם גרים.

ברבות, ניקח לעצמינו מוסר השכל מכך, כמה ראוי להתפעל כאשר רואים אלפי בני ישיבות חיושבים ועוסקים בתורה, כן ירבו. וזה מה שרואים בגמ', שאפילו נכרים, כשהיו רואים דבר כזה הרי שהיו צריכים לשנות את החיים שלהם. לעזוב את המשפחה שלהם, ולהתגייר.

קל וחומר אנחנו, בני אברהם יצחק ויעקב, כאשר אנו רואים בעינינו את היקרא דאורייתא, את האושר שהתורה נותנת למי שעוסק בה, את העומק והאמת שטמונים בתורה הקדושה, כמה עלינו להיות מלאי התפעלות מכך, ומכאן התפעלות זאת עלינו להתחזק בעבודת השם והעיקר להוסיף בתורה.

רבות, המציאות היום לצערינו, שיש אנשים מדרע ישראל ואפילו כאלו שמחזיקים עצמם שומרי תורה ומצוות, ול"ע הם 'אבירי לב', לא פועל עליהם כלום כבוד התורה, ואדרבה ר"ל הם רוצים להחריב את עולם התורה ה' ירחם.

והנה אתם ב"ה שזוכים לעזוב הכל ולהתאסף וללמוד תורה ביחד, הרי זהו לבד לראות כבוד התורה. וכלל ישראל זקוק לתורה שלכם, אנחנו זקוקים לזכויות של תורה, אשריכם בעולם הזה וטוב לכם לעולם הבא. הקב"ה יעזור לכם שתוכו בזכות זה לכל הדברים הטובים והקב"ה ימלא כל משאלות לבכם לטובה. ונזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

שם (אות כד) א"נ התם לא נתקשה רק בהא דדבר מועט יכפר על עון העגל.

והנראה בזה ההנהג' תרומות היו, מחצית השקל לקרבנות, מחצית השקל שנאמר כאן לכל העובר על הפקודים כדי למנותם, וכסף נדבה לבדק הבית [וישית רש"י להלן פס' ט"ו דגם המחצה] ש לקרבנות הי' כסף מניין, והנה המחצית השקל שנאמר ע"ז כאן 'זה יתנו השתמשו בו לאדנים כמ"ש בריש פר' פקודי' וכסף פקודי העדה מאת כתר' ומהם נעשו האדנים והווים לעמודים וחשוקיהם כסף.

מכבית הזהב

ממך ראש לראשי הישיבות רבינו הגרב"ד פוברסקי שליט"א

בבד | על התורה

שורש חטא העגל בקשת החשבוניות ואי הליכה בתמימות

ועשית כפרת זהב טהור. (תרומה כ"ה י"ז)

איתא בחז"ל (ילקוט שס"ח) שזהב הכפרות מכפר על עגל הזהב. וצריך ביאור מהי השייכות ביניהם ונראה דשורש חטא העגל היה בקשת החשבוניות ואי הליכה בתמימות שחשבו שבמינים את דברי משה שיחזור אליהם ומשלא חזר עשו העגל.

ועניינו של הכפרות נראה דהרי כמש"נ להלן בסמוך הוא כלי נפרד ואינו מחלקי הארון. וכן מוכח מודברי חז"ל שאמרו זהב הכפרות מכפר על זהב העגל ואם הוא חלק מהארון מודוע נכתב זהב הכפרות הלא זהו זהב הארון ונמצא שכבר הייתה העדות בארון, ובא הכפרות לסגור ולחתום את התורה בארון והוא כדי ללמדנו שתורה סתומה וחתומה ניתנה ולא הכל ביכלתו להבין ומה שלא מובן - לא נוציא מוסקת מזה.

וע"י לימוד זה שלמדים ישראל מתכפרת מתכפר להם עוון העגל, שהיה מחמת שחשבו בעצמם ולא סמכו על דברי משה.

מדוע ראג יעקב אבינו לעצי שטים

עצי שטים. (כ"ו כ"ו)

ופרש"י ועצי שטים מאין היו להם במדבר, פירש רבי תנחומא יעקב אבינו צפה ברוח הקודש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו ליטלם עמם כשיצאו ממצרים.

והיינו משום שבמדבר הרי לא יהיו להם עצים, לכן הכין להם יעקב מבעוד מועד. וצריך ביאור דכמו שעורות תחשים לא יהיה להם, וכן כל הדברים הנצרכים למשכן מריכוז יהיו להם במדבר, אלא כאשר יצטוו על המשכן יזנון להם הקב"ה הכל, ואמנם כסף וזהב היו להם מביית מצרים, אבל עורות תחשים הרי נעשה להם נס, ומודוע על עצי שטים זשש. ונראה דמה שעשה כן יעקב לא מפני שאם לא ייטע לא יהיה להם עצי שטים אלא שחפץ שיהיה לו חלק בבניית המשכן, שהרי הבית נקרא בית יעקב דכתיב (מיכה ב' ד') לכו ונעלה בית אלקי יעקב, וכן הוא בגמרא פסחים פ"ח שאברהם קראו הר, יצחק קראו שדה, יעקב קראו בית, ואין זה נקיבת שמות בעלמא, אלא שהוא זה שברא והכין להיותו בית, ורצה להשתתף בבניינו והכין לצורכו עצי שטים.

ועשו לי מקדש

אמר הקב"ה ועשו לי שכביכול המשכן הוא בשבילו ועבורו. ואיתא בחז"ל (שמות רבה ל"ד ג') אמר הקב"ה לישראל אתם צאני ואני רועה שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי אדם, אתם ואני רועה, שנאמר רועה

ישראל האזינה, עשו דיר לרועה שיבא וירעה אתכם, לכן נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. אתם כרם שנאמר כי כרם ד' צבקות בית ישראל, ואני שומר שנאמר הנה לא יזום ולא יישן שומר ישראל, עשו סוכה לשומר שישמור אתכם. אתם בניו ואני אביכם שנאמר בניו אתם לד' אלקיכם, ואני אביכם שנאמר כי הייתי לישראל לאב, כבוד לבנים כשהם אצל אביהם וכבוד לאב כשהוא אצל בניו וכו' עשו בית לאב שיבא וישרה אצל בניו לכן נאמר ועשו לי מקדש.

אמרו חז"ל ג' משלים על הצורך במשכן בשביל הקב"ה והנה המשל הג' שהקב"ה אבינו ואנחנו בניו ואב רוצה לדור בסמוך לבניו הוא מוכן היטב דרך צורת אהבת אב ובן שרוצים גם לדור בסמיכות זה לזה, אבל ב' המשלים הראשונים צ"ב דענין רועה שהוא שומר הצאן וענין שומר לכרם מה שצריכים להיות בסמוך מפני שכך יכולים לשמור, אבל אם יהיו מרחוק לא יוכלו לשמור כראוי, וא"כ תמונה מה שייך ענין זה אצל הקב"ה, והרי הוא יכול לשמור ישראל גם בלא שיבנו לו בית.

נראה הביאור בזה דהנה ענין רועה המוציא צאנו למרעה ואינו מניחם במקומן הוא מפני שהצאן צריך למזון ומוציאם למרעה וצריך לשומרים שם, וזה ביאור המשל דבית המקדש כבית לרועה דישלם זקוקים הם למזון ורחמי וזה מושפע להם ע"י ביהמ"ק שהוא מקום השפעת הקדושה לישראל ולכל העולם, וקיום ביהמ"ק בעולם מושפע על קדושת ירושלים וארץ ישראל, כדאי' בזבחים וכדי לקבל השפעת הקדושה צריך שיהיה הדבר קרוב, וגם אינו דבר הבא מאליו וצריך שיהיה ע"י עשיית ישראל, ומכאן היטב המשל האי שכוון שאנו צאן והקב"ה רועה יחפץ להשפיע עלינו הקדושה ציוה לבנות בית שנהיה בסמוך אליו ויכול לקבל השפעתו. והמשל הב' דשומר לכרם שעושה לו סוכה ג"כ אין הביאור שמירה על הגופים מונקים ופגעים המפוזרים בעולם, אלא הכוונה על שמירה מחסאים וזה נעשה ע"י ביהמ"ק שהוא מקום השראת השכינה וכשקורבים אליו הרי עומדים לפני ד' ומי שנמצא במצב של שוית' ד' לגדי תמיד אין מקום לחטא כלל, ולזה נצרך שיהיה ביהמ"ק שיכלול לראות השראת השכינה ולהתעלות ולהתרחק מחסאים ע"י המשל הג' לאב ובנים הוא פשוט כמש"נ כבר.

אמנם זה ברור שאין הדברים כפשוטן שהמשכן צורך הקב"ה הוא, והכל נעשה עבור ישראל ולטובתם וכן מה שאמרו חז"ל המשל למלך שהיתה לו בת יחידית וכו' מה שיהיה הקב"ה קרוב לישראל וישרה שכינתו עליהם הוא טובת ישראל, ואם לא יהיה כן יהיו הם חסרים את קרבת ד', וממילא גם הדבקות בתורה תחסר להם וכמש"נ דהא כהא תליא וכל המשלים הם צורות והנהגות של התקרבות ודבקות בן ישראל להקב"ה.

בבד מרבים

אביו מרן ראש הישיבה תנאן רבי דוד פוברסקי זצ"ל גלב"ע ו' אדר תשנ"ט

אשר יצאו לאור ע"י אחד מתלמידי המיוחדים נאמן ביתו נ"י. וכעת לאחר הסתלקותו הגדיל לעשות כאשר הוציא לאור עשרות כרכים משיעוריו הקבועים אשר בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם תשואות חן חן לו.

אאמו"ר הגאון הגדול והחסיד זצוק"ל עטרת ראשנו ראש הישיבה הק' צדיק יסוד עולם אשר כמלאך אלקים התהלך בתוכו ואור תורתו ויראתו היה זורח בכל העולם. ספריו הק' ספרי ישועת דוד בכל מקצועות הש"ס השתעשו בהם גדולי דורו. מלבד שיהות המוסר

אאמור"ר זצ"ל הי' למופת לבני דורו בהלכותיו בקודש בחסידותו וענותנותו ובגודל עמלו בתורה בשקידה מופלאה יומם ולילה בכל ימיו קרוב למאה שנה בלי הפסק והיסח הדעת כלל ובמסירות נפש ממוש, הוא ותורתו חד הוא, ובהנהגתו המופלאה אשר כל מעשה ומוחשבה וכל תנועת איבריו היה בשקול הדעת דעת חכמה ומוסר העמיד תלמידים לאלפים אשר את כולם נשא על לבו תמיד הרבה מהם גדולי תורה ויראה מוריצי תורה אשר דבוקים בו וממשיכים דרכו במסירת התורה מדור לדור. - דברי מו"ר רבינו שליט"א בהקדמה ל'בד קודש' קדשים טהרות.

ונביא עוד דברים שסיפר רבינו שליט"א בזה הלך השנים כפי אשר יוכל היריעה.

בתחילת דברינו נביא מדברי רבינו מו"ר שליט"א שנאמרו על ידו באסיפת זיכרון של גדולי תלמידי מו"ר זצ"ל אודות תפקידו ביום זה.

זו"ל אומרים על ארבעת המינים. אתרוג יש בו טעם ויש לו ריח, זה תורה ומועשים טובים. תמר יש לו טעם ואין לו ריח. הדס יש לו רק ריח ואין בו טעם. ובערבה אין לא טעם ולא ריח. מועשים טובים מושלים לריח, ותורה לטעם, למה? ביאורו של דבר

הוא, לחוש טעמו של דבר, הרי צריך האדם לטעום ולקבל את הטעם, כך לקבל תורה מפי רב, אם יעמוד אדם ליד הרב ולא ישמע ממנו, הרי לא קיבל ממנו מואומה. מועשים טובים הרי הם כחוש הריח, בשביל להריח לא צריך כלום, עצם העמידה על יד מקור הריח כבר מושפיעה. בעולם יש מוריצי תורה, למישהל בשיבות יש ראש ישיבה יש מושיגה יש רמז"ם, יש גם גדולי ישראל שלא תמיד הם מוסרים שיעורים, ומה ההבדל בין אדם גדול לכל מוסר תורה? ההבדל הוא עצום: אחד שלומד תורה מרב הוא צריך לשמוע ממנו מה שהוא אומר, מי שרק מוסתכל על הרב כל היום יישאר עם הארץ, הרב"ה אומר שיעור והתלמיד שומע את התורה, לעומת זאת כשעומדים על יד אדם גדול גם אם לא תשמע ממנו כלום מוספיק שעומדים ומריחים, והריחו ביראת ד', עצם הדבר שעומדים על ידו זה כבר מושפיע, זה חוש הריח. כשבאים לדבר מדמותו של אבא זכר צדיק לברכה הרי שהיו בו שני הבחינות האלה, היה לנו היכולת לקבל ממנו תורה, והייתה לנו גם זכות לעמוד במוחיצתו, ולקלוט מריח מעשיו הכבירים.

תפקידנו לעת זאת היא להתבונן בדרכיו, ולראות איך אנחנו יכולים להתקדם מושה בתורה ועבודת אלוקים. חז"ל אומרים 'ראה הקב"ה שצדיקים מועטים עמוד ושתלן בכל דור', צריך להבין למה נקטו חז"ל לשון שתילה ולא זריעה, ומכוון בדבריהם כי בצמיחה איטית זו של זריעת הגרעין באדמה עד לגדילתו אין די עבורנו, חייבים אנו בשתילים עומדים וקיימים, עם שורשים איתנים מדורות עבר, כדי להיות עבורנו לצל מחסה ומסתור. אנו עומדים בצלו של אילן רב פאורות ששורשי העמיקו בבתי אולפנא רבתי קלם ומיר. ולוואי ונלמד ממועשיו, ונלך בדרכיו.

בראיון בעת שמלאו עשרים שנה לסילוקו של ראש הישיבה מו"ר הגד"ר זצוק"ל. נשאל רבינו שליט"א הדור הצעיר לא זכה להכינו. מהי הנקודה המיוחדת שניתן להנחיל לדורותינו ללמוד ממנו?

"אבא זצוק"ל היה כל ימיו תלמיד של מו"ר המושגיח רבי ירוחם מומיר. בבית אצלו ידענו תמיד שבכל דבר שנקרה בדרכו, היה חושב ואומר מה היה רבי ירוחם אומר ועושה בכך, וכך הוא נהג. בנוסף לכך, הוא מעודד לא עשה דבר בלי לחשוב קודם לכן, כי כל צעדי היו מחושבים להפליא. כל ימיו חי בצורת חיים מוסדרת ללא כל שינויים, עד כדי שאמרו פעם לאבא שמסדר יומו נראה שהיצי"ר עזב אותו, כי תמיד היה קם לפנות בוקר בשעה 4.00 עוד מימי לימודו כבחור בישיבת מיד, כפי שסיפר מו"ר הגאון רבי יחיאל מיכל פינשטיין זצוק"ל שישן איתו

בחדר אחד במיר, שאבא היה בא בלילה לחדר לישון בשעה עשר בערב, יב-4 לפנות בוקר כבר קם לתלמודו כל היום בעמלו הרב, ולא אחת התבטא באוזניו, שהסיבה שהצליח בכך, כי לא ביטל זאת מעודו. עוד הוסיף ואמר לי כי אם יום אחד הוא יפסיק מונוהגו זה, כל זה יתבטל. לא שהיה לו קל, הוא עצמו סיפר לי על זה פעם, שכבר שהיה בחור קיבל על עצמו קבלה לא להתכנסות עם השנייה מעל היד בחורף, שלא יהיה נסיון לקום בבוקר השכם מחמת הקור שבחורף.

פעם אחת אכן ירד גשם עז והיו רוחות סוערות, והוא כהרגלו קם לתלמודו בשעה 4.00 לפנות בוקר בדרכו לישיבה. את מאבקו ביצי"ר שניסה להפריעו תיאר וסיפר שהרגיש שהשטן בא אליו וניסה להניאו בטענה שהוא יצטגן וכדאי לו להישאר מעט במיטה. הוסיף אבא ואמר כי בעקבות זאת, למחרת באתי לישיבה שעה קודם בשעה 3.00. "אז הבין המסית שלא שווה לו לבוא אלי..." כנראה התכוון אבא שאם יבוא אליו שוב למחרת אבא 'ישכים ב-2.00 ולא כראי לשטן כל זאת".

מהיכן היו לו הכוחות להקפיד על סדריו הקפדניים כל כך כל ימיו?

"אתם רוצים לדעת מידת שליטתו בכך, אספר לכם שפעם אחת אבא נפל בבית, נחבל בכתף ושביר צלעותיו. הביאו רופא שיבדק אותו והוא אמר שצריכים לגבס אותו ועליו לנוח מעט. שאלו אבא: האם גבס זה תרופה? ענה לו הרופא כי אין זו תרופה, אלא גבס עושים כדי שלא יזוז. ענה לו אבא בפשטותו אם זוהי המטרה, אני לא אזוז, אין מה לחשוש: כך היו אצלו כל הייז".

אני נזכר, שכשהלך בבוקר מהבית לישיבה, ובדרך היה הקיוסק של מר בוקסבוים, ובחורים היו הולכים לרכוש שם מושה לעצמם. כשאבא היה עובר שם, הבחורים היו מותחבים כדי שלא יראה אותם. המוכר אומר להם מתיכרותו את אבא - אין לכן מה להתחבא, הוא לא יסובב אפילו את הראש.

בפנימיית צפון, לכל חדר ישנה מופסת. פעם כשהלך בדרכו לישיבה, אירע שבחור שנטל ידיו שפך זאת למוטה בשעת בוקר מוקדמת, אך בדיוק באותו רגע אבא עבר שם ונשפכו עליו המים. הוא אפילו לא הרים את הראש לראות מה קרה ומהיכן נשפכו עליו המים. זו היתה דרכו, בחושבו, "מה יעזור לי להרים הראש, מה יסייע לי הדבר". השליטה העצמית שלו היתה מוחלטת!

אני זוכר שלפני שנים רבות היה שלג בבני ברק, שזהו דבר שאינו מצוי ימים התפעלו מוכר. גרנו אז ברח' ראב"ד וכשהגעתי הביתה בשעה 11.00 בלילה, ראיתי את אבא יושב ולומד כהרגלו. אמרתי לו - אבא יש שלג בחורף, הוא אפילו לא סובב את ראשו לכך.

פעם כשירד גשם עז באופן מיוחד, אמא שאלה אותו איך הוא ילך כך לישיבה. בחשש ובדאגה לו, לקחה לו מנעליו כי חששה לבריאותו שייצא כך. הוא חשב לעצמו מה יעשה, לקח הערדליים של החורף והתכוון לצאת. אמא שהבינה כי לא ירפה מקביעותו, רצה אחריו שייקח את נעליו שיחוש בנוח כהרגלו".

היה פעם אחת שאבא לקח בדלקת ריאות וחום גופו טיפס למעלה מארבעים מעלות, אמא לקחה לו את נעליו והחביאם כדי שלא ילך לישיבה, אבל הוא הלך יחף, והיא רדפה אחריו ליתן לו נעליו, - ולאחר פטירתה שלא היה מי שישמור עליו, מיד הוסיף שעות בלימודו.

"לא אחת ביקשתי שיהא לכתן כחבר מועצה"ת, ומו"ר הגד"ר אברמסקי זצוק"ל הפציר בו, כי שכלו היה ישר והיה חכם ופיקח גדול. אבא לא הסכים לכך, באומרו "אני קשור רק לישיבה, וחורף מהישיבה אינני עושה דבר". כך היה גם במיר אצל מו"ר המושגיח רבי ירוחם, שבישיבה לא היה דבר מלבד עסק התורה, וכך המשיך אבא כל ימיו.

אני נזכר במקרה דומה שאירע עם מו"ר הרב מטשעבין זצוק"ל,

שש שנים בישיבת מיר יומם ולילה, ללא תנאי פנימייה כהיום, רק היתה חלוקה של לחם צר וזנים לחץ, והקב"ה עזר שמוך הרב מפוניבז' צוק"ל שלח את בנו רבי אברהם צ"ל שהיה אז בן 16 שילמוד עמו, ומוזה הוקל לו מעט, זוהי מסירות נפש שהמית עצמו עליה.

כשאבא נפגש פעם עם אחד מראשי השלטון על סוגיות גיוס בני הישיבות, הלה טען כי נכון הוא שבני הישיבות ימשיכו ללמוד, אבל לפחות בבין הזמנים ילמדו אותם להחזיק נשק. אבא סיפר לו שבמלחמת העולם הראשונה הם היו בפולטובה ולא היה אוכל, וכל בחור קיבל תלוש קצבה ללחם ושמן, והיו בחורים שמכרו השמן וקנו בעד הפרוטות שקיבלו דברים הנצרכים, וכל אלו לא נשארו בתורה ונהיו סוחרים, ואתה רוצה שבחור ילמד להחזיק נשק? לומדי תורה צריכים רק ללמוד תורה ולא לחשוב שום חשבונות!

שום דבר לא הטרידו כל מושך חייו. כל המצבים הגופניים הקשים לא הזינו לו בכי הוא זה בסדר העבודה וסדר התורה. פעם שאל אחד את אבא, "איך אתה מרגיש?" וענה לו אבא - "הראש כואב, העיניים גם לא כל כך טובות, כאבי גב, מעיים, הריאות לא בסדר, וכן הלאה", ועשה חשבון שמכף רגל ועד ראש הוא מלא מכאובים וייסורים. "אבל אני בריא" - כך הוסיף לו אבא "אני בריא" - כשמואבת הרגל בדרך כלל אז האדם עצמו חולה, אך מי שיש לו מנוחת הנפש ורגיל הוא למצב של 'ויט שכמו לסבול', אז כל הסבל והייסורים אינם לו, אלא איבריו הם החולים והמתייסרים, אבל הוא בעצמו בסדר גמור. אבא היה בריא עד יומו האחרון, כל החיים לא הפריע לו דבר."

חמימות של אידישקיים

"בצעירותי" - שח מוך ראש הישיבה שליט"א באחד מכינוסי 'לב שומע' - "בהיותנו פליטים בגולה בוויילנא, אבא לקחני בשבת לקלוז החסידי של מודז'ין, כי פחד שהבולשביקים יקחו אותי לחינם חלילה, ורצה שתהיה לי חמימות מעט של האידישקייט, אך לא עשה כן בברנוביץ, אלא בוויילנא ששם חשש מהבולשביקים. ואכן, מילדותי זכרתי שלוש תקופות: ברנוביץ, וילנא, וארץ ישראל. בברנוביץ מעולם לא שרנו ליד השולחן זמירות שבת, בוויילנא אבא היה שר זמירות שבת ובארה"ק שוב לא שר זמירות שבת. כשגרנו בת"א אבא היה אוכל במהירות 'הלך להיכל התלמוד' ללמוד עד אחרי מנחה. שאלתי אותו פעם על השינוי בזמירות השבת! ואבא אמר לי: לשיר אין לי זמן, אבל בוויילנא התחילה המלחמה ולא ידעתי מה יהיה מחר, ואיך הילדים יידעו שהם יהודים. כששרים זמירות שבת ליד השולחן יש ערבות שהילדים יידעו על אידישקייט. כשהגענו לארץ ישראל, כבר אין חשש כזה, אז לא שרנו זמירות."

כשהיינו בת"א שאלוהו פעם, הרי נאמר 'שינה בשבת תענוג?!' השיב להם אבא: לא כתוב שזוהי 'מצווה' לישון בשבת, אלא נאמר שזוהי תענוג, שאם רוצים להתענג יכולים לקיימו על ידי השינה, אבל אצלי שהלימוד מענג אותי למה לי להיזקק לשינה?"

מאמרותיו...

עוד שח מוך ראש הישיבה שליט"א אמרה יסודית מאמרותיו של אביו: "אבא היה אומר בשם רבו מוך הגה"צ רבי ירוחם צוק"ל, שירידה מהר גבוה מסוכנת יותר, כי הנפילה מביאה חלילה לידי התרסקות. בזה הזהיר ועורר את בני הישיבה במוצאי יום הכיפורים, וכך היתה המידה לאחר מעמד הר סיני, וביאר בזה מה שמוצינו בגמרא בברכות שחסידי הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה, ושעה אחת אחר התפילה, שאותה שעה שנצרכה להם קודם התפילה להתעלות, היתה צרכת גם אחר התפילה לרדת מהתעלות זו באופן הראוי, כדי לפנות לעשיית שאר הפציהם, כי אי אפשר לגשת מהתרוממות הנפש שזכו לה בתפילה לשאר דברים."

שפעם היה עניין דחוף בירושלים שישבו על מדוכתו גדולי תורה בהם מרן הגר"י סרגא, הגרא"י פינקל ועוד, והיה קשה להם להחליט, וביקשו ממון הרב מטשעבין שיבוא לסייע להם, כי בדרך כלל לא היה בא לישיבות מועצה"ת. הם שלחו אליו שיבוא אך הוא לא הסכים, ונימוק זאת, "לפני כמה שנים הייתי חולה מאוד עד שערי מוות. התפללתי להקב"ה ואמרתי, רבש"ע, אני מבקש ממך, אני רוצה רק לשבת וללמוד תורה, תן לי עוד כמה שנים שאוכל לשבת וללמוד תורה ואין לי זמן אחר... ומאז לא השתתף בשום דבר, כי היה חבל לו על הלימוד. כך התנהג אבא, שלמד זאת מרבי ירוחם שכשהוא נמצא בישיבה, לא עושה דבר מלבד לימוד התורה והרבצתה."

מה ניתן לספר על מידותיו המופלאות?

"לכל אדם יש נגיעות, אך אצל אבא צוק"ל מעודו לא היו לו נגיעות. תמיד ידענו שכשיש בעיה בדבר שנוגע לנו, נפסיד, כי אצל אבא לא היה דבר שנוגע אליו, גם אם זה נגע לבניו, כי מעודו לא היו לו אינטרסים עצמיים בשום תחום, ותמיד היתה לו מידה שקולה."

פעם שאלתי: לעתים בחיי של אדם יש לו ספיקות, ואינו יודע מה לעשות כי הוא מתלבט האם היצה"ר אומר לעשות זאת או היצר הטוב אומר לעשות כן. שאלתי, מהי העצה לך? איך יכריע?

ואמר לי: אם יש לך ספק מה לעשות, תחשוב לאיזה צד אתה נוטה קצת, ואז תעשה אחרת מוכך, להיפך. כי הנטייה שלך היא מוחמת הנגיעה שמגיעה בדרך כלל מהיצה"ר, וזה היה אבא כל ימיו, ללא נגיעות כלל.

הוא היה נקי ממש, ואבא לכם זאת: כשאבא היה רוצה לומר לי על משהו שהוא בר מעלה, היה אומר לנו שהוא 'ריי:ער' (קצת). לא אחת זשכתי, מה הוא בא לומר בכך. אלא שנאמר בגמרא שהקב"ה שש ושמו בבא אליו נפש 'קץ וצדיק', הרי שאין זה אותו הדבר, כי יש צדיק שאינו נקי, ויש נקי שאינו צדיק. וביאור הדבר, שנאמר ברי"ה שצדיק גמור דנים אותו מיד, וברמב"ם נאמר "כל אחד ואחד מבני האדם יש לו זמירות ועונות, מי שזכויותיו יתירות על עונותיו נקרא צדיק", והיינו שבדקים המצוות והעבירות שלו, ואם יש לו רוב מצוות הוא נקרא צדיק, אבל עדיין מעט העבירות קיימות, ואז אינו נקי. אבל 'קץ' היינו לגמרי שאין לו כלל עבירות, ולכן כשאבא רצה להראות לי בר מעלה אמיתי, אמר שהוא 'קץ וצדיק'. זה היה אבא שהיה נקי לגמרי בכל ימי חייו. ואף שנאמר "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", מוך החזו"א צוק"ל אמר לי פעם שאתרוג לא בודקים עם זכוכית מגדלת כי למשה רבינו לא היתה זכוכית מגדלת לשם כך, ויצא ידי חובת אתרוג גם בכך, כך ניתן להמליץ על אדם שהוא נקי בראיה שלנו, והקב"ה רק הוא דן בפנימיות המעשים."

עוד שח רבינו שליט"א: "מיום עומדו על דעתו למד אבא תורה לשמו והמית עצמו עליה כפשוטו. כשהיה אברך צעיר התחתן בקלעצק, ואבי זקני צ"ל שעל שמו אני קרוי, כבר לא היה בחיים, וכנס אבא למסור שיעור בישיבה קטנה בקלעצק, במשך כשנה ומוחצת, אבל הרגיש שאין זה בשבילי, ולכן עזב את קלעצק והגיע לברנוביץ. ומה היה לו שם? כלום: כל שהיה לו זה רק סטנדר, גמרא, וחברותא, והוא התיישב ללמוד. במשך שבע שנים, ולמד בחברותא עם מוך הגר"א וסרגא הי"ד. הוא לא דאג כלל מהיכן יהיה לו לאכול ולהתפרנס, ולא היאו ולא הפריעו שום זשכון, כי י"ו הוא נחלתו. הקב"ה עזר לו, הרבה שלוחים למקום. אבל בתהילת דרכו כשהתיישב ללמוד, היה זה בלי שום חשבונות."

וכך היתה כל דרכו בחיים עם התורה, שהמית עצמו עליה יומם ולילה. גם בתקופה קודמת לזה, עת למד בישיבה בפולטובה, כשחלה בטיפוס והגיע עד שערי מוות וניצל בניס' יסים, למד ולמד יומם ולילה ללא הפסקה. פעם מוצאו מוך הגרא"י פינקל צוק"ל שהלך עם נעליים בלי סוליות, רק מלמעלה היה עטוף, וכל זה לא היאו רגע אחד מלימוד התורה. כך

מנחם רבי מאיר חדש זצוק"ל אמר לי פעם שהוא זכר אותו מוהימים ההם, 'הוסיף לומר לי שכולם רואים את אבא ראש ישיבה' גדול, ולא יודעים שהיה בכוחו להיות מושגיח גדול כיוון שהיה בעל מוסר.

הרב זצ"ל מאד סמוך עליו וכשהייתה שאלה של הכרעה בהנהגת הישיבה בישיבה הרב היה שואל ומכריע על פי דעתו. אגב בבחירות הוא עבר בסלבודקא והיה שם שבת אחת, האלטער (מנחם הסבא מסלבודקא) ראה אותו והתפעל ממונו וחפשו כל טעמך מה לעשות איך שישאר שם בישיבה. הוא שלח את רבי בערל יאנובר (רבי דב זוכובסקי) שיילך אחריו לרכבת לפני שנסעה שינסה להשפיע על אבא שישאר בסלבודקא, אבל אבא נסע הרי לרבי ירוחם והוא לא הסכים להישאר. אבל כבר אז האלטער הבחין בו שמדובר ביהלום.

ובאמת אבא היה מיוחד מאד, והנהגתו היתה למעלה מותפסת, בשמחת נישואי הגיע להשתתף אחד הרבנים בארץ, והיה בחור שכיזה אותו בפרהסייה. הבחור הזה סבל קצת אח"כ. כשהוא התחתן, אבא נתן לו מכספו את כל הוצאות האופורף וגם הוסיף לו על הנדוניה שקיבל, שלא יהיה לו איזו שהיא מוחשבה שיש לאבא קפידה עליו על מזה שעולל בחתונה. כל כך הוא ברח מנגיעות אישיות.

אם כבר עוסקים אנו בעניינים אלו אספר לכם דבר מבהיל: למושגיח רבי ירוחם היו ארבעה בנים: שלושה מהם, רבי אברהם, רבי שמחה זיסל ורבי משה לייב ניצלו מהמלחמה, ורבי ישראל הי"ד נהרג עם בני משפחתו. אבא אמר לי פעם שיש לו הרעור בנושא למה הוא לא זכה להינצל.

רבי ישראל התחתן עם אחיינית של מנחם רבי חיים עוזר זצוק"ל והוא הגיע לגור בוויילנא דודו רבי חיים עוזר סידר לו לומר שיעור בישיבת רמב"ל המפורסמת. זמן קצר אחרי זה, ראש הישיבה ברמב"ל הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל נסע לארה"ב.

מה היה שם אני לא יודע, אבל כנראה הייתה איזושהי פגיעה, ומהשוו במינוי הפריע לרבי שלמה היימן ותראה מה שקרה אמר אבא... זה לא פשוט, צריך להזהר מדברים כאלו.

קדושת הבית

אני עוד זוכר כשעוד גרנו בחוץ לארץ, היינו תקופה בוויילנא, גרנו שם בבית עם חצר היינו ילדים, והיו שם גם ילדים גויים, ואבא היה אומר לי, על דבר אחד תקפיד לא להיכנס לבית של הגויים, ולא להכניס אותם לבית שלנו. לשמור על הבית. כששומרים על הבית יש ילדים טובים.

אצלינו בבית לא היה מושחקים בבית רק היינו לוקחים מגבת שמים על הראש כמו טלית, או היינו לוקחים את הכסאות בבית מעמידים בשורה ומושחקים ברכבת. למה לא היו מושחקים בבית? כי אבא לא רצה שיהיה.

אבא נולד בלובאן (אגב גם רבו המובהק מנחם המושגיח רבי ירוחם זצוק"ל נולד שם) ואביו רבי שלום היה מלמד בעיירה. הוא נסע לסלוצק ללמוד אצל מנחם רבי איסר זלמן ורבי אהרן קוטלר. את השיעור המפורסם של רבי אהרן על 'שבח' הוא שמע ממונו שם. ומושם נסע לפולטובה ואז התחילה המהפכה הקומוניסטית שבעקבותיה גלו הישיבות. באותה תקופה הוא פגש את רבי ירוחם ונדבק בו.

כל חייו הוא דיבר בבית 'ערה' (הוא) מה הוא היה עושה כשכוונתו לרבי ירוחם.

בענייני הבית הוא לא ידע מאומה הוא לא ידע היכן ממוקם הכיור החלבי והיכן הכיור הברשי. אמא ע"ה ספרה לנו שאבא אף פעם לא ביקש ממונה לאכול.

כבר בבחירות אמר עליו רבי ירוחם שהיציץ הרע מופחד ממונו והוא עזב אותו. בבחירות רבי ירוחם ביקש ממונו שילמד בשבת עם בחור פלוני ואבא אמר אני מורח ממונו סיגריה שעישן בשבת רח"ל. אמר לו רבי ירוחם: אני

יודע, אבל אתה היחיד שיכול לעמוד בזה, אחרים לא. אבא למד איתו, ואותו בחור היה אח"כ ראש ישיבה גדול באמריקה, הלימוד עם אבא הציל אותו, לבחור אחר לא יכל רבי ירוחם לתת את זה.

תפילה בישיבה

כשבתי הגדולה התארסה עם הגרמ"פ ברמן, עמדנו לקנות להם דירה, ועמד על הפרק שתי דירות, אחת ברחוב בן זכאי, והשנייה ברחוב רחוק יותר שהיתה דירה במחיר יותר זול, אנחנו חשבנו לקנות את הדירה השנייה, אבל אבא הכריע על הדירה היקרה יותר, ואבא הסביר לי- אם הוא יגור קרוב לישיבה הוא יוכל להתפלל כל יום בישיבה, אם יגור יותר רחוק, לא ימלט שמחמות אונס יארע שיצטרך להתפלל במקום אחר. זו היתה המחשבה של אבא.

אבא מאד הקפיד להתפלל בישיבה. היה פעם שלא הרגיש טוב והיה נידון אולי יתפלל ב'הכנס' פא"י אבל לאבא היה ברור שאם לא מתפללים בישיבה, אז מתפללים בבית.

תלמידיו היו לו כבנים

באבא למדנו איך להתייחס עם בחורים. כל בחור היה אצלו כמו בן. הוא נסע פעם עם מנחם הרב דסלר זצוק"ל לחתונה בירושלים. והרב דסלר אמר לו בסעודתם: איך לי כח לנסיעות לשמחות... אבא אמר לו: אם זה היה בן שלך גם היית אומר כך? הרב דסלר השיב לו: אתה צודק אבל אם היה לי ארבע מאות בנים הייתי אומר כך...

הנהגה זו הוא גם למד מרבי ירוחם. רבי ירוחם נפטר בגיל לא מבוחר, אבל בתמונות רואים שזקנו היה לבן, הוא אמר פעם כל בחור עשה לי שיעור אחת לבנה. פעם הוא אמר: היום היה לי צער גדול חשבתי שהבחורים כמו בנים אצלי. השבוע בני משה לייב חלה, והרגשתי שאני יותר מצטער שהוא חולה מאשר שתלמיד חולה. הוא חשב כל הזמן שאין הבדל בין הבנים לתלמידים. גם זה אבא קיבל מרבי ירוחם.

הודעה

אי"ה בשבועות הקרובים נכתוב על קשרי מנחם רבי שליט"א.

פרשת תצוה - מנחם קניבסקי זצ"ל. פרשת כי תשא - מנחם המושגיח הגר"י לוונשטיין זצ"ל. פרשת ויקהל - מנחם הגר"ש ליבוביץ זצ"ל. פרשת פקודי - מנחם הגר"ש זאנאוויטש זצ"ל. פסח - מנחם הגר"ח גרינמן זצ"ל. נשמח לקבל חומרים.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת תרומה תשפ"ה

הוראת שעה

בזמן שכולם נגד התורה עליו להתחזק ולהחשיב אותה!

[מתוך משא חיוזק בישיבת אור אלחנן - שבט תשפ"ה]

חז"ל אומרים (תנא דבי אליהו רבתי פ"ז), שבשעה שאמרו ישראל 'נעשה ונשמע' מיד אמר הקב"ה למשה 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה'.

וביאר הדברים, שהסיבה שאמרו ישראל 'נעשה ונשמע', שהוא דבר שאומות העולם תמקדים עליהם שהם 'עומא פזיזא' (שבר פה), לפי שידעו שתכלית בריאת האדם היא 'להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו', כמו שכתב המסילת ישרים (פ"א), והדרך להגיע לזה היא ע"י קיום התורה והמצוות, ולפיכך כשבא הקב"ה להורות להם את הדרך להשיג את תכלית החיים לא שאלו שאלות, כפי שתולה מסוכן שמביאים לו תרופה שתציל את תינו אינו חוקר לדעת איך זה עובד. נמצא שיעקר מעלת 'נעשה ונשמע' היתה הרצון לידבק בבזוהר, והכרה שהיים בלי דביקות בה' אינם שוים מאומה, ולכן זכו להשראת השכינה במשכן.

ולאידך גיסא, בשעת החורבן הם למדו תורה, אבל לא ברכו בתורה תחילה' (גדרים פא.). וביאר הר"ן (שם ד"ה דבר) 'שלא היתה התורה חשובה בעיניהם, ולכאורה זה תסא קל, וכיצד גרם לחורבן? אלא שמאחר והתורה היא האמצעי החשוב ביותר להגיע לקרבת ה', כמו שכתב הרמב"ם בדרך ה' (ח"א פ"ד אות ט), ומיילא כשלא החשיבו את התורה גילו בדעתם שאינם רוצים להיות קרובים לקב"ה ולידבק בו, ומיילא לא תפך בהם הקב"ה, כמאמר חז"ל (שבת קד.) 'אותי תעב, אתאנו לז' בי לא תשק, שמי יחול עלי'?

ויש ללמוד מכך גודל החיוב להתשים את התורה, ולזה צריך יראת שמים, כמו שכתב רבינו יונה (משלי א' ז), שמי שאינו ירא שמים אינו מחשיב את התורה, ומיילא אינו מצליח בלימודה. אבל מי שירא שמים ומחשיב את התורה מיילא הוא שמח בלימוד, וזוכה שתפקתה עיניו שכלו בהבנת התורה. ובפרט בזמן הזה שכולם באים נגד עולם התורה, צריכים להתחזק ביותר להתשים את התורה!!

בתקופה זו מתקרב 'סוף הזמן', שהוא לפעמים זמן של רפיון מסוים, אמנם אם אדם מתאמץ להחשיב את התורה, ומיילא אין אצלו כלל מושג כזה. מרן הגר"ד פוברסקי זצ"ל היה אומר שאין 'סוף זמן', יש זמן, ואח"כ בין הזמנים, בלי דבר שמפסיק באמצע. הזמן ממשיך באותה צורה עד סופו.

מי שאינו לומד כראוי בסוף זמן הוא לא רק מתבטל מהתורה, אלא מוכיח שחסר לו בהבנת חשיבות התורה, ומיילא גם בשמחתה. ומאידך, מי שמתחזק ללמוד גם בזמן של רפיון, לא רק זוכה להתעלות בלימוד, אלא גם מתחזק אצלו את חשיבות התורה, וזוכה לסייעתא דשמיא מרובה, שמחה בלימוד, והצלחה. הקב"ה יעזור לכל אחד להבין את חשיבות התורה, לשמח בלימודה, ולפקיחת עיניו השכל, וכל אחד יתחזק לעשות 'שטייגען' עד סיום הזמן ממש.

עשיית חסד מביאה להשראת השכינה ולהצלחה בתורה

במדבר, אי בצד צפון חנו אפרים מנסה ובנימין, שהם בודאי לא השתתפו בשנאת האחים ליוסף, ובצד מוערב חנו דן נפתלי ואשר, שאף הם לא שנאו את יוסף, כמו שנאמר (בראשית ל"ב) 'והוא נער את בני בלהה ואת בני זילפה', אבל בצד מזרח ודרום - שבהם חנו בני לאה ששנאו את יוסף - לא היה יסוד. ומתבאר מכך, ששנאת האחים ליוסף מיעטה בכפרת המזבח [שכן זריקת הדם למזבח טעונה יסוד], חסד מוכס שהחסדון כבוד הבריות מעבב ומפריע להשראת השכינה!

והביאור בזה, שכדי שאדם יכיר בגדולת הבורא עליו להיות ענין, ואילו הולול בכבוד הבורא ושנאתו נובעים מגאווה, כמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (פ"ג אות קע"ט), וכאדם מתגאה אינו יכול להתבטל כראוי לקב"ה, ומיילא הגאווה מסלקת את השראת השכינה רחמנא ליצול, כמו שאמרו חז"ל (סוטה ט.) שהקב"ה אומר על בעל הגאווה 'איך אני והוא יכולים לדור בעולם'.

ויש להוסיף, שכן מרומז גם בדברי חז"ל (שמו"א א' לו): על זה נאמר (שמות י"ב כב) 'ולקחתם אגודת אוזב, כנגד שהשפילו עצמן לעשות תשובה כאזב. וטבלתם בדם אשר בסף'. בזכות התורה שעתידין לקבל, דכתיב בנותן תורה (ס"ב ד' ט) 'ויקח משה את הדם'. וכתיב (ס"ב י"ב) 'והגעתם אל המשקוף', שאברהם גדול בגרים, וכשם שהמשקוף גבוה כך היה גדול שבאבות. 'ואל שתי המזוזות' בזכות יצחק ויעקב, ללמוד שבזכות כל אלו יצאו, ע"כ. ומבאר שבני ישראל יצאו ממצרים בזכות התשובה ובזכות התורה. ויש לומר שישחק מרמז על התשובה, כמו שנאמר (בראשית לא ג') 'ופחד יצחק היה לי', ויעקב מרמז על תורה, שהוא היה יושב אהלים, והם ב' המזוזות של פתח היציאה ממצרים, אבל המשקוף זה אברהם, שכמו שהמשקוף מחזיק את ב' המזוזות, כך מידת החסד שבני ישראל ירשו מאברהם אבינו היא הביאה אותם גם לתשובה וגם לתורה, כיון שע"י החסד וכבוד הבריות זוכים להשראת השכינה, שהיא מביאה לאמונה ותשובה, וגם לסייעתא דשמיא בתורה.

נמצא אם כן, שמי שרוצה לזכות להצלחה בתורה, ולהתעלות באמונה כראוי, הדרך לזה היא על ידי מדת החסד, להיטיב עם השני, לחשוב עליו, ופשיטא שלא לצער, שהזהירות בכל זה מביאה להשראת השכינה. ובפרט בני תורה שנוצאים בבתי מדרשות מוקדשי נועם, שהם מחויבים ביותר להתחזק בחסד, כדי שתהא השכינה שרויה בבית מוקדש מעט.

זכנו השם להתעלות במידת החסד ובכבוד הבריות, שעי"ז נזכה להשראת השכינה, להתעלות באמונה, להצלחה בתורה, וזוכה במהרה בימנו לגאולה שלימה ולבנין בית המוקדש. אמן.

כתוב בפרשה (שמות כ"ח), 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ופירש רמ"י, 'ועשו לשמי בית קדושה'. ובפרשת תצוה נאמר (שם כ"ט כז) 'וידעו כי אני ה' אלוהיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם אני ה' אלוהיהם', וכתב על כך הרמב"ן, 'ויתכן שיאמר וידעו בשכני בתוכם כי אני ה' אלוהיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, כי ידעו כבודי ויאמינו שאני הוצאתי אותם מארץ מצרים'. ומבאר מדבריו, שהשראת השכינה במשכן היא כדי שיאמינו בה'. אלא שדבר זה צריך ביאור, שהרי דור המדבר היו במעמד הר סיני, וראו את גילוי כבודו 'יתברך באופן הנעלה ביותר, ומודע היו צריכים להשראת השכינה כדי שיאמינו.

ונראה, שאף שדור המדבר אכן לא היו צריכים להשראת השכינה כדי להאמין, מכל מקום היה הדבר נצרך עבור הדורות הבאים, כדי שיזכו להתעלות באמונה.

והנה בספר נפש החיים (פ"א פ"ד בתנ"ך) הביא דברי חז"ל על הפסוק 'ושכנתי בתוכם', שדרשו 'בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד', וביאר, שכל אדם צריך לקדש את עצמו שיהא כעין מקדש, והשכינה תהא שרויה בתוכו. ואם כן יש לפרש, שכמו שהיה חיוב על עם ישראל להביא לידי השראת השכינה, כדי שיזכו לאמונה שלימה, כך גם יש חיוב על כל אחד מובני ישראל להביא לידי השראת השכינה בתוכו, ועי"ז יזכה להתעלות באמונה.

ועל ידי השראת השכינה אפשר לזכות לתורה, כדאיתא במדרש רבה בפרשתנו (ל"א א'), 'אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש'. ונראה ביאור דברי המדרש, שמאחר ואי אפשר לזכות לתורה בלא השראת השכינה, על כן, כדי שעם ישראל יקבלו את התורה והיא תתקיים בידם ויזכרו למשכן, שע"י השראת השכינה יזכו לתורה.

נמצא אם כן, שאף בזמן הזה שאין לנו מקדש צריכים אנו לתקן את מעשינו, כדי שנהיה ראויים לפי דרגתנו להשראת השכינה, שעל ידי זה נזכה להתעלות באמונה, בלימוד התורה, ובהצלחה וסייעתא דשמיא בהבנת התורה לאמיתתה. וצריכים אנו לידע, כיצד לתקן את מעשינו באופן כזה שנוכל להשראת השכינה.

והנה ידוע שהמזבח החיצון היה לו יסוד בצד צפון ומוערב, ואילו בצד מזרח ודרום היה רק אמה אחת של יסוד. וטעם הדבר מפורש בזהר [נובא בספר 'תולדות אדם'], שאותם צדדים שבהם היה יסוד היו מכוונים כנגד השבטים שלא שנאו את יוסף, שכאשר חנו בני ישראל

בגדר דין 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט'

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה ב).

חקירה בגדר 'אמירתו לגבוה'

הנה מצינו שאף שהרצוה לקנות חפץ מחבירו צריך לעשות בו מעשה קנין, מכל מקום ניתן להקנות חפץ להקדש על ידי דיבור בעלמא, מדין 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט'. אלא שיש לבאר, מהו גדר הדין שמועילה אמירה בהקדש כמסירה להדיוט, האם הביאור בזה שאמירה לגבוה פועלת אותו 'חלות' שפועל מעשה קנין בהדיוט, אף שבפועל אין כאן מסירה לגבוה, או שאמירה לגבוה פועלת כאילו מוסר ממש את החפץ לגבוה, ומכאן מסירה זו נקנה החפץ להקדש.

הוכחה מתוספות רי"ד שנחשב כאילו מסר בפועל

ויש להוכיח מדברי התוספות רי"ד בנדרים (לד' ד"ה אהר) שיש כאן מסירה ממש, דהנה איתא בגמרא שם 'אמר רבא, היתה לפניו ככר של הפקר ואמר ככר זה הקדש, נטלה לאוכלה מעל לפי כולה'. והקשו הראשונים, הרי בשעת ההקדש היתה הככר של הפקר, ועדיין לא זכה בה, וכיצד אם כן חל ההקדש. וכתב בזה התוס' רי"ד שם, 'אף על גב שלא הגביהה חל עליו שם הקדש, דכיון דלא מיחסר אלא הגביהה בלחוד לא יקרא מקדיש דבר שאינו שלו, ראמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, וכשנאמר תהא הקדש כאלו הגביהה ונתנה לחבירו דמי, והילכך באמירה בלחוד בלי הגביהה קדשה'.

ומבואר מדבריו שני חידושים: האחד, שבדין 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט' נחתש שדנים כאילו הגביה בפועל את החפץ ומסרו לידי ההקדש. והשני, שדין זה נחתש אפילו במקדיש חפץ של הפקר, שעדיין אינו שלו ואין לו כח להקדישו, דמכל מקום דנים את אמירתו כהגבהה החפץ ומסירתו לידי הקדש.

ונמצא, שאף אם נחלק על החידוש השני, ונאמר שלא מועילה אמירה לגבוה בדבר שעדיין אינו שלו, מכל מקום יש ללמוד מדבריו את החידוש הראשון, שאמירתו לגבוה מועילה כאילו מסר החפץ בפועל להקדש.

הוכחה ליסוד זה מסוגיית הגמרא במסכת בבא מציעא

ויש להביא ראיה ליסוד זה של התוספות רי"ד מבי מקומות: א. מסוגיית הגמרא בבבא מציעא (ו), שדנה לגבי שנים שהיו אווזין בסלית, ויתקפה אחד בפניו [הוציאה מיד חבירו בחזקה], האם מהניא תפיסתו כשהשני שתק מתחילה ולבסוף צוות. והוסיפה הגמרא להסתפק, על הצד שמועילה תפיסתו, מה יהא הדין באופן ש'הקדישה בלא תקפה', וצדדי הספק הם, 'כיון דאמר מד אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי כמאן דתקפה דמי, או דלמא השתא מיהא הא לא תקפה'.

וביארנו התוספות (ד"ה הקדישה) את הצדדים כך: מחד גיסא יש לומר שהקדש מועיל כתקיפה, שמאחר ראמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט' היה השני צריך לצוות, ומכיון ששתק נמצא שהודה לבעל דינו. ומאידך יש לומר שלא יועיל הקדש כתקיפה, משום שאין כאן אלא דיבור בעלמא, וילמה יצוה בשביל דבריו. ולכאורה צריך להבין את הצד הראשון, מה מקום יש לומר שמפני דין 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט' יצטרך הלה לצעוק כנגדו, הרי דין 'אמירתו לגבוה' נאמר רק באדם שמקדיש חפץ שלו, שרשאי הוא להקדישו, אלא שנתחדש שחל הקדש ע"י דיבור בעלמא, אבל אדם שמקדיש חפץ שאינו שייך לו אין כלל משמעות לדבריו, ומדוע אם כן יש לדון את שתיקת רעהו כהוראה, הרי יודע הוא שמאחר והסלית בידו לא יועיל ההקדש של חבירו, ולפיכך אינו צווח.

אמנם לפי דברי הרי"ד מיושבת תמיהה זו, שכן בדין 'אמירתו לגבוה' נחתש שבאמירתו הוא מוסר בפועל את החפץ לרשות גבוה, וממילא היה השני צריך לצווח על כך, ומאחר ושתק מוכח שהורה לו.

הוכחה נוספת ליסוד זה מדברי הר"ן בנדרים

עוד יש להביא ראיה ליסוד הרי"ד, מדברי הר"ן בנדרים (כט: ד"ה פשיטא). דנתבאר שם בבביתא שאם אמר אדם על בהמה 'לאחר לי יום תהא עולה', חלה עליה קדושת עולה לאחר שלושים, כפי שמצינו לגבי אדם האומר לאשה 'התקדשי לי לאחר שלושים יום', שהדין הוא שחלו הקידושים לאחר לי. אפילו אם נתאכלו המעות עד אז. והקשתה על כך הגמרא 'פשיטא', שכשם שחלים קידושים לאחר לי כך יחול ההקדש לאחר לי. ומתרצת, שהחידוש הוא שאינו יכול לחזור בו בתוך לי. ובר"ן שם תמה על קושיית הגמרא 'פשיטא', שהרי יש חילוק גדול בין אשה להקדש, שכן במקדש אשה במעות אפילו אם כלו המעות קודם שהגיע זמן הקידושין בפועל, מכל מקום הכסף יצר 'שיעבוד', וחלו הקידושים מחמת שיעבוד זה [אבל אם קידש אשה לאחר לי בשטר, ונקרע השטר קודם שהגיע יום לי, אינה מקודשת], אבל לגבי הקדש הרי לא עשה איזה מעשה, אלא דיבורא בעלמא, ובשעת חלות ההקדש לאחר לי כבר כלה דיבורו, וכיצד יחול ההקדש. ותירץ, שהגמרא סומכת על דין 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט', ומחמת כן פשוט לה שלא גרעה אמירה לגבוה מנתינת כסף קידושין לאשה.

אמנם דבריו צריכים ביאור לכאורה, מה מקום יש להשוות הקדש לקידושי אשה, הרי נתבאר שטעם הדבר שאין חסרון של 'כלתה קנינו' במקדש אשה בכסף, מפני שאף שהמעות אינם בעולם מכל מקום שיעבוד המעות קיים, אבל לגבי 'אמירה לגבוה' אף שנחשבת כמסירה להדיוט, מכל מקום אין הדיבור קיים לאחר לי, ואף אם נאמר שבדין אמירתו לגבוה אין חסרון כלתה, מ"מ אי"ל ללמוד דין זה מכסף קידושין. אמנם לפי הרי"ד הני"ל מיושבים דברי הר"ן, שכן בדין 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט' נחתש שדנים אותו כאילו מסר בפועל את החפץ לגבוה, ולפיכך אין בזה חסרון של 'כלתה קנינו', שכן המעשה קנין עדיין קיים, שנחשב ברשות הקדש מכה אמירתו והוי כמו כסף קידושין, שמאחר ושיעבוד המעות קיים נחשב שהמעשה קנין קיים.

משנת הישיבה

מתוך סדרת ועדי הרכה לאברכים

עבודת התפילה (ד')

התפילה 'פועלת' בדרך טבעית

שיוצרך ללון בבית המדרש, ויהרג את המזיק. ואכן המזיק הגיע להזיק את רב אחא, ונדמה לו בדמות תנין בעל שבעה ראשים, ורב אחא העתיר בתפילה ועל כל כריעה שרב אחא כרע בתפילתו נפל לימזיק! ראש אחד עד שלאחר שבע כריעות 'הימזיק' התבטל.

והקשה המהרש"א שם, כיצד רשאי היה אביי לסכן את חייו של רב אחא בר יעקב, ולסמוך על הנס שיהרג את המזיק? ועוד, הרי גם אם יתרחש נס ינכו לרב אחא בר יעקב מזכויותיו [כמאמר חז"ל (שבת לב.) 'לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה, לומר שעושין לו נס, שמא אין עושין לו נס, ואם עושין לו נס מנכין לו מזכויותיו'], וכיצד הותר לגרום לו זאת? ותירץ המהרש"א וזה לשונו: 'דודאי סמך אביי על חסידותו [של רב אחא], ושמתוך תפלתו לא יהיה ניווק, ויהרג את המזיק, ואין זה מקרי נס'.

דהיינו שאביי סמך על כך שרב אחא בר יעקב יתפלל ותפילתו תיענה, ובקשה הנענית על ידי תפילה אינה נחשבת ל'נס', אלא התפילה היא כח מציאותי ממש שיש בה יכולת לפעול, ומה שפועלים ע"י תפילה נחשב לפעולה בדרכי היסבוע הרוחני, ולפיכך גם אין מנכים לו מזכויותיו מחמת כן.

נתבארו עד עתה [במאמרים הקודמים] שני יסודות. היסוד הראשון בעבודת התפילה, שהתפילה היא 'עבודה', ומהותה של 'עבודה' זו היא ההרגשה שאנו תלויים לגמרי בקב"ה, והכל מאיתו יתברך. וזוהי גם הכוונה הראויה בתפילה, לא רק להתפלל כדי לקבל את צרכינו, אלא שבכל תפילה תיכנס בליבנו ההרגשה שאין ביכולתנו לעשות לעצמנו כלום, אלא הכל אנו צריכים לבקש מהקב"ה, ובאמת עלינו להרגיש כך בכל פרט בעבודת ה', ויש בזה כמה דרגות, אבל לגבי תפילה זו ההרגשה המחוייבת! כיון שזוהי עצם מהותה של התפילה, וזוהי הכוונה הנדרשת בשעת התפילה.

היסוד השני הוא, שיש בתפילה כח לפעול, ועל ידי שמבקשים מהקב"ה התפילה פועלת. אמנם כבר הובאה לעיל דעת המבי"ט, הסובר שתכלית התפילה אינה כדי להיענות, אלא רק כדי להיתלות בקב"ה, אבל כבר נתבאר שם שיסוד זה אינו מוסכם, ופשטות הדברים הוא שלתפילה אכן יש כח לפעול.

ויש ללמוד זאת מדברי הגמרא במסכת קידושין (כט:), המביאה מעשה ברב אחא בר יעקב, שבא ללמוד אצל אביי, והיה בבית המדרש איזה 'מוזיק' שהיה מסכן את הלומדים, וביקש אביי מאנשי העיר שלא יתנו לרב אחא בר יעקב מקום לינה, כדי

ממדן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת תרומה תשפ"ה

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחננו של מרן שליט"א

תלמידות סמינר עובדות כתבונות בחינם, ושוברות את שוק המשכורות

שאלה. מדי שנה יש מאות תלמידות סמינר שלמדו 'תכונות' במחשבים ומחפשות להתפרנס במקצוע זה. מאחר והשוק מוצף במכשורות עבודה, נהיה מצב שקשה מאד למצוא עבודה, ובפרט שדווקא ללא ניסיון עבודה [ל'נומריה']. והן נדחות על הסף, כך שלצערנו תלמידות רבות יושבות ומצפות זמן רב לישועה, עד חלקם מתייאשים ועושים בסוף 'הסבת מקצוע'.

והנה לאחרונה ישנה תופעה של תלמידות שממילא מחוסרות עבודה, שהחלו להציע את עצמם לכל מיני חברות מחשבים, באומרים שהם מסכימות לעבוד חצי און סף. כדי שתקופה זו תיחשב להם לכל הפחות כשנת ניסיון, ואז בעוד שנה/שנתיים יהיה להם קל יותר למצוא עבודה נורמלית עם משכורת בעו"ה.

והנה באות כנגדן נשים רבות, העובדות לפרנסתן שנים רבות בחברות מסודרות, וטענתן בפינה, שהמצאות מוכיחה שמאחר והמעבידים מוצאים עובדות מעולות בחינם, הם מתחילים לקזז במשכורות של העובדות הוותיקות, באומרים: 'תגידו תודה שלא פיטרנו אתכם, הרי יש לי תלמידות רבות שמסכימות לבוא ולעבוד בחינם, וחלקם מוכשרות ממש, לא פחות מכם'. וממילא טוענות העובדות הוותיקות, אתם מוזיקים גם לנו וגם לכלל הנשים החדירות, שהערך שלהן יורד, ואם תופעה זו תתפשט יותר ויותר זה עלול להביא למצב שבו ערך השכר ירד למינימום שבמינימום [וגם במצב רגיל, המשכורת של אשה החדירה, נמוך בהרבה מזו של אשה מהמגזר הכללי, לצערנו הרב].

מאידך בנות הסמינר משיבות, איננו רוצות להישאר בבית בחוסר מעש, זו טובתנו זו זכותנו, ואם בעתיד נמצא ע"ז עבודה טובה, כי תקופת ההתנדבות תחשב לנו לשנות ניסיון עבודה, מדוע שלא נעשה כך. מה גם שאיננו מוזיקות לכן כלל, שהרי אמרו חז"ל שאין אדם נוגע במוכן לחברו כלמלא נימה, וכל אחת מקבלת ממילא מה שגור עליה הקב"ה, ואין לכן מה לדאוג.

החלטנו להציג את השאלה לפני מרן שליט"א, לשמוע דעת תורה ברורה בענין, הצדק עם מי?

תשובה. כל זמן שאין תקנה קבועה על כך, שאין לשכור את השוק בעבודה בחינם, אי אפשר לאסור למתמחה לעבוד בחינם. וגם אם הם מגיעות למקום עבודה מסויים, ושם המעביד מוריד את המשכורת כגלל זה, אין בה טענה, כי האיסור לקפה שכר של עובדים, זה רק אם מפסיק להיותו, אבל אם רק מפחיתים את שכרם, אין איסור. ואם רוצים לתקן את השוק, יש להתאגר ביחד, בפיקוח רבני, ולעשות תקנות לטובת המתמחות.

מקורות ונימוקים

הנה באופן שהנוק הוא עקיף, כלומר שאין מדובר במקום עבודה מסויים, אלא בשאלה כללית האם ראוי למתמחות לעבוד בחינם, כאשר ע"ז הענין של העובדות החדירות עלול להינק בעקיפין, היה מקום לומר שהדבר אסור, שכן מצאנו במסכת ב"ב (דף ע"ב) על אוצרי פירות, שקנים הרבה פירות בשוק וזומרים את זה, וסדיה מחסור בשוק, ועושים כן כדי למכור ביוקר, וגורמים שמתייקר השער ויש הפסד לעניין, ומבואר שם שנקראים רשעים.

ולכאורה גם בענינו המתמחות משיכרות עצמם בחינם, ואז השער יורד והעשירים מהווים שמשלמים פחות והם מתעשרים יותר, והעניות (אלו שעובדות) מקבלות פחות משכורת, ונמצא שהן מוזיקות לשוק, ומה לי אם אוצר פירות ומייקר את השער, או שמוריד את השער, הרי העיקר הוא התוצאה שהעשירים מהווים, והעניים מפסידים.

אמנם י"ל, שגם באצירת פירות כל האיסור הוא רק בפירות זירות שיש בהם חיי נפש, כמבואר בגמ' שם ובש"ע (ח"מ סימן רלא סכ"ד), אבל בדברים שאין בהם חיי נפש, מותר לאצור ולעלות את המחיר, וה"ה להוריד את המחיר. וא"כ כ"ש כאן, שאין המתמחות רוצות לעשות רווחים ולהתעשר על חשבון העובדות, אלא שהם גם רוצות להתפרנס ולפרנס את משפחתן, ונרצע נראה להם שזו הדרך הטובה ביותר בשבילן, ממילא אי אפשר למנוע מהם, אם לא שביט דין יעשו תקנה קבועה לכל הענין, ובמ"ש בש"ע (שם סכ"ח) שרשאים בעלי אומנות לעשות תקנות בענין מלאכתם, ושלל מי שיעבור על התנאי יענישו אותו כך וכך, ואם יש שם חכם, צריך לעשות מדרת החכם, יעו"ש.

ובפרט שגם אם יאסרו על חלק מהמתמחות לעבוד בחינם, אין הדבר יועיל לכלל התלמידות, שהרי יבואו אחרות שלא ידעו ולא שמעו מהפסק זה כן יעבדו בחינם, ובמצאות אי אפשר

לאסור זאת רק על חלק מהתלמידות. וגדולה מזו כתב השו"ע (שם ס"כ) שחז"ל תקנו שאסור להרוויח בדברים שיש בהם חיי נפש אלא שנות, וכל זה במקום שיש ב"ד שעומדים על כך שכולם ימכרו במחיר זה, אבל אם יש מוכרים ביוקר, גם מי שרוצה לשמוע לדברי חז"ל יכול למכור ביוקר, וכתב הסמ"ע (ס"ק לח) דהטעם הוא, שהרי אם יגמרו הפירות שלו, בלאו הכי יצטרכו לקנות אצל אחרים ביוקר, ונמצא שהדבר היחיד שהרווחתו שהירא את ה' הפסיד, אבל הציבור לא מרוויח כלום, ולכן אין מפסידים סתם ליר"ש. [אמנם צ"ב, הרי כיתיים היו עניים שקנו במחיר זול, או אמנם לא הצלחנו לתקן את כל השוק, אבל לזמן קצר היו כאלו שהרוויחו. וי"ל שחז"ל לא עשו תקנה להפסיד את המוכר בשביל יחידים, ורק אם אפשר לעשות תקנה לכל השוק - עושים כן].

אמנם יש להסתפק, מה הדין כשהמתמחות מגיעות למקום עבודה מסויים, ומציעות עצמן לעבודה בחינם, ובגלל זה המעביד שם מוריד את המשכורת לעובדות הקיימות, האם גם כאן שהנוק הוא ישר, מותר לעשות כן או שמה לא. ולכאורה זהו ממש דין 'מעורפא' [מלשון יערפו מל, ויערוך כמטר, שהוא בטוח בפרנסה זו (חזו"ת יאר, סימן מב)], כלומר שאם יש לאדם פרנסה קבועה, אסור לאדם אחר לקחת לו אותה.

וכמו שכתב הרמ"א (ח"מ סימן קנו ס"ה), שישארל שעושה מלאכה אצל גוי ורגיל בכך, אסור לישארל אחר לינש שם ולהחיל הממלאכה, ואם רוצה לעשות גוערין בו. מיהו אם עבר ועשה, אין מוציאין מידו... שני ב"א הדדים ביחד, והאחד רוצה להחיל עליו את הריבית לגוי, אין חברו יכול למחות בו, וה"ה בכל כיו"ב.

פירוש, שאם כבר יש לו עסק קבוע עם הגוי והוא כבר מתעסק עמו, אין הישראל יכול להכניס עצמו לקחת לו את פרנסתו. ואם אין לו עסק קבוע, ושנים רוצים להתחיל להתעסק עמו, מותר לאחד להוריד את המחיר כדי שיתעסק עמו הוואק, ואם השני רוצה שישיר גם הוא את המחיר, וכמו שאמרנו במסכת ב"מ (דף ע"א) שמוותר לחלק אגוזים לילדים שיבואו לקנות אצלו, ואומר למוכר השני, תחלק גם אתה. ולכאורה בענינו, שיש לעובדות כבר משה קבועה, וכא מתמחה ומציעה עצמה בחינם, ורוצה לקחת לה את העבודה, אולי זה נחשב למעורפא, ושאסור לעשות זאת.

אמנם נראה שאין זה דומה, כי הרי כתב הרמ"א (שם), שאדם שיש לו גוי מעורפא, יש מתירין לישארל אחר לילך לגוי ההוא להלוות לו לעסוק עמו ולשחזרה ליה ולאפוקי מניה, דנכסי עבד"ם הם כהפקר, וכל הקדש זוכה, ויש אוסרין. וביאר בש"ע הרב (הל' הפקר והשגת גבול, סי"ג) טעם האוסרים, שכוין שכרי הוא מכירי של זה ורגיל לעסוק עמו תמיד, והישראל בטוח בו, הרי זה כאילו בא העסק לידו של ישראל, ומי שבא לפתות הכרי לעסוק עמו, הרי הוא פוסק חיותו של זה, וה"ו כאילו הו"ו תלויים בו וזה פוסק חייו. וכן כל כיו"ב מדברים שאדם בטוח בהם ורגיל בהם, אסור לאחר למנעם ממנו, מפני שהוא כפוסק חייו. וכתב בבבאור הגר"א (ס"ק כח), שגם לאוסרים, הוא דווקא כאשר מפסיק להיותה לגמרי, אבל בלאו הכי, אין מעכב עליו, אע"ג דמפחית לחיותה, דמצי אמרי ליה את מטי לך מאי דפסקי לך מן שמאי ואנא מטי לי בו.

וא"כ בענינו שגם העובדות אינן טוענות שהן 'מפסיק' לחיותה לגמרי, אלא רק שהן 'מפחית' לחיותה, שהמעביד מוריד ממשכורתן, לכאורה אין צורך, כי כל אחד מקבל מה שפסקו לו מן השמים, וכמבואר בבבאור הגר"א הנ"ל.

ולמעשה, אם בכל זאת יש כאן תקלה, והם רוצים לעשות סדר במקצוע הזה, יש עצה והיא לעשות כעין 'אגוד המתמחות החדירות' בפיקוח של רב מובהק, ושם ירשמו כל המתמחות, והם יכולים לתקן תקנות לבעלי המקצוע, וכמו שהבאנו לעיל מהשו"ע (ח"מ סימן רלא). וסדר הדברים צריך להיות, שצריך לאסור את כולם, ושהרוב יסכימו לה, ומסתבר שאפשר שכל מי שמתמחות תידרש לנציגות, ואז יבחרו נציגות בכיה שהם ידאגו לכל הזכויות של העובדות, ואם רוב הנציגות יסכימו, נחשב כאילו רוב העובדות הסכימו, וזה מחייב את כולם.

[עניין פתחי תשובה (סימן רלא סכ"ד) בשם התת"ס, ששיר המדינה שתיקנו להגביל את הסרסרים, אינו נגד דין תורה, אלא כחוקה עשו, ואילו באו לפנינו היינו ג"כ מתקנים כן, דלא יתרבו הסרסרים יותר מהראוי לפי העיר והמסחר, כדי שיוכלו להתפרנס ולא יפסקו חיותה זה לזה, וכן הוא בכל מדינות שיש מספר ומפקד לכל מיני אומנים כמה יהיה בעיר... וה"ה כל תקנות שתקנו ביניהם דלא למיפסק חיותה וכו'... דאם ראו בני העיר דפסקו חיותה טובה, מותר להם להשתדל אצל השר לאסור עליהם גם שהיא שלא מן הדין].

דרכי יושר

מתורת מרן הגאון רבי מאיר גריינימן שליט"א

האם ציווי עשיית כלי המקדש כתבנית כלי המשכן היא לדורות

אי ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המושכן ואת תבנית כל כליו וכן

תעשו (כ"ה ט')

ופרש"י וכן תעשו לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות וכיזרות ומכונות שעשה שלמה כתבנית אלו תעשו אותם.

וכתב הרמב"ן ולא ידעתי שיהיה זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו ומזבח הנחשת עשה שלמה עשרים אמה ארך ועשרים רחב.

והנה הך לדורות הוא בגמ' בשבועות ט"ו א' לענין הוספה על העיר והעזרות דצריך להוסיף על פי בית דין של ע"א וע"י מלך ונביא ואורים ותומים, ודנו שם בגמ' לענין משיחת הכלים שיהא ג"כ צריך כן לדורות אלא דממעטין מווישחם ויקדש אותם אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה, ודעת תוס' שם דאותם בא גם לומר דזמן תעשו לא קאי כלל אכלים שיהא לדורות דמאי דמשה דאל"כ ליבעי סנהדרין ע"א גם בכלים, וא"כ א"צ בכלים כלל שיהא כתבנית אלו כפרש"י לבר מקושיית רמב"ן.

ובאור החיים כתב על הרמב"ן כי מדבריו נראה שנעלמה מלפני זכרוננו סוגיא דשבועות שזמן תעשו הוא לדורות כפרש"י שהם דברי הגמ' ורצה לתרץ דדעת רמב"ן דלא קאי בגמ' לדורות רק אמלך ונביא וכו' ולא על שיעור הכלים ודחה דמאן מפיס ועוד דמה הקשו ממושיחת כלים נימא דלא קאי אבל הפרטים ע"כ. **ובמחבר** ת"ח"ו לרזן שנעלמה גמרא מרבינו הגדול הרמב"ן ז"ל, אבל האמת, שכל דברי הרמב"ן הם על הגמ' ופרש"י שהביא דקאי וכן תעשו לדורות ר"ל דפרט זה לעשות כתבנית אלו לא ע"ז אשכחן לה בגמ', ומשיחה שאני שזו צורת הקידוש, ודמאי לעל פי ע"א וכו', ואין כל זה שייך שיהא צריך לעשות הצורה כתבנית הקדמים.

והנה בגמ' דליף בגמ' כוונן תעשו לדורות ואה דמוסיפין על העיר והעזרות, שיהא צריך מלך ונביא ושאר הדברים כבתחלה, כרתנן בשבועות שם במתני אחד הנכנס לעזרה ואחר הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך וכו' ופרש"י שם לפיכך היא קדושה כראשונה, יש לעי' דלכאורה נראה דבעין להך קרא לענין עצם עשיית מושכן כגון בשילה וביהמ"ק בירושלים שיהא נעשה ע"פ מלך ונביא וסנהדרין ואו"ת, וכעין שפרש"י הג"ל לענין כלים כשתעשו לי כלי בית עולמים כו', דבלאו קרא הו"א דלא נאמר כן לדורות ושפיר חלה קדושתו בלא כל אלו, ולפ"ז מאחר דלענין הוספה לא

ברידא לן מסבדא שיהא כמקדש להצריכו כל הני וצריך דרשא מיוחדת לזה, לא תסיגי בהאי קרא, [וכל דליכא קרא לא יעיל אף אם יהא נעשה בכל אלו, ורק כד איכא קרא להצריך כל אלו כעשיית המושכן בתחלה וכדסתיב ככל אשר אני מראה וגו' שפיר אית לן לומר שיהא קדושתה כראשונה מכיון דההוספה צריכה להעשות בכל חומר שבעשיית המושכן בתחלה, והיינו דקתני ואחד כו' שאין מוסיפין כו' וכדפרש"י הג"ל], ואין לומר דלענין עצם מושכן ומקדש לדורות א"צ קרא דילפינן לה ממושכן דמשה שכך נעשה מושכן ומקדש, דלא משמע כן.

וי"ל דקרא יש בו במשמע על המושכן גופא גם אם לא יחרב דיש בו עשיי, וע"כ היינו לענין הוספה, אם כי יש גם ללמוד מיני' לענין אם יחרב ויעשו מושכן בשילה ומקדש בירושלים.

ובתוס' זבחים ל"ג א' נתקשו איך מותר להוסיף הרי הכל בכתב וגו' ותרצו והיינו היכא דאיכא למימר קרא אשכחו דרוש; ובהא דסוכה ז"ב, והיינו כשימצאו סיבה להוסיף וידרשו קרא, ולמוש"כ דקרא דזמן תעשו יש בו במשמע גם הוספה כבר נרמז דשות להוסיף עכ"פ במושכן.

ישוב לקושיית הרמב"ן על רש"י

ונתת את הכפרת על הארץ מלמעלה ואל הארץ תתן את העדת אשר אתן אליך (כ"ה כ"א)

עי' רש"י שהקשה למה נכלל הרי כבר נאמר ונתת אל הארץ את העדות וכתב ד"ל שבא ללמד שיתן בארון את העדות טרם שיהי כפורת עליו וכן מצינו בפקודי ויתן את העדות וגו' ואח"כ ויתן את הכפרות וגו'.

והקשה הרמב"ן דאין משמע להיפך שקודם מתן הכפרות ואח"כ ואל הארץ תתן, ומה שהקשה רש"י שונת אל הארון וגו' מיותר, לולי דברי רש"י אולי י"ל שקודם גמד לפדש עניני הארון ובשביל מה הוא והיינו דכתיב ונתת וגו' ואח"כ מתפרש כמו כיצד, ולומר שיתן הכפרות קודם, והלא הוא ארון נקרא בין עם כפרות בין בלא כפרות וכמ"ש הרמב"ן, ואולי בדוחק י"ל שהפסוק בפקודי משמע שיתן את העדות הוא לפני הכפרות דחק לרש"י ז"ל, ולא שארון משמעו בלי כפרות, וצ"ע, והנה עכ"פ זה נכון שתשאיר לפ"י קושיית הסתירה מכאן לפרשת פקודי וע"כ לפדש כפרש"י.

והנה יעוין ברמב"ן מה שמפרש כאן ומשמע מדבריו שאין ציווי את מי להקדים, וצ"ל דגם בפרשת פקודי מתפרש ע"י הרמב"ן שע"י שיתן את העדות שייך להיות עליו כפרות עם כרובים, והיינו שכתוב שם קודם את העדות ואח"כ ויתן את הכפרות וגו'.

בדין אשה שנסתפקה בהזכרת יעלה ויבוא כר"ח שחרית

אשה שנסתפק לה אחרי תפילת שחרית בראש חודש אם אמרה יעלה ויבוא והתפללה מוסף, אם תשלים שחרית אחרי מנחה, לכאורה נראה דשפיר תשלים, אלא שחתנה שאם אין צריך, שיהיה לנדבה, דאף דחייב נשים בשמו"ע אינו לכול"ע כמ"ש במ"בסמ"ק ק"ו סק"ד, ואחרי מוסף הוא פלוגתא אם צריך לחזור כבמשנ"ב סימן תכ"ב סק"ד, וספק יעוין פסק הרמ"א שם ס"א דאינו חוזר, וכ"ש זכרה לפני התפילה דא"צ לחזור אם נפל הספק לאחר"ז במ"ב שם

סק"ד, מ"מ כיוון דדעת רוב הפוסקים זו דעת הרמב"ן דנשים חייבות בתפילה, ודעת רוב אחרונים דלא כהרמ"א בספק יעו"י והסכים במ"ב דאף אם זכרים לפני התפילה, מ"מ אם נתעורר הספק מיד, חוזר, ומוסף לא מהני לדעת הרשב"א ומשמע במ"ב שמצדד כן וכמדומה דמטו גם הכי משמיה דמרן התוה"א זצ"ב.

אך יעוין במשנ"ב שם דמ"מ יתנה שיהיה לנדבה אם א"צ ולכן שפיר תחזור, ומוסף אינו מוסיף להשלמה (כמ"ש במ"ב סימן ק"ח סקט"ז).

מרן הגה"צ רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל נלב"ע כ"ז שבט תשע"ז

פעמים שמרוב שהיה שקוע בלימוד זה לפני השינה, לא שם לב שכבר עלה עמוד השחר.

בצעירותם למדו ר' יעקב ור' גרשון עם אבא שלהם את השס בביתם, והחזון איש מאוד העריך את זה ואמר שככה צריך להיות, ופעם כשר' גרשון רצה ללכת לישיבה החזו"א אמר לו שיעדיף שישב וילמד עם אביו וזה יותר טוב משילך ללמוד בישיבה.

לפני שבע שנים הוא עלה להוריד מהארון יין להבדלה ונפל ונשבר לו האגן, ורצו לפנות אותו לבית חולים כדי לטפל בכך, אך הוא אמר לנכדו שבינתיים לא יזמין אמבולנס כיוון שיש אנשים שקבעו תור, כדי לספר לו את הצרות שלהם ולכן בינתיים הוא לא יכול ללכת, ואכן ישב שלוש שעות לשמוע את הצרות של האנשים ואחר כך שאל את הנכד האם יש עוד אנשים ואמר לו שלא אין יותר, וכששאל האם אפשר כעת להזמין אמבולנס אמר לו שהוא צריך לכתוב מכתב עבור אדם מסוים, ורק לאחר מכן אמר שאפשר להזמין לו אמבולנס, ובזמן הנסיעה באמבולנס היה ניכר שזה כאבים נויריים שבנוראים וסבל הכל בכל אותו הזמן באופן נורא, ואם כל זה ישב במשך שעות כדי לעזור לאנשים ולשמוע את צרותיהם.

ובעין זה סיפרו על האחיזה שחשד בהו הייתה חולה מאוד ועמדה להפטר מן העולם, וידע שכעת יהיה לו כמה ימים של אבילות שבהם לא יוכל ללמוד תורה, והרי יש אנשים שמחכים לתשובותיו כעגונות וכדומה, ולכן מיהר לנצל את הזמן הקצר שנוהר עד לפטירת בתו לכתיבת תשובות בעניינים אלו, כדי שלא יצטערו אותם אנשים.

ואלה כמה סיפורים ששמעתי ושאני מכיר על הגאון הצדיק הנפטר רבי יעקב זכר צדיק לברכה, והעברתי את זה לכם כדי שיהיה התעוררות לעמל התורה, ואם אתם רוצים לדעת מה זה עמל התורה, אז על זה אפשר להביא את דברי הרבנו יונה על המשנה באבות, המשנה אומרת מרבה תורה מרבה חיים ופירש ע"ז הרבינו יונה שם כי דאגת התורה אף שהיא דאגה גדולה למבין כאשר יחשוב בהלכה עד יאמר דבר דבור אל אופניו כלומר עד שיברר כל הגמרות והתוספות והתוספתא ורמב"ם וכל הסוגיא שלא ישארו קשים זה דאגה גדולה מאוד והיה צריך להיות שבלמוד עם כון יגיעה שיפול למשכב כל יום וע"ז אומר התנא מרבה חיים שבסקת התורה זה לא יהיה כך.

וזה יהיה נחת רוח ועילוי נשמה לנפטר הגדול הגאון הצדיק ר' יעקב ע"י שיתחזקו מזה, וכמו שאמרנו אחים בהספדאי דהתם כאימנא הוא לא יהיה כאימנא הוא יהיה הלאה, ע"י שכולם יתחזקו כמו שדיברנו והסברנו את כל המעלות שלו והעמל שלו.

וה' יעזור שנוכה לעשות רצונו בלבב שלם

נקשר מיוחד ואחר שנים היה בין רבינו למרן הגאון ר' יעקב אדלשטיין זצ"ל, ובהזדמנויות רבות רגיל להזכירו ולציין את מעלותיו, ופרט את מיוחדותו בענייני בין אדם לחברו, והירותו הרבה שלא לצער אף יהודי.

ולאחר הסתלקות אף התבטא עליו 'שהחזו"א אמר שהדרגה הכי גדולה שיהודי יכול להגיע אליה בחייו היא לעבוד את כל החיים בלי לפגוע באף אדם, ואת זה אפשר לומר על ר' יעקב, שאני חושב שאף אדם לא נפגע מזמנו מעולם, שזה דבר שכמעט כל בני האדם נכשלים בו באיזה אופן שהוא אך הוא היה מיוחד בזה'.

ככלות השנה להסתלקותו הספידו בבית מדרשו 'נאות יוסף', ונביא כאן את ההספד:

הגמ' בשבת אומרת "רב אמר לד' שמואל בר שילת אחים בהספדאי דהתם קאימנא", ובפשוטו ההסבר בזה הוא דהתם כאימנא ששם אני נמצא ואני יראה איך החימום של ההספד, אבל בכונה שניה מפרשים את זה שבנ"א הוא תמיד הולך והמלאכים עומדים באותו מצב, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה שהמלאכים הם עומדים אבל בנ"א הוא תמיד הולך כל רגע, אז הוא אמר דהתם קאימנא ששם אני הרי עומד שכבר הלכתי מהעולם ואני לא ממשיך את העלייה שלי, אז אחים בהספדאי תחנמם את ההספד תסביר מה אני הייתי וכולם ילכו בדרך שהלכתי ואם כולם ילכו בדרך שלי אז אני כבר לא יהיה עומד אלא אני יהיה הולך שהמעשים שלי הולכים הלאה, זה הפשט אחים בהספדאי דהתם קאימנא.

וברצוני לספר לכם כמה דברים ששמעתי על

הגאון הצדיק ר' יעקב שיהיה בהם חיזוק ללמוד ממועשיו וללכת בדרכיו. **החזו"א** רצה שהוא ישמש ברבנות, ובאותו זמן היה עוד אחד שהיה יכול לכהן בתפקיד אבל החזון איש רצה שדווקא ר' יעקב יהיה, אך הוא אמר לחזון איש שיש לו בעיה שהוא לא ידע את כל הדינים וההלכות ואיך ידע מה לענות כשישאלו אותו, וענה לו החזון איש זו הסיבה שאני רוצה שאתה תהיה הרב, החזון איש חיפש רב שאומר שאינו יודע ולא רב שאומר שהוא יודע, כיון שמי שיוודע שאינו יודע אז הוא יודע שהוא צריך לשאול ולעין, אך מי שחושב שהוא יודע ובאמת אינו יודע הרי שהוא חושב שהכל בסדר אך האמת היא שאינו יודע ומכשיל את הרבים.

שמעתי היום שהחזון איש אמר על ר' גרשון ור' יעקב שהם בעלי מומין, ומה המום שלהם, שאינם יודעים מה זה כבוד ואינם מרגישים בכך, והוא קרא לזה בבדיחותא שהם בעלי מומין, וזו היתה הדרגה שלהם.

שמעתי שהיתה לו קבלה שלא ילך לישון אלא מתוך לימוד ועיון חזק כדי שיהיה לו כמה לחשוב, וקבלה זו הייתה אף לאביו, וסיפרו שקרה כמה

בהספד על מרן הגה"צ אדלשטיין בבית מדרשו 'נאות יוסף'

עלי דרך

ממך ראש ישיבת חברון רבינו דוד כהן שליט"א

דרך התורה

ארון עצי שיטים - עץ חיים היא למחזיקים בה

"ועשו ארון עצי שיטים... וצפית אותו זהב טהור" (שמות כה, י-יא).

כבר דקדק הרמב"ן שבכל הכלים נאמר "ועשית" בלשון יחיד, ורק בארון נאמר בלשון רבים "ועשו ארון עצי שיטים", והביא את דברי המדרש (שמות רבה לד, ב) שכיון שעניינו של הארון הוא התורה נשתתפו כל ישראל בעשייתו.

ויש לעיין לפי זה למה הלשון בתחילה "ועשו ארון" שהוא לשון רבים, ובהמשך הלשון "וצפית אותו זהב", שהוא לשון יחיד, והרי גם הציפוי של הזהב הוא בכלל עשיית הארון.

ולביאור הדברים יש להקדים, דהנה כתב רש"י שם בביאור הפסוק "מבית ומחוץ תצפנו", שבצלאל עשה ג' ארונות, שניים של זהב ואחד של עץ ושם ארון אחד של זהב מבפנים וארון אחד של זהב מבחוץ, וצ"ב, למה רק אצל הארון היה הציפוי על ג' ארונות והרי גם אצל השולחן כתוב "וצפית אותו זהב" ואין נזכר שעשו ג' שולחנות.

ויעניין בדברי המהר"ל בגור אריה, שהקשה, למה היה צריך רש"י לבאר שהיו מצופים ע"י ג' ארונות ולא פירש שהציפוי כפשוטו שמדביק הזהב על העץ. וביאר, שהארון צריך להיות עשוי מעץ, ואם היה מדביק הזהב על העץ היה הזהב נוסף על העץ ונעשה חלק ממנו וגם היה צריך להכניס מסמר של זהב בעץ, ולא היה נחשב ארון של עץ, והתורה אמרה שיהיה הארון מעץ, לכן עשו ג' ארונות שכל אחד עומד בפני עצמו ואז יש כאן ארון עץ.

ובביאור הענין שצריך שיהיה הארון מעץ, ביאר המהר"ל, כיון שהארון מורה על התורה, צריך שיהיה הארון מעץ שהתורה נקראת עץ חיים ודברי תורה הם נטיעה עומדת לעד.

והנה, לא ביאר לנו המהר"ל, היכן מבואר שהארון צריך להיות מעץ. ולכאורה, כוונתו לפסוק בפרשת עקב (דברים י, יא) "ועשית לך ארון עץ". ולפי דבריו מבואר שבעצם דינו של הארון להיות עשוי מעץ ורק שיש בו דין נוסף שיהיה ארון מצופה זהב, אבל הציפוי אינו חלק מהארון, אלא הוא ענין נוסף שיהיה מצופה זהב כמו כל כלי המשכן שהוא מצופה זהב.

ולפי זה מבואר היטב למה נאמר "וצפית אותו זהב", אע"פ שתחילת הציפוי על עשיית הארון נאמר בלשון רבים "ועשו ארון עצי שיטים", משום שהארון בעצם הוא ארון עצי שיטים, שעניינו של הארון הוא התורה, והחיבור לתורה הוא ע"י ארון עצי שיטים בבחינת "עץ חיים היא למחזיקים בה", אבל הציפוי אינו חלק מהארון, אלא ענין נוסף בחשיבות כלי המשכן שיהיו מצופים זהב, ולכן בציפוי לא היה ענין שישתתפו בו כל ישראל, ורק בעשיית ארון עצי שיטים נשתתפו כל ישראל, שהוא הארון עצמו שהוא עץ חיים למחזיקים בה.

מבית ומחוץ תצפנו

"וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו" (שמות כה, יא).

והנה גם את השלחן נצטוו לצפותו זהב, ולשון הפסוק (כה, כד) "וצפית אותו זהב טהור", ויש לבאר למה אצל הארון הוסיפה התורה לאחר הציפוי "וצפית אותו זהב טהור" לומר גם "מבית ומחוץ תצפנו", ובעשיית השלחן לא נאמר רק "וצפית אותו זהב טהור".

ובביאור הציפוי "מבית ומחוץ תצפנו" פרש"י "מבית ומחוץ תצפנו - שלשה ארונות עשה בצלאל, שנים של זהב ואחד של עץ וכו', נתן של עץ בתוך של זהב ושל זהב בתוך של עץ, וחפה שפתו העליונה בזהב, נמצא מצופה מבית ומחוץ", ודברי רש"י צ"ב ששינה את הסדר של הפסוק, דלשון הפסוק "מבית ומחוץ תצפנו" קודם מבית ואח"כ מחוץ, ואלו לפי הסדר שכתב רש"י שנתן עץ בתוך של זהב, קודם היה הציפוי מבחוץ ורק אח"כ היה הציפוי מבפנים, עוד יש לבאר בלשון רש"י למה הגדיר את הציפוי כג' ארונות והרי הכל ארון אחד ורק שציפיהו מבית ומבחוץ, וגם צ"ב למה אצל השולחן לא פירש רש"י שהיו ג' שולחנות.

ובספר שארית יוסף הביא משמיה דהגר"א שהקשה ג"כ דהסדר של רש"י אינו מתאים עם לשון הפסוק "מבית ומחוץ תצפנו", דבלשון זה מבואר שקודם יהיה הציפוי מבית ואח"כ מחוץ, וביותר הקשה דודאי שהסדר של רש"י מסתבר יותר, כיון שאם יכניס קודם את הזהב לעץ ואח"כ יכניס שניהם לשל זהב הוא מכביד את המשא שצריך להרים יחדיו את הארון של עץ והזהב הפנימי ולהכניסם לזהב החיצון, ואך שטעון ביאור א"כ למה לשון הפסוק הוא "מבית ומחוץ תצפנו".

ואמר בזה הגר"א שהתיבות מבית ומחוץ לא אזיל על הארון עץ, אלא על ארון הזהב, שלזהב יש פנים וחוץ, וכששם את ארון הזהב הפנימי בתוך הארון של עץ מחפה את הארון של העץ חלק הזהב החיצון וכששם את הארון של עץ בתוך ארון הזהב החיצון מה שמחפה את הארון של עץ הוא חלק הזהב הפנימי, וע"ז אמרה תורה מבית ומבחוץ תצפנו, דהיינו מבית של הזהב שהוא ע"י שיכניס הארון של העץ לארון זהב החיצון שאז יחפה אותו הזהב הפנימי [של ארון הזהב החיצון], והחוץ של זהב ע"י שמכניס הארון זהב הפנימי בתוך שניהם [שאז החוץ של ארון הזהב הפנימי מחפה את ארון העץ].

ותוכן הענין בזה ביאר הגר"א שג' הארונות מרמזים על האדם, וזהו ענינו של ארון של עץ כי האדם עץ השדה, והארון החיצון מרמז על חלק הנגלה של התורה ושם יוכל האדם גם להגיע אל החלק הפנימי, אבל הארון הפנימי הוא כנגד חלק הנסתר של התורה ושם יוכל האדם להגיע רק אל החלק החיצון ולא אל הבית פנימה.

דרך רבותי

מרגא הסבא מסלבודקא זצ"ל נלב"ע כ"ט שבט תרפ"ז

הקב"ה על כל אבריו כמעשי המצוות, כל מצוה מכוונת כנגד אבר, ובכך תתפשט קדושת הבורא על כל גופו וזוכה לעלות ולהתעלות. כבר זמן רב אני מרגיש, כי בדורנו אנו, ההצלחה להחזיק בדרכי העלייה היא בדרך העבודה שהנחל לנו מרן הסבא זצוק"ל. שמחתי לשמוע השקפה זו בכינוס ראשי הישיבות שהיה בסוף הקיץ שעבר [-תש"ע], מפי הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א ראש ישיבת סלבודקא. זכינו בחסדי ד' לראות בדורנו הקמת עולה של תורה לאחר חורבן הישיבות באירופה; אנו זוכים לראות אלפים ורבות בני תורה היושבים באהלה של תורה ועוסקים בתורה. אך מנגד אנו רואים היצונית וקטנות במושגים ובשאיפות לתורה 'לעבודת ד'. צו השעה אפוא להחדיר את ההכרה במעלתו של בן תורה, העוסק בתורה והולך ומתעלה, ולהאיר את עיניו של כל אחד בכוחות הגדולים הגנוזים בו ובהכרה שהוא יכול להגיע לדרגות גבוהות על ידי שיקדיש את כוחותיו בדרך עלייה של רוממות בתורה ובעבודת ד'. ובכך נגביר תרומם את השאיפות ואת המושגים לגבהים אמיתיים, וכך נזכה להקים דור של גדלות ורוממות בתורה ובעבודת ד'.

בדורנו, יש משמעות מיוחדת לדרכו של מק הסבא זצוק"ל, כאשר לדאבון לב המציאות מראה שאנחנו נתונים מאד להשפעה של הרחוב. אנו יואים סביבנו בחוש את ירידת ערך האדם, כשרואים בני אדם שפרקו מעצמם צלם אנוש וכבהמות נדמו. המתירנות הנוראה שכרחוב הגדול, עם הרדיפה המתמדת אחרי חי פריקת עול וגירוי יצרים - משפיעים גם עלינו. הרבה מושגים זרים מהרחוב מחלחלים והודרים לאיטם לתוך מחננו, מושגים של רדיפה אתרי רמת חיים, טיולים ובלויים למיניהם, חודרים גם לקרב היושבים באהלה של תורה. גם התפתחות הטכנולוגיה 'התקשורת מביאה עימה השפעות זרות ופרצות נוראות לדור הצעיר, אלה לא עוצמים את עיניהם מראות רע, ולא אוטמים את אזניהם מקול המונה של רומי שסביבם, ואנו חשופים לסכנות רוחניות שלא היה דוגמתן ברורות הקודמים.

עונן ההצלחה לבני התורה הוא להעמיד את ההכרה בגדלות האדם - יוממותו ומעלתו העצומה של כל בן תורה העוסק בעבודת ד'. ובכוחות הגדלים הגנוזים בכל אחד ואחד - כנגד השיפלות של אותם יושבי קתות - שהלכים שוכב בדרכי ליבם ומכלים את ימיהם כהבל ותוהו שלא יועיל - להגביר ככל היותר את השאיפות לרוממות ולדרך העלייה.

מדברים שדיבר רבינו שליט"א בימי זכרון לסבא: רבי ישראל, באגרת המוסר, מעמיד את ההתמודדות עם היצר הרע הפועל ככוח הדמיון בחלק היראה, שלא יפחד מהעמיד הודאי עת יפקוד ד' על כל מפעליו. ענין נוסף בעבודתו המוסרית של האדם יש ברכנו יונה, בספרו שער העבודה, הכותב כך: "הפתח הראשון הוא שידע האיש העובר ערך עצמו, יכיר מעלתו ומעלת אבותיו וגדולתם וחשיבותם וחיבתם אצל הכורא יתברך, וישתדל ויתחזק תמיד להעמיד עצמו במעלה ההיא ולהתנהג בה זמיר... ויצא לו מזה כי כאשר יתאווה תאוה לעשות דבר שאינו הגון, יבוש מעצמו ויבוש מאבותיו, וישיב לנפשו ויאמר, ארם גדול וחשוב כמוני שיש בו כמה מעלות טובות ורמות איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים. ואם הלילה לא יכיר מעלתו ומעלת אבותיו, וקל יהיה בעיניו ללכת בדרכי הפריצים, להיגלות כאחר הנבלים למלאה תאוותו בחיקו, כאשר אמר המשל כי מי שאינו מתבייש מנפשו אין לנפשו ערך רעיוני". כשיצא הספר "שערי העבודה" ע"פ כתב יד שמלפני ארבעים שנה ויותר, אמר מרן המשגיח הגה"צ רבי מאיר חדש זצוק"ל, שכאן יש את תמצית משנתו של מרן הסבא מסלבודקא זצוק"ל: שיסוד העבודה להימנע מללכת בדרכי הפריצים ולהיות שקוע בתאוות העולם הזה, הוא בהכרת האדם כדרגתו וכמעלתו ובערך כוחותיו הגדולים וכרוממות נפשו.

הגאון במשלי ביאר את הפסוק "אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל זנח", כאשר היצר הרע הנקרא מושל, מושל על האדם, או אז כבהמות נדמו, מאבד האדם את מעלתו הרוחנית ונדמה כבהמה, ונעשה "נמשל". זהו למעשה ההולך שרוב בדרכי ליב, שעל ידי תאוות ליב ורצונותיו נהיה "נמשל". ואילו פסגת מעלתו של האדם היא בקבלת עול מלכות שמים עליו.

הדברים מכוונים בדברי חז"ל בתנחומא פרשת וישלח: "כי רב מחנהו אלה המלאכים, כי עצום עושה דברו עצום מהם עושה דברו. א"ר הונא בשם ר' חיא אלו ישראל שהקדימו עשיה לשמיעה ואמרו כל אשר דיבר ד' נעשה ונשמע, ללמדך שגדולים הצדיקים יותר ממלאכי השרת... הדברים מבוארים גם ברמח"ל בתחילת ספרו עץ חיים, שמצד מעלתו של האדם הוא מוכן להבין להשכל יותר ממלאכי השרת, אלא גופו החומרי והיצר הרע והסוכך אותו מונעים את השראת הקדושה עליו. הדרך לאחוז בחכמה ולקבל את השפעת הקדושה של הקב"ה עליו היא ע"י המלכת

מרן הגאון רבי יעקב אדר'שטיין זצ"ל נלב"ע כ"ז שבט תשע"ז

אפילו יותר ממי שעבד ה' מנעוריו אין תפילתו מתקבלת כל כך והוא הביאור במה שאמר ר' חנינא בן דוסא דאף שהיה ר' יוחנן בן זכאי גדול 'אפילו הכי לא היה לו את המעלה של עבד ה' מנעוריו ולכן לא נתקבלה תפילתו והיה עפ"י המבואר בגמ' דשנותיו של ריב"ז היו מאה ועשרים שנה מ' שנה עסק בסחורה מ' שנה למד מ' שנה לימד וכיוון שלא עסק מנעוריו בעבודת ה' בשלימות לא נתקבלה תפילתו כמו תפילת ר' חנינא בן דוסא והוא שאמר אלישע טוב אתה בצלותי לישראל שהיה אליהו עובד ה' מנעוריו וזכה ההזיק בתפילתו את כל הטוב בישראל.

הגאון רבי יעקב זצ"ל היה עמודא דצלותהון ד'ישראל שהיה מיחיד הדור בדרגה זו של עובד ה' מנעוריו שמים עמדו על דעתו היה פרוש לגמרי בעוה"ז יגיע ועמל בתורה בכל כוחו והפקיר עצמו לעבודתו יתברך ולהשפיע טוב וחסד לאלפי יבבות ישראל ששחרו על פתחו וכזה היה עמודא דצלותהון ד'ישראל בהסתלקותו זקנו כולנו אבי אבי רבי ישראל ופרשיו.

לפני מערכה שפירסם רבינו שליט"א בקובץ תבונות ח"ג - עמ' תקמ"ט) לזכרו, כתב את הדברים הבאים: דברי תורה אלו נכתבים לזכרו ולע"נ של הרכ הדומה למלאך ה' הגאון המופלא פאר הרבנים ומגדולי מרכיצי התורה גאון התורה היראה והחסד אשר היה מופלג בדורו בגאונותו בכל שטחי התורה ובחסידותו המופלאה עמודא דצלותהון ד'ישראל רבינו יעקב אדר'שטיין זצוקללה"ה.

והנה בהסתלקותו של אליהו אמר אלישע אבי אבי י"ב ישראל ופרשיו וביאר התרגום טוב אתה בצלותי מרתכין ופרשין וביאר מרגא הגר"ח מוואליץ זיע"א עפ"י המבואר בגמ' שתפילתו של רבי חנינא בן דוסא נתקבלה ותפילתו של רבי יוחנן בן זכאי לא נתקבלה יאמר ר' חנינא בן דוסא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך ביאר מהר"ח דיש קבלה אצלנו וממנה כלל גדול מי תפילתו נשמעת שרק מי שעובד את ה' מנעוריו ממש תפילתו מתקבלת אכל מי שלא היה עובד ה' מנעוריו אף שחזר ונעשה שר וגדול בתורה ובעבודה

שיעורים על סדר פרשיות התורה

מרבנו ראש הישיבה

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א

פרשת תרומה תשפ"ה

בדברי הבית הלוי בהא דנסמכה פרשת תרומה לפרשת משפטים

ותירץ, דהרי התם איירי קרא באברהם שיצוה את בניו לעשות כמוהו ולגיייר אחרים וללמדם תורת השם ולספחם תחת כנפי השכינה, ואם כן בשביל ללמד לאחרים צריך ללמד אותם את מעלות התורה, ובמעלות התורה צריך ללמד לפי גודל המעלות, וכיון שצדקה הוא דבר גדול שהתורה מצוה לתת צדקה לעניים, ושצריך ליתנו בדרך כבוד, וצריך לפייסו בדברים (יעוי' בגמ' בבא בתרא שם), וחזינן בזה את גדלות התורה איך שהתורה מעריכה כל אדם ואפי' עני, וזה מלמד שהתורה היא תורה מן השמים, ונמצא שמעלת הצדקה היא מעלה גדולה יותר, ולכן כשבאים ללמד תורת השם לגרים צריך ללמד תחילה את ענין הצדקה ורק לאחר מ"כ המשפט.

הא דאין למידין גזל מנמלה

ועוד שמעתי מהרב שך, דהנה איתא בגמ' (עירובין ק' ע"ב) 'אמר רבי יוחנן, אילמלא לא ניתנה תורה, היינו למדין צניעות מחתול וגזל מנמלה ועריות מיונה ודרך ארץ מתרנגול', ומבואר דאף לולי ציווי התורה שלא לגזול, היינו למידין לאסור גזל מנמלה שכשאוגרת לחמה אינה גוזלת ממה שאגרו חברותיה, ובפשוטו צ"ב דא"כ מפני מה הוצרכה התורה לאסור גזל והרי כבר אפשר ללמוד מנמלה שאסור לגזול, וביאר בזה, דבנמלה אף שאינה גוזלת כלל מחברותיה, אבל הרי מהיכן לקוחה כל התבואה שאוגרת, משדותיה של בעה"ב, ונמצא שכל הנמלים הם חבורת גנבים ('א'באנדע גנבים'), ורק בינם לבין עצמם אין לוקחות אחת מחברתה, וכך היה נראה לולי התורה, כל העולם היה חבורת גנבים ורק שכ"א לא היה גונב מחבירו... והוא ע"ד מה שנתבאר דבשביל לעשות צדקה עם חבירו צריך שהממון לא יגיע אליו בגניבה מאיש אחר ויהא אצלו ע"פ המשפט והדין.

יל"ע ד"ע הבה"ל דאין שייך כאן מצוה הבאה בעבירה

והנה הבית הלוי כתב בתו"ד, דאם היו מביאין גזל לתרומת המשכן, היה זה מצוה הבאה בעבירה, ולא היה חל כלל, וכמו דמצינו בלולב הגזול, וראיתי שהביאו מהג"ר זאב ברלין שליט"א להעיר בזה, דהנה בקובץ הערות (סי' י"א אות א') ובברכת שמואל (יבמות סי' ב') ועוד אחרונים יסדו, דאין שייך מצוה הבאה בעבירה אלא באופן שהמצוה היא המעשה, אבל כשעיקר המצוה היא התוצאה, כיון דסו"ס נעשה התוצאה של המצוה, מקיים בזה מצוה אף שעשה ע"י עבירה, [ובזה דנו לגבי יבום דעיקר המצוה היא הקנין שקונה ביבמה ולא המעשה יבום ובזה אין שייך מצוה הבאה בעבירה יעו"ש], וא"כ הרי לגבי צדקה בפשוטו עיקר

וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, א-ב).

קודם שיעשה אדם צדקה בממונו צריך לראות שאינו ממון גזול

בבית הלוי עה"ת כאן עמד על הא דנסמכה פרשת תרומה לפרשת משפטים, וכתב לבאר בזה, 'הנה באה פרשה זו אחרי פרשת משפטים, דבתחילה קודם שיעשה האדם צדקה בממונו צריך לראות שלא יהיה בממונו חשש גזל, דאם לא כן אין הצדקה מועלת לו כלל וכמו דלולב הגזול פסול משום מצוה הבאה בעבירה (סוכה דף ל' א'), וזהו שאמר הפסוק (ישעיה פרק נ"ט פס' י"ד) 'והוסג אחר משפט וצדקה מרחוק תעמוד', דאחר שהוסג המשפט על כן גם הצדקה שעושין עומדת מרחוק ואינו מועיל להם כלל, וזהו שאמר הכתוב (שם פרק נ"ו פס' א') 'שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא', ועל כן אמר להם תחילה משפטים, ואחר כך ציום על נדבת המשכן, והיינו דרך אחר שנצטוו היאך ינהגו בממונם ע"פ המשפטים והדין, מעתה יכולים לתרום תרומה כיון שממונם שלהם ע"פ דין, ומשא"כ אם היה ממון גזול אצלם לא היה נחשב נתינתם ממנו לצדקה.

בדברי הגמ' בב"ב דגדולה צדקה שמקרבת הגאולה

והנה בגמ' (בבא בתרא דף י' ע"א) איתא, 'תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות', וזכורני שכשלמד מו"ר מרן הגרא"מ שך זצ"ל גמרא זו בשיעור יומי (יום ה' י"ד כסליו תשמ"ב) הקשה, דהא בקרא כתיב שמרו משפט ועשו צדקה ומ"ט נקט ר"י רק דגדולה צדקה ולא נקט גם דגדול המשפט, ואמר דמבואר כאן דבאמת אין המשפט כ"כ גדול מצד עצמו, והא דכתיב בקרא שמרו משפט היינו משום דבשביל לעשות צדקה צריך לפני כן לשמור משפט שעי"ז יהא ממונו שלו ביושר מן הדין, משא"כ אם יש אצלו ממון שלא במשפט לא מיקרי עושה צדקה כשמשתמש בו לעניים.

הא דאצל אברהם צדקה קודם למשפט

[והקשה ע"ז הרב שך, דהא לגבי אברהם מצינו בקרא שאמר לו הקב"ה (בראשית פ"ח פס' י"ט) 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וגו'', ואמאי כתיב קודם צדקה ואח"כ משפט והרי נתבאר דהסדר הוא דקודם צריך לעשות משפט ואח"כ צדקה.

המצוה היא התוצאה שהעני יקבל צדקה ולא עצם המעשה דנתנית הצדקה, וכמו שדן הבית הלוי עצמו (בדרושים שבסוף ח"ב דרוש א') דלענין צדקה אי"צ כוונה למצוה משום שעיקר המצוה היא התוצאה ואף בלא כוונה יש את התוצאה שהעני יקבל צדקה, ולפ"ז ה"ה לגבי תרומת המשכן העיקר זה התוצאה ולא שייך לומר בזה מצוה הבאה בעבירה, וצ"ב.

בדברי המדרש שהיתה נפשו של משה עגומה שלא תרם למשכן

ויתכן לבאר בזה, דאף שאין שייך כאן החיסרון של מצוה הבאה בעבירה, מ"מ אם היו נותנין לתרומה מן הגזל היה חסר בעיקר ענין תרומת המשכן, דהנה איתא במדרש רבה ריש ויקרא (פרשה א' אות ו') שבשעה שתרמו ישראל תרומת המשכן היתה נפשו של משה עגומה עליו, אמר, הכל הביאו נדבתן למשכן ואני לא הבאתי, אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך שדבורך חביב עלי יותר מן הכל, שמכולן לא קרא הדיבור אלא למשה 'ויקרא ה' אל משה', ובפשוטו יש לתמוה, דאמאי באמת לא נתנדב משה לתרום בעצמו לתרומת המשכן, ואף שבדאי כך ציוהו הקב"ה, מ"מ הא גופא תיקשי מ"ט לא ציוה לו הקב"ה להתנדב ולזכות ג"כ במצוה זו, ועמד בזה הנתיחה"מ בספרו נחלת יעקב עה"ת (פרשת במדבר).

ביאור הנחלת יעקב ומעלות התורה בזה

וביאר בזה הנחלת יעקב, וכן מובא בשם רבי אברהם אחי הגר"א (ונדפס בסוף ספרו 'מעלות התורה' בהוספות שבמהדו"ח אות י"ד בשם ספר בית אבות וספר מעלות התשובה (כת"י) יעו"ש), דהא באמת הרי הקב"ה אינו צריך כלל תרומה של כסף וזהב מאת בני ישראל, שהרי לו הכסף ולו הזהב, וכשישראל נותנים תרומה להקב"ה אינם מוסיפין לו בזה מאומה, ומה שהצריך הכתוב להביא תרומה לנדבת המשכן, הוא משום

שרצה הקב"ה שבנ"י ינדבו בליבם עבורו, וכיון דמטבע האדם שליבו נוטה אחר הכסף והזהב, [ובאלשיך כתב דלשון כסף הוא כמו כיסופין, והיינו שדרך בני אדם שכוספין אליו], לזה רצה הקב"ה לצוות את ישראל לנדוב מנדבת ליבם עבורו ע"י שיתנו מן הכסף והזהב שבידם לנדבת המשכן.

ולפ"ז א"ש הא דמשה רבינו לא נצטוה לנדוב למשכן, דהרי היה איש אלוקים שלא היה בו תאוה כלל לגשמיות ולכסף וזהב, ואם היה הקב"ה מבקש ממנו לנדוב למשכן לא היה צריך נדיבות לב לזה אלא היה מחזיר לקב"ה מה שנתן לו מאליו בלא הרגשה שמחסיר בזה לעצמו, ולכך לא שייך אצלו כלל ענין זה של נדבת המשכן [וכבר נתבאר בזה בארוכה במקו"א בענין דברי הש"ס בהקדמתו עמש"כ רש"י כאן 'ויקחו לי תרומה, לי לשמי'].

לפ"ז יש לבאר בדברי הבית הלוי

ועפ"ז מבואר היטב הא דאם היו מביאים מכסף גזול למשכן לא היה מתקיים בזה הענין של תרומת המשכן, דהא נתבאר שייסוד הענין בנדבת המשכן הוא לתת מנדיבות ליבו עבור הקב"ה, וכשאדם מביא ממה שגזל אי"ז מנדבת ליבו כלל אלא מממון שלקח מחבירו, ול"ה כלל נדבת הלב, ולהכי הוצרכו ישראל לדעת משפטי הממון בדיני התורה שע"ז יהא הממון שברשותם ראוי לתת ממנו בנדבת ליבם עבור המשכן.

ויתכן עוד דלזה כיון הבית הלוי בדבריו, ומש"כ דהוא מצוה הבאה בעבירה היינו משום דהכא אין המצוה כלל בתוצאה אלא בפעולת הגדבה עצמה, וכמשנ"ת דאין להקב"ה צורך שיתקבל אצלו ממון אלא רק שבנ"י יתנו מעצמם עבורו, ובדבר שמצוותו היא הפעולה ולא התוצאה שייך שפיר לדון בו משום מצוה הבאה בעבירה.

בדברי הבעל הטורים דהמשכן הוא תרומה מהר הבית

(להלן פל"ו פס' ז'), מאותו מותר בנו בית המדרש ללמוד תורה שם סמוך למשכן, והיינו פקודי המשכן משכן העדות, דתרי [משכן] הוה וכו', ונראה שבכל מקום חנייתם הפרישו באמצע ת"ק על ת"ק כהר הבית, והתרומה מזה המקום שהוא מאה על חמישים בנו חצר המשכן והמשכן בתוכו, והשיריים שסביבותיו לבתי מדרשות לכל אשר ידבנו לבו להיות מחובשי בית המדרש, ונמצא שהיה חצר חצר המשכן והמשכן התרומה מהקרקע של נדיבי לב לתורה, והיינו ויקחו לי תרומה קרקע לחצר המשכן, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו התרומה הזאת, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, מסתם בני ישראל שהתחיל דבר אל בני"י, מהם תקחו זהב וכסף ונחשת.

ומבואר בדברי החת"ס, דבכל מקום שחנו עשו בית מדרש חמש מאות אמה על חמש מאות אמה ללימוד התורה, ובאמצעו היה המשכן מאה על חמישים אמה, וזה היה תרומה של אחד מחמישים מתוך הנדיבי לב שנדבו ליבם ללמוד תורה בבית המדרש, ובאמת אף המשכן עצמו היה סמל לתורה וכדאיתא בהעמק דבר להנצי"ב (ריש פרשת תצוה) דהארון הוא כנגד התורה שבכתב והמנורה כנגד תורה שבעל פה יעו"ש.

ודבר זה שיש בית מדרש סביב למשכן, נשאר לדורות בבית המקדש, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ג מסנהדרין ה"א) 'עד אימתי יושבין הדיינים בדין וכו', אבל בית דין הגדול היו יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערביים, ובשבתות וימים טובים היו יושבין בבית המדרש שבהר הבית, והיינו שבשבת ויו"ט שאין דנים בהם בבי"ד, היו עוסקין בתורה בבית המדרש הנמצא סביב לבית המקדש ומשם היה יוצא תורה לישראל.

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב).

המשכן אחד מחמישים מהר הבית

בבעל הטורים כאן כתב 'ויקחו לי תרומה, עשו לי מקום מקדש אחד מנ' שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מנ', שהרי הר הבית היה ת"ק על ת"ק, ומקום החצר היה ק' על נ' שהוא אחד מנ' של ת"ק על ת"ק'.

וכוונתו בזה, דלשון 'תרומה' הכתוב כאן בא לרמז שחצר המשכן היה כשיעור תרומה מהר הבית, שהרי שיעור תרומה בינונית הוא אחד מחמישים, וה"נ היה חצר המשכן אחד מחמישים מהר הבית, דגדלו של הר הבית הוא חמש מאות אמה על חמש מאות אמה (כדתנן במדות פ"ב מ"א), שזה יוצא מאתים וחמישים אלף אמות מרובעות, וגודל חצר המשכן היה מאה אמה על חמישים אמה שזה יוצא חמשת אלפים אמה מרובעים, והוא אחד מחמישים מתוך מאתים וחמישים אלף אמות של הר הבית.

אמנם בפשוטו צ"ב דמה שייך להכא שיעורי של הר הבית והרי הכא עסקינן בתרומת המשכן ולא נזכר כאן כלל הר הבית והיאך אפשר לפרש דכוונת המקרא שמקום חצר המשכן הוא תרומה ממקום הר הבית, ועמד בזה בחתם סופר עה"ת כאן.

ביאור החת"ס - המשכן היה תרומה מהבית מדרש שסביבו

ולכך ביאר החת"ס 'על כן נלע"ד על פי מה שכתב במדרש (שמו"ר פרשה נ"א אות ב' יעו"ש במפרשים) שממותר תרומה זו כדכתיב 'והותר'